

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

ELORANTA, ELINA: Meidän vai muiden Eurooppa? Toiseus Kansallisrintaman, MNR:n ja Vapauspuolueen Eurooppa-politiikassa.

Pro gradu –tutkielma, 105 s., 2 liites.

Valtio-oppi

Maaliskuu 2003

Tutkimukseni on vertaileva identiteettipoliittinen analyysi, joka pyrkii selvittämään, mitä Kansallisrintama, MNR ja Vapauspuolue Euroopan unionista, Euroopasta ja eurooppalaisesta yhteistyöstä sanovat. Tarkoitukseni on purkaa äärioikeistoksi nimettyjen puolueiden massaa, ja löytää niiden Eurooppa-politiikasta eroja ja yhtäläisyyksiä sekä todistaa, ettei niitä yksiviivaisesti voi kutsua eurooppalaisen yhteistyön vastustajiksi.

Tutkimukseni yksi suurimmista mielenkiinnonkohteista on ”toiseuden” tematiikka. Kuinka ”meidän” suhdetta ”muihin”, ja samalla kansallista ja eurooppalaista identiteettiä puolueiden Eurooppa-politiikassa rakennetaan, ja mikä on näiden identiteettien välinen suhde. Olen operationalisoinut Tzvetan Todorovin toiseuskäsitteen työn sisällölliseksi metodiksi. Todorovin avulla osoitan vääräksi väitteen, että puolueiden näkemys toiseudesta olisi yksin negatiivinen.

Puolueet näkevät Eurooppa-toiseuden sivilisaation tasolla puhuttaessa hyvänä ja Euroopan unioni -toiseuden pahana. Vapauspuolue ja MNR kuitenkin pitävät Euroopan unionia myös välttämättömänä pahana ja katsovat sen sisäisen reformin kansallisvaltioiden suvereeniteetin palauttamisen kautta olevan mahdollinen. Kansallisrintama puolestaan vaatii Ranskan pikaista eroa Euroopan unionista, mutta näkee Vapauspuolueen ja MNR:n tavoin eurooppalaisen yhteistyön välttämättömäksi erityisesti vahvaa puolustuskykyistä Eurooppaa luotaessa. Kansalliset identiteetit eivät koskaan saa tulla sekundaarisiksi suhteessa eurooppalaiseen, mutta eurooppalaista yhteistyötä tarvitaan ei-eurooppalaisten toiseuksien torjumiseen.

1. Johdanto.....	1
1.1 Aikaisempi Kansallisrintaman ja Vapauspuolueen Eurooppa-politiikkaa koskeva tutkimus	3
1.2 Vertaileva ote	6
1.3 Tutkimusaineistosta.....	9
1.4 Käsitteiden määrittely.....	11
2. Puolueiden esittely.....	17
2.1 Kansallisrintama.....	21
2.2 Mouvement National Républicain.....	24
2.3 Vapauspuolue	27
3. Teoreettinen viitekehys – identiteetin rakennusaineet.....	29
3.1 Kuviteltu vai orgaanisesti kehittynyt alueellinen identiteetti?	29
3.2 Toiseus	34
4. Puolueiden suhde Eurooppalaiseen yhteistyöhön.....	42
4.1 Hyvä Eurooppa.....	42
4.1.1 Sivilisaatioiden Eurooppa	42
4.1.2 Me eurooppalaiset?.....	46
4.2 Paha Eurooppa	52
4.2.1 Euroopan unionin Eurooppa.....	52
4.2.2 Suvereniteetin puolustus	57
4.2.3 EU ei suojaa sisäisiltä pahoilta toiseuksilta.....	61
4.3 Unionin (väline)arvo – Eurooppalinnan rakentajat.....	67
4.3.1 Puolustautuminen.....	67
4.3.2 Eurooppalaisen yhteistyön rajat	72
5. Tarvitaanko eurooppalaista identiteettiä?	76
6. Johtopäätelmät.....	83
6.1 Miten puolueet näkevät Eurooppa-toiseuden ja Euroopan unioni –toiseuden ja miten ne niitä arvottavat?	83
6.2 Minkälaista suhdetta EU:hun puolueet tarjoavat?.....	85
Lähdeluettelo.....	88
I Primaariaineisto	88
II Sekundaariaineisto	93
Liite	106

1. Johdanto

Toisen maailmansodan päätyttyä vaikutti hetken siltä, että äärioikeistoliikkeet olisi nujerrettu. Kaikki sotaan osallistuneet maat todistivat rauhantahtoaan. Tämän konsensuksen innoittamana Robert Schuman esitti 9. toukokuuta 1950 ajatuksen yhteisestä Euroopasta.

Tällä hetkellä Euroopan unioni on viidentoista jäsenmaan yhteistyö, joka pyrkii kahteen suuntaan: syventymään ja laajentumaan. Unioni on keskellä dynaamista kehitysvaihetta, joka käynnistyi 80-luvun puolivälissä yhtenäisasiakirjan hyväksymisestä (Single Act, 2/1986). Samaan ajankohtaan sijoittui kuitenkin myös äärioikeiston kannatuksen herääminen. Rolf Büchin mukaan (1995; Ks. myös Rauscher 2000; Herzinger 2000) nämä ilmiöt ovat yhteydessä toisiinsa. Siitä huolimatta, ettei tyytymättömyys Euroopan unioniin yksin selitä äärioikeiston kannatuksen kasvua, on erittäin mielenkiintoista perehtyä äärioikeistopuolueiden Eurooppa-politiikkaan. Toukokuussa 2002 oli hetken aikaa mahdollista, että Kansallisrintaman Le Pen olisi valittu Ranskan presidentiksi.¹ Miten Ranskan Eurooppa-politiikka olisi muuttunut? Minkälainen Eurooppa-politiikka on viime vuosina lisännyt kannatustaan äärioikeistopuolueiden suosion kasvun vanavedessä?

Itävallan Vapauspuolue (*Freiheitliche Partei Österreichs*) ja ranskalaiset Kansallisrintama (*Front national*) ja MNR (*Mouvement national républicain*)² ovat puolueita, joille kansallisvaltion suvereniteetti on maailman järjestymisen kulmakivi. Räsänen ja Bleicher toteavat Weberin kuuluisaa määritelmää mukaillen: ”Oma alue on luonnollisen yhteisön valtatila, joka kuuluu valtiokokonaisuudelle kyseenalaistamattomasti ja jolla sillä on legitiimi suvereeni valta” (Räsänen ja Bleicher 1998, 113). Tutkimukseni kohteena oleville puolueille on yhteistä se, että ne haluavat

---

¹ Le Penin valinta Ranskan presidentiksi oli Kansallisrintaman johdon mukaan jo lähes varmaa. Yksi Kansallisrintaman johtohahmoista, Bruno Gollnisch, nimittäin kertoi Le Penin vaalikampanjan avaustilaisuudessa helmikuussa 2002 ”profetian lahjalla” armoitetun puoluetoverinsa Jean-Claude Martinezin näystä. Martinezin hyvin yksityiskohtaisen näyn mukaan Le Pen oli Ranskan seuraava presidentti. Le Pen tulisi keräämään toisella kierroksella 7 086 829 ääntä ja Chirac 6 653 427 ääntä. Ensimmäisellä kierroksella ääniä kertyisi Le Penille 15,8 %, Chiracille 16,2 %, Jospinille 15,6 % ja Mégret’lle 0,2 %. Lisäksi Martinez näki Ranskan irtautuvan Euroopan unionista sen jälkeen, kun 72 % ranskalaisista olisi äänestänyt Ranskan suvereniteetin puolesta.. (Gollnisch 17.2.2002.)

² Käytän jatkossa suomen kieleen vakiintuneita käännöksiä Vapauspuolue ja Kansallisrintama. Mouvement national républicainista käytän lyhennettä MNR.

tehdä selväksi kansallisen identiteetin ja kulttuurin sekä omien kansalaistensa ensisijaisen aseman suhteessa eurooppalaiseen. Itävaltalaisuus ja itävaltalaiset, ranskalaisuus ja ranskalaiset eivät koskaan saa tulla sekundaarisiksi suhteessa eurooppalaisuuteen. Eurooppalaisen sulatusuunin rakentaminen on kansallisen ja kansan edun nimissä estettävä. Puolueiden suhtautuminen Euroopan maiden väliseen yhteistyöhön ei kuitenkaan ole yksiviivaista. Ei voida sanoa, että äärioikeisto johdonmukaisesti joko tukisi tai vastustaisi tätä.

Haluan tutkimuksellani selvittää, mitä Vapauspuolue, Kansallisrintama ja MNR Euroopan unionista, Euroopasta ja eurooppalaisesta yhteistyöstä sanovat ja miten puolueiden lausunnot toisistaan eroavat. Tutkimukseni yksi suurimmista mielenkiinnonkohteista on ”toiseuden” tematiikka. Kuinka ”meidän” suhdetta ”muihin”, ja samalla kansallista ja eurooppalaista identiteettiä puolueiden Eurooppa-politiikassa rakennetaan, ja mikä on näiden identiteettien välinen suhde. Tutkimuksen lopussa käsittelen lisäksi kysymystä siitä, tarvitaanko ylipäänsä eurooppalaista identiteettiä. Termejä me ja muut sekä toiseus käytän rinnakkain. Tutkimuksessani Vapauspuolue, MNR ja Kansallisrintama edustavat me-ryhmiään itävaltalaisia ja ranskalaisia ja peilaavat näiden suhdetta Euroopan unioniin ja yleisemmin toisiin eurooppalaisiin. Marginaalisesti käsittelen myös suhdetta Euroopan ulkopuoliseen maailmaan: itävaltalainen, ranskalainen ja eurooppalainen me suhteessa muuhun maailmaan. Toiseuden tematiikka tutkimuksen näkökulmana on relevantti siitä syystä, että äärioikeiston diskurssi on poissulkevaa. Äärioikeiston diskurssin keskiössä on eron tekeminen kansalaisen ja muukalaisen välillä (Ahonen 1994, 34). Toisaalta vertaileva metodi tutkimuksen rakenteellisena metodina on hedelmällinen, sillä puolueiden Eurooppa-poliittiset lausunnot voidaan purkaa äärioikeistolaisiksi nimettyjen puolueiden massaa tämän politiikan alueen osalta ja samalla kyseenalaistaa hyvin yksisilmäinen – ja yleensä sivulauseenomainen – väite äärioikeiston eurokielteisyydestä (vrt. esim. Kuch ja Scharsach 2000; Ivaldi ja Roselli 1995).

1.1 Aikaisempi Kansallisrintaman ja Vapauspuolueen Eurooppa-politiikkaa koskeva tutkimus

Tutkimuskysymyksen valintaa puolsi se, ettei äärioikeistopuolueiden Eurooppa-politiikkaa ole aiemmin systemaattisesti tutkittu.³ MNR:ää koskevaa julkaistua tutkimusta ei sen lyhyen historian vuoksi ole lainkaan olemassa, joten erityisesti tässä suhteessa työni on uutta luova. Kansallisrintamaan ja Vapauspuolueeseen liittyvää muuta kuin Eurooppa-tutkimusta on kuitenkin runsaasti. Tutkimukset voidaan jakaa löyhästi viiteen ryhmään. Erittäin ahkerasti on tutkittu puolueiden kannattajakuntia ja menestyksen syitä, puolueiden ideologioita, historiaa, johtajia ja retoriikkaa⁴. Tätä tutkimusta esittelen tutkimuksen luvuissa 1.4 ja 2.

Kansallisrintaman ja Vapauspuolueen Eurooppa-politiikkaa on käsitelty muutamissa tutkimuksissa. Kansallisrintaman kohdalla huomiota on kiinnitetty lähes tulkoon yksin puolueen toimintaan europarlamentissa (esim. Camus 1996, Hainsworth 1992, Fieschi ym. 1996). Vapauspuoluetta koskevaa tutkimusta ilmestyi Itävallan hallituskriisin⁵ innostamana, mutta näissäkin tutkimuksissa nimenomaan Eurooppaa koskevat analyysit ovat ylimalkaisia ja yksioikoisia. (Esim. Bailer-Galanda ja Neugebauer 1997; Kuch ja Scharsach 2000; Ks. myös Busse 2000; Hubert 2000, 7-10.) Parhaiten tämän työn teemat tulevat esille Kuch&Scharsachin ja Bailer-Galanda&Neugebauerin teoksissa. Kuch ja Scharsach päätyvät Haiderin politiikkaa ja ideologiaa käsittelevässä tutkimuksessaan Haiderin Eurooppa-politiikan osalta siihen yksinkertaiseen tulokseen, että Haider muuttui 90-luvun alussa entisestä EY:n kannattajasta EU:n vastustajaksi. EY:tä Haider oli tukenut taloudellisista ja turvallisuuspoliittisista syistä ja EU:ta hän nyt vastustaa ideologisista ja taktisista syistä. Haiderin ideologinen motiivi vastustaa EU:ta liittyy rajojen avautumiseen ja sen aiheuttamaan maahanmuuttajien tulvaan. Itävallan täytyy Haiderin mukaan säilyä itävaltalaisena ja tämän pyrkimyksen EU romuttaa. Scharsach ja Kuch toteavat, että EU:sta on tullut viholliskuva äärioikeistolle. Euroopan

---

³ Sen sijaan toiseus- ja identiteettitutkimus on ollut hyvin vilkasta 1980-luvun lopulta lähtien. Tätä keskustelua käyn läpi tutkimuksen luvussa 3.

⁴ Kansallisrintamaa koskevaa kirjallisuutta: kannattajakunta ja menestys (ks. esim. Blondel ja Lacroix 1996; Teinturier 1997), ideologia (esim. Gardberg 1993; Ignazi 1997; Vaarakallio 1994; Ivaldi ja Roselli 1995), historia (esim. Camus 1996; Hainsworth 1992; Vaughan 1995), Le Pen (esim. Rollat 1985; Targuieff 1996) ja retoriikka (esim. Cuminal ym. 1997; Tévanian ja Tissot 1998). Vapauspuoluetta koskevaa kirjallisuutta: kannattajakunta ja menestys (esim. Plasser ja Ulram 2000; Bailer ym. 2000), ideologia (esim. Moreau 1998; Scharsach 2000b), historia (esim. Scharsach 2000b; Plasser ym. 2000; Pelinka 2000), Haider (esim. Ottomeyer 2000; Hubert 2000; Moreau 1998) ja retoriikka (esim. Czernin 2000; Wodak 2000; Worm 2000).

unionin vastustus on kuitenkin myös taktinen motiivi, sillä itävaltalaiset puolueet Vapauspuoluetta lukuun ottamatta suhtautuvat Euroopan integraation hyvin myötämielisesti, kun taas puolet väestöstä on unionin kehityksen suhteen kriittinen. Vapauspuolue siis pyrkii keräämään euroskeptikkojen äänet ja esiintyy pienten ihmisten auttajana. Toisaalta Kuch ja Scharsach katsovat, ettei toisen maailman sodan aikaisen kansallissosialismin tuomitseva Eurooppa ole Haiderin mukaan integroitumiskelpoinen. Heidän mukaansa Haider tulee aina pysymään EU-Euroopan ulkopuolella. (Kuchi ja Scharsach 2000, 281-284.) Samanlaisen väitteen ovat esittäneet Brigitte Bailer-Galanda ja Wolfgang Neugebauer, joiden mukaan Haider pyrkii Itävallan ohjaamiseen kohti ”eristäytymisen tietä” (*ein isolationistischer Weg*) ja ”hylkää yksiselitteisesti kansainväliset organisaatiot erityisesti Euroopan unionin⁶”. Bailer-Galanda ja Neugebauer katsovat Haiderin EU-vastustuksen johtuvan kansallisista argumenteista. Haider pelkää ennen kaikkea Euroopan kulttuurisen monimuotoisuuden katoavan integraation myötä ja toisaalta Euroopan ulkopuolisten vaikutteiden lisääntyvän. Euroopan unioni vie myös kansallisvaltioiden suvereniteetin. Itälaajentumista Haider vastustaa tutkijoiden mukaan paitsi slovenialaisia kohtaan tuntemien negatioidensa vuoksi myös taloudellisin perustein. (Bailer-Galanda ja Neugebauer 1997, 190-194.) Kummassakaan tutkimuksessa esitetty käsitys Haiderin EU-politiikasta ei kuitenkaan kerro täyttä totuutta. Kertomatta näissä töissä jätettiin se, ettei Haider ei torju EU:ta täysin vaan näkee sen tarpeelliseksi samoin motiivein kuin aikoinaan EY:n – taloudellisin ja turvallisuuspoliittisin perustein (Haiderin talousajattelusta ks. 1996, 158). Lisäksi Kuch ja Scharsach jättivät huomioimatta sen seikan, ettei Haider ole Le Penin tavoin vaatinut Itävallan eroa EU:sta vaan sen reformia.

Jean-Yves Camus on Kansallisrintaman historiaa käsittelevässä kirjassaan selvittänyt laajasti Kansallisrintaman suhteita muihin äärioikeistopuolueisiin vuosina 1984-1995. Kansallisrintama nousi europarlamenttiin ensi kertaa vuonna 1984. Tällöin puolueen kymmenen edustajaa muodostivat parlamenttiryhmän yhdessä Italian MSI:n (*Movimento Sociale Italiano*) ja Kreikan EPEN:n (*Ethniki Politiki Enosis*, Kansallinen poliittinen unioni) ja espanjalaisen sitoutumattoman edustajan Kirkpatrickin kesken 22-henkisen Euroopan oikeiston teknisen ryhmän (GDE, *Groupe technique des droites européennes*). Vuoden 1989 vaaleissa europarlamenttiin nousi 21 äärioikeiston

---

⁵ Itävallan hallituskriisistä lisää luvussa 2.3.

⁶ ” - - lehnt internationale Organisationen, vor allem die Europäische Union, eindeutig ab.”

edustajaa: 10 ranskalaista, yksi Belgian *Vlaams Blokin* edustaja, 6 Saksan *Republikanereiden* edustajaa ja 4 MSI:n jäsentä. Parlamenttiryhmä syntyi lopulta Kansallisrintaman, Vlaams Blokin ja Republikanereiden kesken MSI:n jäädessä ryhmän ulkopuolelle. Vuoden 1994 vaaleissa Republikaner putosi parlamentista, Vlaams Blok sai parlamenttiin vain kaksi edustajaa ja Belgian Kansallisrintama yhden. Kun samanaikaisesti MSI vaihtoi nimensä *Alleanza nazionale*ksi ja maltillisti linjaansa sekä irtisanoutui yhteistyöstä Kansallisrintaman kanssa, tämä jäi EU-kriittisten puolueiden uuden parlamenttiryhmän ulkopuolelle. (Camus 1996, 194-197.) Vuoden 1999 vaaleissa sekä Kansallisrintama että Vapauspuolue saivat viisi edustajaa⁷ europarlamenttiin. Molemmat puolueet jäivät kuitenkin EU-kriittisen Unioni kansakuntien Euroopan puolesta (UEN) –parlamenttiryhmän⁸ ulkopuolelle ja niiden edustajat toimivat sitoutumattomina. (Euroopan parlamentin jäsenet [www-dokumentti]).

Camus kertoo Kansallisrintaman tuntevan Euroopan oikeistopopulistisista- ja äärioikeistolaisista puolueista suurinta hengenheimolaisuutta flaamien Vlaams Blokin kanssa. Tämä on ollut omiaan viilentämään välejä ranskankielisen Belgian Kansallisrintaman kanssa. Yhteistyö Italian äärioikeistoon oli perinteisesti erinomaista vuoteen 1990 asti, kun taas suhteet Vapauspuolueeseen ovat aina olleet kohteliaan etäiset. Yhteistyötä Republikanereiden kanssa on vaikeuttanut kaksi tekijää: Ensinnäkin Kansallisrintaman sisällä on voimakas antigermaaninen ryhmä. Toiseksi Kansallisrintama kokee Saksan vallan Euroopassa liian suureksi. (Camus 1996, 199-208.) Aivan kuten Catherine Fieschi, James Shields ja Roger Wood ovat äärioikeiston europarlamenttiyhteistyötä käsitelleessä artikkelissaan todenneet, äärioikeiston kyky tehdä ylikansallista yhteistyötä törmää niiden nationalistiseen vaatimukseen (1996, 236). Kuch ja Scharsach ovat kirjoittaneet Haiderin ja Vapauspuolueen suhteista eurooppalaisiin äärioikeistopuolueisiin. Tutkimuksen mukaan Vapauspuolue tavoittelee yhteistyötä Saksan äärioikeiston kanssa ja toivoo, että Saksaan perustettaisiin Vapauspuolueen sisarpuolue. Haider haki 90-luvun lopulla yhteistä säveltä oikeistoliberaalin FDP:n kanssa (*Freie Demokratische Partei*, vapaa demokraattinen puolue), mutta Kuchin ja Scharsachin mukaan mahdollinen yhteistyökumppani

---

⁷ Helmikuun 14. päivä 2003 Peter Sichrovsky ja Gerhard Hager, kaksi Vapauspuolueen listoilta parlamenttiin vuonna 1999 nousseista edustajista, erosi emäpuolueestaan. (Peter Sichrovskyn kotisivut [www-dokumentti]; Gerhard Hagerin kotisivut [www-dokumentti].)

Vapauspuolueella löytyisi Republikanereiden, NPD:n (*National demokratische Partei*, Saksan kansallisdemokraattinen puolue) ja ja DVU:n (*Deutsche Volkunion*, Saksalainen kansanliitto) suunnalta. (Kuchi ja Scharsach 200, 225-227.) Vapauspuolueen suhteet Italian *Lega Nordiin* (Pohjoisen liitto) ja *Alleanza nazionaleen* ovat tehneet aaltoliikettä. Vapauspuolueen kutsuhuudoista huolimatta *Alleanza nazionale* on maltillistumisestaan lähtien pysynyt siitä etäällä ja *Lega Nord* puolestaan uhrasi 2000-luvun vaihteessa läheisen suhteensa Vapauspuolueeseen varmistaakseen yhteistyön Silvio Berlusconiin johtaman *Forza Italia* -puolueen kanssa vuoden 2001 vaaleissa. Vapauspuolueen ja Kansallisrintaman suhteista Kuch ja Scharsach ovat samaa mieltä kuin Camus. Suhteet ovat etäisen ystävälliset. Toisaalta Haider on itsekin pyrkinyt tekemään pesäeroa muihin äärioikeistopuolueisiin voidakseen puhdistaa mainettaan. Tämä ei Kuchin ja Scharsachin mukaan ole juuri onnistunut, sillä vaikka ylemmän tason suhteet olisivatkin etäiset on yhteistyö tai ainakin ideologinen vaihto usein puolueiden alajärjestötasolla vilkasta. Näin on esimerkiksi *Vlaams Blokin* ja Vapauspuolueen kohdalla. (Emt. 227-229.)

1.2 Vertaileva ote

Tutkimukseni on vertailevaa identiteettipoliittista⁹ analyysiä. Vertaileva tutkimus pyrkii kuvaamaan ja selittämään eroja ja yhtäläisyyksiä eri poliittisten ilmiöiden välillä (Lane ja Ersson 1994). Vertailevalle tutkimukselle on perinteisesti¹⁰ ollut tyypillistä ongelmalähtöisyys ja kausaalisen selittämisen keskeisyys. Ongelmalähtöisyys heijastuu instrumentaalisenä suhteena teorioihin, mutta toisaalta kausaalisuuksien etsiminen palauttaa teorian etualalle. (Kohli ym. 1995, 46-47.) Ero vertailevan metodin ja vertailevan politiikan tutkimuksen välillä on karkeasti se, että vertailevan metodin tutkimuskohteita ovat sosiaaliset yksiköt, poliittiset puolueet ja yhteiskunta. Vertaileva politiikan tutkimus sen sijaan on kiinnostunut poliittisista järjestelmistä, valtioista ja niiden hallinnoista. (Lane ja Ersson 1994, 6.) Edellä mainittuun jaotteluun nojautuen tutkimuksessani on kyse vertailun käyttämisestä metodina – vertailevasta otteesta.

---

⁸ UEN:n kuuluvat Tanskan *Folkeparti* (kansanpuolue), Irlannin *Fianna Fail Party*, Portugalin *Partido Popular* (kansanpuolue), Italian *Alleanza nazionale* ja ranskalaiset: *Union pour un Mouvement Populaire* ja *Rassemblement pour la France*. (Groupe Union pour l'Europe des nations [www-dokumentti].)

⁹ Pirjo Jukarainen määrittelee identiteettipoliitiikan intentionaaliseksi symbolisia merkityksiä muuttavaksi toiminnaksi, jolla on laajaa yhteiskunnallista vaikutusta etenkin valtarakenteiden muotoutumiseen (Jukarainen 1996, 30).

Arend Lijphart määrittelee vertailevan metodin olevan kokeilevan, tilastollisen ja tapaustutkimuksen ohella yksi perusmetodeista, joka selvittää yleisiä empiirisiä väitteitä. Vertaileva metodi todentaa muuttujien välisiä suhteita. (Lijphart 1971, 682-863.)

Adam Przeworski kyseenalaistaa termin vertailukelpoisuudesta. Toisin sanoen ajatuksen siitä, että tutkijoiden tulisi löytää tapauksia, jotka ovat mahdollisimman samankaltaisia mahdollisimman monessa suhteessa voidakseen tämän jälkeen paljastaa tapausten keskeiset eroavaisuudet. Przeworski kritisoi ajatusta siitä, että vertailtavuus olisi tutkimuskohteiden luontainen piirre eikä tutkijan oman arvioinnin tulos. Przeworski mukaan esimerkiksi käsitys Ruotsin ja Tanskan vertailukelpoisuudesta ja Ruotsin ja Kenian vertailukelvottomuudesta on sisäisesti rakentunut politiikan tutkimukseen siitä syystä, että koko tieteenala on organisoitunut maantieteellisten rajojen mukaan. (Kohli ym. 1995, 17-21.) Przeworski edustaa sitä vertailevan tutkimuksen koulukuntaa, joka pyrkii löytämään mahdollisimman erilaiset vertailukohteet, ja tämän jälkeen paljastamaan niitä muuttujien välisiä suhteita, jotka ovat olemassa näissä kahdessa (tai useammassa) täysin erilaisessa tapauksessa (Peters 1998, 60). Tämä tutkimus kuitenkin edustaa Przeworskin kritisoimaa perinteisempää tutkimusorientaatiota, joka on kiinnostunut mahdollisimman samanlaisten tapausten vertailusta (vrt. emt. 37-38). Przeworski on nähdäkseni kuitenkin oikeassa siinä, että vertailukelpoisten tapausten valinta on tosiallisesti tutkijan rationaalisen ajattelun sekä tutkimusalan aikaisemman kirjallisuuden johdattamaa.

Tutkimuskohteistani Vapauspuolue ja Kansallisrintama ovat kaksi suurinta EU:n jäsenmaissa toimivaa äärioikeistopuoluetta. Puolueiden valintaan vaikutti myös tutkimuksen alussa kytenyt idea verrata niiden Eurooppa-käsityksiä suhteessa ranskalaiseen ja saksalaisen kansakuntamalliin.¹¹ Tämän luokittelun kuitenkin hylkäsin varsin nopeasti saatuani todisteita siitä, että kansakuntamallit ovat pikemminkin hyvä apuväline teoreettisen keskustelun hahmottamiseen kuin lähtökohta niiden luokitteluun. MNR:n halusin mukaan siitä syystä, että koin mielenkiintoiseksi verrata sen Eurooppa-

---

¹⁰ Vertailevan tutkimuksen sisällä on syntynyt myös uusi postmoderni sukupolvi tutkijoita, jotka kritisoivat kausaalista selittämistä (Kohli ym. 1995, 1, 47).

¹¹ Saksalaisesta ja ranskalaisesta kansakuntamallista kerron lisää luvussa 1.4.

politiikkaa Kansallisrintaman politiikkaan.¹² Olin myös tietoinen siitä, että MNR itse kokee hengenheimolaisuutta Itävallan Vapauspuolueen kanssa.¹³ Tutkimustapaukseni Ranskan Kansallisrintama ja MNR sekä Itävallan Vapauspuolue ovat kuitenkin alustavista osin subjektiivisista valintakriteereistäni huolimatta hyvinkin vertailukelpoiset. Ensinnäkin kaikki kolme puoluetta edustavat laajaa käsitettä ”uudesta äärioikeistosta”¹⁴. Toiseksi puolueita leimaa johtajakultti. Kansallisrintamaa johtava Jean-Marie Le Pen ja MNR:ää hallitseva Bruno Mégret ovat puolueidensa ehdottomia johtajia. Jörg Haiderin lähes kaksikymmenvuotinen johtoasema puolueessaan on kuitenkin aivan viime aikoina muuttunut epävakaaaksi. Myös puolueen kannatus romahti syksyn hallituskriisin seurauksena pidetyissä ennen aikaisissa vaaleissa.¹⁵ Tästä syystä olen rajannut tutkimuksen tarkastelujakson päättyvän kesään 2002, johon asti Haiderin voidaan kiistattomasta katsoa olleen puolueensa tosiasiallinen johtaja. Haiderin asemaa puolueessa kuvaa äärioikeistotutkija Patrick Moreaun (1998, 73) kommentti ” - - FPÖ, joka ei ole olemassa kuin Haiderin kautta¹⁶.” Kolmas puolueita yhdistävä tekijä on niiden kriittinen suhtautuminen Euroopan maiden väliseen yhteistyöhön. Neljänneksi ne ovat tai ovat olleet poliittisesti edustettuina paikallisella, kansallisella ja/tai

---

¹² Kansallisrintama jakaantui keväällä 1999 sisäisten kiistojen seurauksena kahtia. Emäpuolueesta irtautunut ryhmä järjestäytyi puolta vuotta myöhemmin itsenäiseksi puolueekseen nimellä *Mouvement national républicain*. (Ks. Esim. Mégret 1999.)

¹³ Mégret on ilmaissut pitävänsä Haiderin Vapauspuoluetta esikuvanaan. Tätä kuvastaa myös MNR:n vuonna 2000 lanseerama slogan ”Haider, Mégret, sama taistelu” (*Haider, Mégret, même combat*). Mégret’n mukaan Haiderin menestys todistaa, että Euroopassa on tarvetta uudelle politiikalle. (Mégret 4.3.2000; Chombeau 7.3.2000; Ks. myös Kuch ja Scharsach 2000, 217.) *Courrier Internationalin* (De Cock 6-12.12.2001) tietojen mukaan joukko nimekkäitä äärioikeistolaisia, Haider ja Mégret mukaan lukien, tavoittelevat yhteistä eurovaalilistaa vuoden 2004 eurovaaleihin. Mukana yhteistyötä suunnitelleessa kokouksessa 10.11.2001 Itävallan Gloggnitzissa olivat myös Belgian Vlaams Blokin johtaja Filip Dewinter, Unkarin MIÉP-puolueen (*Magyar Igazság és Élet Pártja*, Totuuden ja unkarilaisen elämän puolue) johtaja Istvan Csurka, saksalainen äärioikeistoaktiivi Heinrich Lummer ja Vapauspuolueen Ewald Stadler.

¹⁴ Palaan keskusteluun uudesta äärioikeistosta luvussa 1.4.

¹⁵ Vaikka Haider luopui jo toukokuussa 2000 Vapauspuolueen johtajuudesta puolueensa hallitukseen nousun aiheuttaman poliittisen kriisin johdosta, oli hän, ja on mahdollisesti edelleenkin, puolueensa ehdoton johtaja. Tätä kuvastaa myös se, että Vapauspuolueen sivuilla esiteltiin vuoden 2002 marraskuuhun asti puolueen kaksi johtajaa. Puoluetta toukokuusta 2000 asti johtanut Haiderin pitkäaikainen luottonainen Susanne Riess-Passer esiteltiin otsikolla ”liittopuoluepuhenainen Susanne”, Jörg Haiderin esittely otsikoitiin nimellä ”Jörg suunnannäyttäjänä”. (Bundesparteiobfrau Susanne, Jörg als Trendsetter, [www-dokumentti]). Haider kuitenkin syrjäytti Riess-Passerin sisäisten ristiriitojen vuoksi syyskuussa 2002. Yksi suurimmista poliittisista erimielisyyden aiheista Riess-Passerin ja Haiderin välisen valtataistelun rinnalla oli suhtautuminen EU:n laajentumiseen. Riess-Passer oli nimittäin esittänyt puolueelleen, ettei Tšekin EU-jäsenyyden ehdoksi vaadittaisikaan Temelinin ydinvoimalan sulkemista ja Benes-dekreettien kumoamista. Puolueen sisäinen kriisi kaatoi samalla Itävallan hallituksen. (Stolz 9.9.2002; Le Monde 9.9.2002; Luoma 13.9.2002.) Haiderin väliaikaisen johtajuuden jälkeen puolue valitsi lokakuun 31. päivänä uudeksi johtajakseen Herbert Hauptin (Herbert Haupt [www-dokumentti]). Marraskuun 24. päivänä pidetyissä ennen aikaisissa vaaleissa Vapauspuolueen kannatus jäi 10 prosenttiin. Paikkoja Itävallan 183 paikkaisessa parlamentissa puolue sai 18. (Electionworld [www-dokumentti].)

¹⁶ ” - - FPÖ, qui n’existe que par Haider.”

eurooppalaisella tasolla. Toisaalta on huomattava, että Itävallan ja Ranskan vaalitavat eroavat toisistaan. Itävallassa on käytössä suhteellinen vaalitapa neljän prosentin äänikynnyksellä, kun taas Ranskassa on vuoden 1986 parlamenttivaaleja lukuun ottamatta sovellettu kaksivaiheista enemmistövaalitapaa ja viiden prosentin äänikynnystä. Lisäksi Kansallisrintama ja Vapauspuolue nauttivat suurta kannatusta, kun taas MNR ei äänivyöryjä ole saanut. Tutkimuskysymyksiäni eli selitettävät muuttujat olen työstänyt Tzvetan Todorovin (1984) toiseus-määritelmän pohjalta. Niihin palaan luvussa 3.2.

1.3 Tutkimusaineistosta

Primaariaineiston valintaa ohjasi kaksi huomiota. Ensimmäkin olen nostanut puolueohjelmat tärkeäksi osaksi primaariaineistoa siitäkin huolimatta, että esimerkiksi Laurence Hubert on todennut, ettei Vapauspuolueen todellinen luonne löydy puolueen kirjoitetusta ohjelmasta vaan jäsenten ja ennen kaikkea johtajan toiminnasta ja puheista (Hubert 2000; Ks. myös Vaughan 1995, 222). Mielestäni eron tekeminen virallisen ideologian (tässä: periaateohjelma¹⁷) ja käytännön toiminnan¹⁸ välille ei tutkimukseni kohdalla ole tarpeellista eikä järkevää. Näen päinvastoin erittäin hedelmälliseksi sisällyttää työhöni molempien aspektien tarkastelua. Näin ollen yhdyn Eeva Aarnion ja Kyösti Pekosen näkemykseen siitä, ettei ole viisasta asettaa ohjelmia vastakkain todellisten tekojen kanssa (Aarnio 1998, 24; Pekonen 1995, 26). Toinen huomio kiinnittyy puolueiden äärimmäiseen hierarkkisuuuteen, joiden vuoksi korkean tason ulkosuhteet ja liittolaisten valinta on yksin niiden johtajan käsissä (ks. esim. Camus 1996, 193). Ranskalaisaksalainen tutkijaryhmä (Isabelle Cuminal, Maryse Souchard, Stéphane Wahnich, Virgie Wather) totesi äärioikeiston diskurssia käsittelevässä kirjassaan *Analyse d'un discours d'extrême droite*, että Kansallisrintaman organisaation hierarkian ja Le Penin kiistattoman johtajuuden vuoksi on legitimiä pitää hänen lausuntojaan puolueen linjan määrittäjinä (Cuminal ym. 1997, 9). Patrick Moreau'n mukaan Vapauspuoluetta voidaan pitää ennen kaikkea Jörg Haiderin persoonan

---

¹⁷ ”Periaateohjelma sisältää yleensä kuvauksen puolueesta, sen positiivisesta asemasta ja suhteesta muihin puolueisiin kattaen laajan alueellisen horisontin. Periaateohjelmassa käsitellään laaja kirjo politiikan alueita, puolueen perustavoitteita ja osoitetaan joitain konkreettisia toimintamalleja.” (Aarnio 1998, 14.)

¹⁸ Aarnion mukaan ohjelmatutkimukset voi jakaa kahteen ryhmään. Ohjelma voidaan käsittää puolueen toimintaa normittavana ja määrittelevänä tekstinä, jolloin tutkimuksen huomio kiinnittyy ohjelmassa esitettyihin puolueideologisiin kysymyksiin. Toisaalta ohjelmaa voidaan analysoida poliittisen toiminnan

heijastumana (Moreau 1998, 64). Sama hierarkia on olemassa myös MNR:ssä. Puolueiden hierarkkisuuteen perustaen käsittelen Vapauspuolueen osalta Jörg Haiderin, MNR:n kohdalla Bruno Mégret'n ja Kansallisrintaman osalta Jean-Marie Le Penin lausuntoja. Ajallinen tarkastelu ulottuu 1980-luvun puolivälistä vuoden 2002 kesään. Palaan muutamain viittein tarkastelemaan Kansallisrintaman ja Vapauspuolueen Eurooppa-politiikkaa 80-luvulla, jolloin molemmat puolueet suhtautuivat Euroopan integraatioon huomattavasti myönteisemmin kuin 90-luvulla Maastrichtin sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen sekä Vapauspuolueen osalta Itävallan EU-jäsenyysneuvottelujen ja jäsenyyden alkuvaiheen aikaiseen keskusteluun. Tutkimuksen pääpaino on kuitenkin 90-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa.

Edellä esitettyjen kahden lähtökohdan pohjalta olen valinnut primaariaineistokseni puolueohjelmien lisäksi käytännön toimintaa - puolueiden johtavien poliitikkojen tekstejä, haastatteluja ja puheita. Le Penin ja Mégret'n teoksista¹⁹ olen valinnut ne, jotka parhaiten liittyvät tutkimukseni aihepiiriin ja ovat ajallisesti relevantteimmat. Le Pen ei ole kirjoittanut suoranaisesti yhtään Eurooppa-käsittelevää teosta. Hänen kirjallisesta tuotannostaan olen siksi valinnut ainoastaan teoksen *Les Français d'abord* (1984) ja Le Penin varhaisempien Eurooppaa käsittelevien puheiden kokoelman *Europe: discours et interventions 1984-1989* (1989b). Lisäksi olen siteerannut puolueen vanhaa ohjelmaa *Pour la France* (1985), johon Le Pen on kirjoittanut johdannon. Le Pen on kuitenkin käsitellyt Eurooppaa usein viimeaikaisissa puheissaan, joista siteeraan kymmentä. Mégret'n teoksista tutkimuksessani on mukana hänen Eurooppa-politiikkaansa käsittelevä kirja *La Nouvelle Europe*. On huomattava, että vaikka laajasti siteeraamani kirja on vuodelta 1998, jolloin Mégret vielä kuului Kansallisrintamaan se on kirjoitettu puolueiden hajoamisen aattona ja ilmaisee alkusanojensa mukaan nimen omaan kirjoittajansa - ei puolueen linjaa. Lisäksi kirjassa esitetyt väitteet ovat yhteneväiset Mégret'n nykyisin johtaman MNR:n linjausten kanssa. *Le chagrin et l'espérance* puolestaan kuvaa Mégret'n näkökulmasta niitä syitä, jotka johtivat Kansallisrintaman hajoamiseen. Teos tarjoaa mielenkiintoisen katsauksen puolueen historiaan ja valottaa

---

näkökulmasta. Tällöin tutkimuksen kohteeksi nousee erityisesti ohjelmakielen poliittisuuden avaaminen. (Aarnio 1998, 21.)

¹⁹ Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät Le Penin teokset: *La France est de retour* (1985), *L'Espoir* (1989a), *Le Pen 90: analyses et propositions* (1991), *Le Pen 91: analyses et propositions* (1992), *J'ai vu juste* (1998) ja *Lettres Françaises ouvertes* (1999). Mégret'n tuotannosta olen jättänyt työn ulkopuolelle seuraavat kirjat: *Démain le Chêne* (1982), *L'impératif du renouveau* (1985), *La flamme* (1990), *L'alternative nationale* (1996) ja *La troisième voie* (1997).

samalla Mégret'n ja Le Penin ajatusmaailmojen eroja. Kirja-aineistoa olen täydentänyt Mégret'n puheilla, joista olen siteerannut viittä. Haiderin osalta olen hyödyntänyt kaikkia hänen kolmea teostaan. Pääpaino on kuitenkin Haiderin Euroopan unionia käsittelevällä kirjalla *Friede durch Sicherheit: Eine österreichische Philosophie für Europa* (1996). Muut teokset ovat *Die Freiheit, die ich meine* (1994) ja *Befreite Zukunft jenseits von links und rechts* (1997). Haiderin puheiden vaikean saatavuuden (tutkimuksessa mukana 2 puhetta) vuoksi olen täydentänyt primaariaineistoa viidellä Haiderista tehdyllä haastattelulla. Katson kuitenkin aineiston olevan tutkimuskysymykseni osalta tyhjentävä ja näin ollen täysin riittävä. Tässä vaiheessa on syytä myös huomauttaa, että otan primaariaineistossani esitetyt kannanotot ”de facto” tosina. Lukuisat tutkijat syyttävät erityisesti Haideria totuuden vääristelystä ja jopa valehtelusta (ks. esim. Worm 2000; Herzinger 2000, 255). Tutkimukseni ei valehtelun mahdollisuudesta huolimatta yritä arvioida, kuinka rehellisesti Haider, Le Pen tai Mégret seisovat lausuntojensa takana. Tarkoitus ei myöskään ole analysoida, kuinka taitavasti he vaihtavat strategiaansa politiikan suhdanteissa, vaan sitä mitä he sanovat ja miten he kantansa perustelevat.

1.4 Käsitteiden määrittely

Työni käsittelee kolmea niin sanotun *äärioikeiston* puoluetta. Ariane Chebel d'Appollonia huomauttaa, että ”äärioikeiston määrittelemisen doktriinin nationalististen komponenttien mukaan” tuottaa aina ongelmia (Chebel d'Appollonia 1995, 193). Ensinnäkin nationalismi on äärimmäisen monimutkainen termi sen lukuisten vivahteiden takia (Smith 1992, 60; Ks myös Anderson 1991, 3). Toiseksi nationalismia käsittelevä tutkimus on usein tietoisesti tai ”tiedostamatta” arvolutautunutta²⁰. Nationalismin historia näyttää olevan yhtä paljon siitä keskustelua käyvien ideologiaa kuin itse liikettä koskevaa historiaa. (Ks. Hobsbawn 1990, 5-6.) Smith tarjoaa nationalismille seuraavan määritelmän:

---

²⁰ Mégret kritisoi kansallismielisyyteen kohdistuvaa ambivalenttiutta. Mégret huomauttaa, että nationalismin nousu johti kommunismin alasajoon, ja kysyy miksi esimerkiksi Bosnian kansallismielisiä tunteita kannustetaan ja tuetaan vierain asevoimin eikä esimerkiksi Kiinan tai Intian kansallismielisyyttä pidetä vaarallisena, mutta kansallismielisyyden voimistuminen Ranskassa sen sijaan tuomitaan. (Mégret 30.9.2000.) Tilanne on Intian osalta oleellisesti muuttunut syksyn 2000 jälkeen. Intian kansallismielisyyttä ei enää pidetä vaarattomana.

An ideological movement for the attainment and maintenance of self-government and independence on behalf of a group, some of whose members conceive it to constitute an actual or potential "nation" (Sit. Smith 2001, 188).

Nationalismia on luokiteltu eri koulukuntien, puolueiden ja ideologioiden perusteella. Hyvin tunnettu on jaottelu ranskalaisen ja saksalaisen (johon Itävallan voidaan laskea kuuluvaksi) nationalismin välillä. Erään tulkinnan mukaan ranskalainen rationalistinen ja legalistinen nationalismi on täysin poliittinen ja perustuu yksilön oikeudelle valita kansallinen yhteisönsä. Saksalainen mystinen nationalismi rakentuu idealle fyysisestä sukulaisuudesta sekä kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistä. *Gemeinschaft* (tässä: kansallinen yhteisö) on orgaaninen, elävä, kehittyvä ja metafyyssinen yhteisö. (Kristeva 1992, 182-183; Smith 1992, 61.) Shore kuitenkin toteaa ranskalaisen perinteen kohdalla, että kansakunta on rationaalinen tietyn alueen ihmisten yhteisten lakien ja *kulttuurien* liitto (Shore 1993, 779). Hynysen mukaan saksalaisessa ajattelussa kansanhengestä (*Volkgeist*) kansalaisuus tulee veren perintönä.²¹ Ranskalainen kansakuntakäsitys taas perustuu sopimukseen. Ranskalaisuus ei siis välttämättä ole kiinni geeneistä eikä verenperinnöstä. Ranskalaisuuden voi *joko* periä *tai* ansaita. (Hynynen 1997, 134.) Smithin mukaan se miten kansakunta määritellään vaikuttaa siihen, voivatko kansallinen ja eurooppalainen identiteetti olla rinnakkaiset. Saksalainen kansakuntamalli ei anna tilaa rinnakkaiselle eurooppalaiselle identiteetille, ranskalainen kansakuntamalli puolestaan antaa. (Smith 1992, 55-56.)

Näiden kahden nationalismien mallin kesken on tutkimusteni kohteena olevien puolueiden kohdalla kuitenkin tapahtunut mielenkiintoista sekoittumista. René Rémond näkee, että Kansallisrintaman nationalismilla on kahdet kasvot. Yhtäältä Kansallisrintamaa leimaa "vilpitön" (*sincère*) ja "oikeutettu" (*juste*) kiintymys kansalliseen identiteettiin, isänmaahan ja tämän historiaan. Toisaalta puolue pelkää pakonomaisesti muutosta ja kansallisen puhtauden menetystä, mikä johtaa negatiiviseen "poissulkevaan nationalismiin" (*le nationalisme d'exclusion*). (Rémond 1996, 13-14.) Tuula Vaarakallion mukaan "FN ei pidä kansakuntaa ensisijaisesti poliittisena yksikkönä, vaan etnisenä ja myyttisenä rakennelmana, jota korostetaan

---

²¹ Richard Coudenhove-Kalergi kritisoi (vuonna 1923) oppia kansakunnista veriheimolaisten yhdyskuntina. Hänen mukaansa Euroopassa ei enää lukuisten kansainvaellusten jälkeen ole puhtaita rotuja. On harhaa uskoa, että romaanisen, germaanisen ja slaavilaisen kieliryhmän olemassaolon

valtiojärjestelmän ja poliittisten toimijoiden sijaan” (Vaarakallio 1994, 22). Tätä argumenttia vahvistaa Mégret’n kommentti vuodelta 1990, jolloin hän totesi, että Ranskan määrittely kansakuntana yksin juridisin normein tekee siitä maallistuneen ja epäpyhän (Mégret 1990, 192).

Kuten Kyösti Pekonen on todennut käytetään samasta uudentyyppisten radikaalien oikeistoliikkeiden noususta lukuisia termejä kuten uusi äärioikeisto, radikaali äärioikeisto, uusfasismi, uusnatsismi, radikaali oikeistopopulismi, uusi radikaali oikeisto ja nationalistinen populismi. Pekonen itse kannattaa Herbert Kitscheltin määritelmää uusi radikaali oikeisto, siitä syystä, ettei Kitschelt pyri niputtamaan kaikkia puolueita vaan erottaa neljä laajaa ryhmää. (Pekonen 1998, 72.) Kitscheltin mukaan ensimmäisen ryhmän puolueet yhdistävät autoritaarisen ja kapitalistisen vetoomuksen. Toinen ryhmä koostuu fasisteista²² ja kolmas ryhmä valtionvastaisista populistisista. Neljännen ryhmän puolueet puolestaan kannattavat hyvinvointivaltiosovinismia. (Kitschelt 2000, 35.) Cas Mudde puolestaan puhuu oikeistoradikalismista ja on määritellyt viisi oikeistoradikalismiin attribuuttia: nationalismin, rasismia, muukalaisvihamielisyyden, demokratian vastaisuuden ja vahvan valtion (Mudde 1999). Leonard Weinberg on syventänyt Mudden määritelmää seuraavasti: Nationalismi on puolueiden syvin ydin. Sen nämä puolueet ymmärtävät valtion ja kansakunnan yhtenäisyydeksi ja homogeenisyydeksi. Rasismi viittaa pysyviin ja luonnollisiin eri ihmisryhmien välillä

---

perusteella voisi päätellä roomalaisen, germaanisen ja slaavilaisen rodun olemassaolon. (Coudenhove-Kalergi 1930, 118.)

²²Ignazi luettelee seuraavat fasistisen ideologian pääpiirteet: usko valtion auktoriteetin ylivertaan suhteessa yksilöön, luonnollisen yhteisön painotus, epäluottamus yksilöllistä edustamista ja parlamentaarista järjestäytymistä kohtaan, henkilökohtaisten ja kollektiivisten vapauksien rajoittaminen, sellaisen kansallisen kohtalonuskon kollektiivinen ymmärtäminen, joka ylittää etniset, uskonnolliset tai luokkarajat sekä sen hyväksyntä, että yhteiskunta on hierarkkisesti järjestäytynyt. (Ignazi 1997, 48-49.) Stanley Paynen varsin tyhjentävä typologinen fasismin määritelmä pyrkii hänen mukaansa olemaan väljä kuvaus fasismin kentästä, joka kuitenkin erottaa selkeästi fasistiset liikkeet muista vallankumouksellisista tai nationalistisista liikkeistä. Payne on jakanut typologiansa kolmeen luokkaan, jotka ovat fasismin negatiot, ideologia ja päämäärät sekä tyyli ja organisaatio. Fasismia negatiivisesti on kolme: antiliberalismi, antikommunismi ja antikonservatismi. Näistä viimeinen kuitenkin sillä poikkeuksella, että fasistiset liikkeet luovat usein tilapäisiä liittoumia muiden ryhmien (erityisesti oikeiston) kanssa. Ideologian ja päämäärät Payne kuvaa seuraavasti: Uuden nationalistisen autoritaarisen valtion luominen. Uudentyyppisen säädelyyn, moniluokkaisen ja yhtenäisen taloudellisen rakenteen järjestäminen. Imperiumin tai radikaalin kansakunnan ulkovaltojen suhteita koskevan muutoksen tavoittelu. Uuden sekulaarisen kulttuurin luominen. Kolmas luokitusluokka tyylistä ja organisaatiosta sisältää seuraavat teesit: Tapaamisten esteettisen rakenteen, symbolien ja poliittisen koreografian –erityisesti romanttisten ja mystisten aspektien – painottaminen. Pyrkimys massojen mobilisointiin ja militaristinen tyyli. Myönteinen suhtautuminen väkivallan käyttöön. Maskuliinisten periaatteiden ja miehen dominanssin painottaminen siten, että tuetaan näkemystä yhteiskunnan orgaanisuudesta. Nuoruuden ylistys ja sukupolvien välisen konfliktin korostaminen erityisesti suhteessa poliittiseen muutokseen sekä tendenssi siitä, että johtajaksi nousee autoritaarinen, karismaattinen ja persoonallinen henkilö. (Payne 1980, 6-7.)

vallitseviin eroihin, ja muukalaisvihamielisyys vieraiden pelkoon. Demokratian vastaisuudella tarkoitetaan tasa-arvoperiaatteen ja demokratian pelisääntöjen hylkäämistä. Vahva valtio merkitsee tukea militarismille sekä lain ja järjestyksen vaalimiselle. (Weinberg 1998, 7-8.)

Niin sanottu ”kolmen viisaan miehen ryhmä” (Martti Ahtisaari, entinen Euroopan neuvoston pääsihteeri ja komissaari espanjalainen Marcelino Oreja ja saksalainen ihmisoikeusasiantuntija ja Max-Planck -instituutin johtaja Jochen Frowein) määritteli Vapauspuolueen populistiseksi oikeistopuolueeksi, jonka toiminnassa on radikaaleja piirteitä (Scharsach 2000b, 14). Richard Herzinger kritisoi Vapauspuolueen määrittelyä oikeistopopulistiseksi siitä syystä, että termi oikeistopopulistinen viittaa siihen, että Haider vetoaisi yksin ihmisen irrationaaliseen puoleen - tunteisiin. Lisäksi Herzinger katsoo oikeistopopulismi-termin viestittävän, että Haiderin Vapauspuolue edustaisi ihmisille jonkinlaista lohdullista toivoa (*ein tröstliche Hoffnung*), joka kyllä karisisi siinä vaiheessa, kun puolue joutuisi todellisuuden eteen hallitustyössä ja johtaisi puolueen suosion romahdukseen. Herzinger kokee tällaisen näkemyksen naiiviksi. (Herzinger 2000, 254.) Näin kuitenkin näyttäisi marraskuun 2002 vaalien jälkeen käyneen. Fritz Plasser ja Peter A. Ulram puolestaan toteavat, että puolue, joka on viime vuosikymmenen aikana useita kertoja muuttanut poliittisstrategista suuntaustaan, äänestäjäkuntansa koostumusta ja puoluevirkailijoitaan, ei sovellu kategoriaan oikeistoradikaali (Plasser ja Ulram 2000, 141). Yhdeksän itävaltalaisen tutkijan ryhmä²³ tuli yhteistutkimuksessaan siihen tulokseen, että kaikki seuraavat konseptit ja tekniikat ovat edustettuina Vapauspuolueessa: ajatus kansanyhteisöstä, biologisrasistisesti painottunut nationalismi, syntipukkiteoriat, yllytys joukkovihaan ja rajan vetäminen suhteessa slovenialaisiin, intellektuelleihin, taiteilijoihin, sosialisteihin, kommunisteihin jne., nationalistinen historian kuva ja nationalistinen historian vääristely, identifioituminen saksalaisnationalistiseen historiankirjoitukseen, nykyhistorian ja valtio-opin kansallissosialismista saamien tulosten kieltäminen sekä sotarikosten legitimointi (sit. Scharsach 2000a, 196-197).

---

²³ Klaus Amann (germanisti, Klagenfurtin yliopisto), Gerhard Botz (historioitsija, Salzburgin yliopisto), Wolfgang Dressler (kielitieteilijä, Wienin yliopisto), Gero Fischer (slavisti, Wienin yliopisto), Kurt Fischer ja Herta Nagl (filosofejä, Wienin yliopisto), Anton Pelinka (politologi, Innsbruckin yliopisto), Karl Stuhlpfarrer (historioitsija, Wienin yliopisto) ja Ruth Wodak (kielitieteilijä, Wienin yliopisto).

Kuinka ”uusi” äärioikeisto sitten poikkeaa ”vanhasta” äärioikeistosta? Kitscheltin mukaan muutoksia suhteessa vanhaan maailmansotien välisenä aikana kehittyneeseen äärioikeistoon on tapahtunut kolmella tasolla. Ensinnäkin uusi äärioikeisto tukee suurelta osin vapaata markkinataloutta ja hyväksyy ainakin taktisista syistä parlamentaarisen demokratian ja pidättäytyy puolimilitaarisesta toiminnasta. Toinen muutos, jolla erontekoa uuden ja vanhan äärioikeiston välillä on rakennettu koskee rasismien perusteita. Siinä missä vanhan äärioikeiston rasismi kumpusi rodullisesta eriarvoisuudesta, puhuu uusi äärioikeisto kulttuurisista eroista ja taloudellisista peloista. (Kitschelt 2000, 43.) Puolueet korostavat kansallisten rajojen, perinteiden ja identiteettien merkitystä, kulttuurien välisten erojen ehdottomuutta, ja painottavat sivilisaatioiden ja kulttuureiden oikeutta säilyä puhtaina. Länsisivilisaatioiden oikeus torjua ulkopuolisia vaikutteita ja ihmisiä perustuu kulttuurikriteereille ei rodun kriteereille. (Vaarakallio 1994, 25-26.) Tähän viittavat myös Ivaldi ja Roselli toteamuksellaan, että uudet äärioikeistopuolueet ovat huolellisesti pyyhkineet ohjelmistaan kaikki sellaiset elementit, jotka asettaisivat kyseenalaiseksi heidän sitoutumisensa demokraattiseen hallintaan ja perusoikeuksiin ja saisi heidät näyttämään rasisistisilta ja antisemitistisiltä (Ivaldi ja Roselli 1995, 3-4). Kolmas äärioikeistoja erottava tekijä on muutos sosiaalisissa, taloudellisissa ja poliittisissa olosuhteissa, joka on tuonut poliittiseen diskurssiin uusia teemoja (Kitschelt 2000, 42-43; Ks. myös Camus 1996, 12). Piero Ignazi näkee uuden äärioikeiston olevan jälkitekollisen yhteiskunnan vesa. Nämä puolueet painottavat vanhoja moraalisia arvoja, hierarkian kunnioittamista ja patriotismia, ja pyrkivät näin tuomaan uuteen aikaan uuden ohjelman. (Ignazi 1997, 52.)

Voidaanko todella puhua uudesta äärioikeistosta? Myös uusi äärioikeisto-käsitteen kannattajat myöntävät, että uuden ja vanhan äärioikeiston välillä on huomattavaa samankaltaisuutta. Kitscheltin mukaan esimerkiksi käsitys kansalaisuuden poissulkevasta luonteesta ei ole muuttunut. Lisäksi sekä vanha että uusi äärioikeisto hyödyntävät retoriikassaan salaliitto ja syntipukkiteorioita, vaativat vahvaa johtajuutta (vrt. Le Pen, Mégrét, Haider), lakia ja järjestystä eivätkä hyväksy poliittista erimielisyyttä, ideoiden pluralismia eivätkä demokraattista kilpailua. (Kitschelt 2000, 43.) Keskustelua on suuresti herättänyt myös uuden äärioikeiston suhde natsismiin, kansallissosialismiin ja fasismiin. Hans Rauscher katsoo, ettei Haider selvästikään ole kansallissosialisti klassisessa merkityksessä, vaikka hänen puheensa kuulostavatkin siltä

(Rauscher 2000, 32). Camus'n mukaan Kansallisrintama on yrittänyt ensimmäisten vuosiansa jälkeen parantaa mainettaan erottamalla natsismia ja antisemitismia kannattavia jäseniään²⁴ (Camus 1996, 38). Kansallisrintama on halunnut tehdä ideologisen ja organisatorisen irtioton perinteiseen äärioikeistoon ja on äärioikeistolle tyypillisestä ulkoparlamentaarisuudesta poiketen pyrkinyt ja päässyt mukaan puoluekentälle tarjoamalla nationalistispopulistisen vaihtoehdon vasemmisto-oikeistoasetelmalle. (Emt. 19.) Tuula Vaarakallion mukaan eronteko fasismiin siinä määrin, kun sitä on harjoitettu, on todellisuudessa pyrkimystä luoda mielikuva maltillisuudesta. Vaarakallio näkee, että maltillinen julkisuuskuva ei ole itseisarvo vaan vaalitaktinen ja strateginen valinta, jolla halutaan erottautua vanhan äärioikeiston rasisisesta perinteestä (Vaarakallio 1994, 21.) Myös Dave Renton pitää Le Penin tapaa puhua siirtolaisuudesta tai kansakunnasta antisemitismin ja rasismin sijaan strategiana. Renton kritisoi väitettä siitä, ettei Kansallisrintama olisi fasistinen liike. Kansallisrintaman fasismia ei hänen mukaansa voi jäljittää julkilausumista vaan se elää pinnan alla. Kansallisrintaman voi ja se tulee määrittellä fasistiseksi siitä syystä, että se kopioi tärkeimmät klassisen fasismin aspektit – rasismin, nationalismin ja militarismin. (Renton 1999, 12.)

Ongelmia puolueiden määrittelyssä syntyy kuitenkin myös siitä, että puolueet ovat sisäisesti heterogeenisiä. Tutkimukseni kohteena olevista puolueista näin on erityisesti Kansallisrintaman ja Vapauspuolueen kohdalla. Bailer, Neugebauer ja Schiedel toteavat, ettei Vapauspuolue ole historiallisesti, sosiologisesti tai poliittisideologisesti homogeeni, vaan koalitio, jonka lähinnä saksalaisnatioliset ryhmät liikkuvat ideologisesti äärioikeistolaisuuden ja liberalismien välillä (Bailer ym 2000, 105). Puolueen ideologinen suuntaus riippuu lähes yksinomaan sitä kulloinkin hallitsevasta johtajasta (emt. 123). Kansallisrintama puolestaan on perustamisestaan lähtien yhdistänyt kymmenen erilaista suuntausta: katolilaisen traditionalismin, monarkistit, vallankumouksellinen nationalismien, negationistit, uusfasistit, uusnatsit, Nouvelle Droite-koulukunnan²⁵ jäseniä, legitismistit, solidaristit ja petanistit (Camus 1996, 125,

---

²⁴ Kansallisrintama erotti ja painosti eroamaan useita jäseniään kesällä 1978 (Camus 1996, 38).

²⁵ Vuonna 1968 perustettu Nouvelle Droite, viralliselta nimeltään *Groupement de Recherche et d'Etudes pour la Civilisation Européenne*, on aatteellinen oikeistolainen koulukunta, joka pyrkii vaikuttamaan poliittisiin liikkeisiin (kuten Kansallisrintamaan) sekä yksilöihin. Koulukunnan perusajatuksena on, että ideoilla on ja on ollut ratkaiseva rooli yhteisön tietoisuudelle koko ihmiskunnan historiassa. (Le manifeste du GRECE 2001 [www-dokumentti].) Nouvelle Droite –koulukunnan keskeisenä ajatuksena on myös visio yhdistetystä Euroopasta (*ein vereinten Europa*), joka on täysin erilainen malli kuin ylikansallinen

128). Mégret pyrki Camus'n mukaan Kansallisrintama-aikoinaan perustamaan puolueen sisään kansallis-liberalistisen siiven (emt. 164). Tätä suuntausta voidaan pitää nykyisen MNR:n leimaavimpana ideologiana.²⁶

Puolueista esitetyt määritelmät voidaan siis aina katsoa puutteellisiksi ja toisaalta puolueiden lokeroiminen keinotekoiseksi. Määriteltävä ilmiö pakenee, sillä puolueet hiovat jatkuvasti strategioitaan samalla kuin ympäröivä poliittinen todellisuus muuttuu. Määritelmän epätäydellisyydestä²⁷ huolimatta puhun jatkossa äärioikeistosta. Gilles Ivaldi laskee nykyiseen uuteen äärioikeistoon kuuluviksi seuraavat puolueet: Ranskan ja Belgian Kansallisrintamat, *Allianza nazionale*, *Vlaams Blok*, *Vapauspuolue*, *Republikaner* ja Alankomaiden *Centrum Demokraten* (demokraattinen keskusta). Näitä puolueita yhdistävä populismi ja järjestelmän vastainen retoriikka erottavat ne Ivaldin mukaan muista puolueliikkeistä. (Ivaldi 1999, 207-208.)

2. Puolueiden esittely

Äärioikeiston ensimmäinen²⁸ merkittävä toisen maailmansodan jälkeinen nousukausi tapahtui 70-luvun alussa. Tanskan edistyspuolue sai alkunsa Kööpenhaminan Tivolin ravintolassa elokuussa 1972, ja seuraavan huhtikuun parlamenttivaaleissa se voitti 15,9 prosenttia äänistä. Samoihin aikoihin perustettu Norjan edistyspuolue sai saman vuoden vaaleissa 5 prosentin kannatuksen. Näiden puolueiden suosio hiipui nopeasti, mutta lähti virkoamaan jälleen 80-luvun puolivälissä. (Betz 1994, 4-6.) Äärioikeiston toinen aalto käynnistyi Euroopassa 1980-luvun puolivälissä. Ranskan Kansallisrintama toimi äärioikeistopuolueiden kannatuksen aurana. Puolue voitti 11 prosenttia vuoden 1984 europarlamenttivaalien äänistä. Kaksi vuotta myöhemmin pidetyissä kansallisissa

---

valtioyhteisö (Herzinger 2000, 256). Kansallisrintamaan kuuluvat koulukunnan kannattajat ylläpitävät seuraavia ideoita: kulttuuristen ja etnisten erojen ehdoton olemassaolo, yhteiskunnan luonnollinen hierarkia ja antidemokraattinen olemus (Camus 1996, 168). Herzingerin mukaan myös Jörg Haider on saanut selviä vaikutteita Nouvelle Droite -koulukunnan ideologiasta, sillä yksi hänen lähimpiä neuvonantajiaan Andreas Mölzer on ollut toimittamassa *Zur Zeit* -lehteä, jonka aatteellinen innoittaja on Nouvelle Droite -koulukunta. (Herzinger 2000, 258.)

²⁶ En tutkimuksessani pureudu tämän tarkemmin uuden äärioikeiston määritelmästä käytyyn keskusteluun, johon kuuluu esimerkiksi kysymys siitä, onko uusi äärioikeisto reaktio post-materialistisille arvoille vai onko uuden äärioikeiston perusta sittenkin sen populismissa. Tästä aiheesta on käsitelty muiden muassa Kyösti Pekonen (1999) toimittamassaan kirjassa *The New Radical Right in Finland*.

²⁷ Tutkijoista esimerkiksi Patrick Moreau on nimennyt seuraavat puolueet Belgian Kansallisrintamaa lukuun ottamatta populistisiksi oikeistoradikaaleiksi (Moreau 1998, 2).

parlamenttivaaleissa äänisaalis oli edelleen lähes 10 prosenttia. Tämä oli myös ensimmäinen kerta, kun Kansallisrintama sai edustajiaan parlamenttiin (35 paikkaa). Vuoden 1988 presidenttivaaleissa puolueen johtajan Le Penin kannatus oli jo 14,4 prosenttia. Itävallan Vapauspuolueen kannatus puolestaan nousi vuoden 1986 vaaleissa 9,7 prosenttiin. Saksassa Republikaner -puolue sai vuoden 1989 parlamenttivaaleissa 7,1 prosenttia äänistä. Äärioikeiston suosio kasvoi 80-luvun lopulla myös Belgian Flaami-alueella (1989; 4,4 %), Tanskassa (1988; 9 %) ja Norjassa (1989; 13 %). (Emt. 3.) (Ks. myös liite.)

Tänä päivänä äärioikeisto (Ivaldin mukaan määriteltynä) nauttii Euroopan unionin maista suurinta kannatusta Itävallassa, Italiassa, Ranskassa, Alankomaissa ja Belgiassa. Itävallan Vapauspuolue nousi valtaan keväällä 1999 saatuaan 26,9 prosentin tuen, mutta menetti vuoden 2002 marrasvaaleissa yli puolet kannatuksestaan, joka jäi 10 prosenttiin. Belgian äärioikeistopuolueet saivat kesäkuussa 1999 ääniä seuraavasti: Vlaams Blok 9,9 prosenttia ja Kansallisrintama 1,1 prosenttia. Italiassa Silvio Berlusconiin johtama oikeistoliitto jyräsi 45,4 prosentin kannatuksella voittoon toukokuussa 2001. Vuoden 2002 toukokuussa Pim Fortuynin lista (johon kuului myös Centrum Demokraten) sai Alankomaissa 17 prosentin kannatuksen. Ranskan parlamenttivaaleissa kesäkuussa 2002 Kansallisrintama vei 11,12 prosenttia ja MNR 1,1 prosenttia äänistä. (Electionworld [www-dokumentti].)

Äärioikeistopuolueiden suosion kasvua on selitetty monin eri tavoin ja sen katsotaankin olevan useiden tekijöiden summa (Rémond 1996, 12). Ensinnäkin menestyksen voi yleisellä tasolla todeta johtuvan taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta kriisistä sekä näiden kriisien aiheuttamasta turvattomuuden tunteesta ja pelosta (Rollat 1985, 109). Jacqueline Blondel ja Bernard Lacroix havaitsivat Kansallisrintaman äänestämisen syitä selvittäneessä tutkimuksessaan, että puolueen kannattajat usein perustelivat äänestämistään tutuin vaalikampanjateemoin. Kansallisrintaman uskottiin voivan vaikuttaa rikollisuuteen, turvattomuuteen ja siirtolaisuuteen²⁹. Kannattajat myös

---

²⁸ Äärioikeiston ”ensimmäisestä” toisen maailman sodan jälkeisestä noususta voidaan puhua siitä syystä, ettei 50- ja 60-luvuilla toimineista liikkeistä yksikään noussut poliittisesti merkittäväksi (ks. esim. Renton 1999, 6).

²⁹ Esimerkiksi Paul Hainsworthin mukaan Kansallisrintama menestyi jo vuonna 1983 alueilla, joilla oli runsaasti vierasperäisiä asukkaita. Ilmiö selittyy hänen mukaansa kuitenkin sillä, että näillä alueilla asui myös paljon tuotantorakenteen muutoksesta kärsineitä ihmisiä, joita Kansallisrintama onnistui houkuttelemaan uurnille. (Hainsworth 1992, 44-45.) On kuitenkin tärkeä huomata, ettei

katsoivat siirtolaisuuden olevan syy Ranskan korkeaan työttömyyteen. (Blondel ym. 1996, 152-154.)

Toiseksi äärioikeistopuolueiden menestys heijastaa perinteisten puolueiden kriisiä. Vanha jako oikeisto- ja vasemmistopuolueisiin on heikentynyt viime vuosikymmenen aikana sekä Ranskassa että Itävallassa, ja näin ollen myös perinteisten puolueiden tarjoamat vaihtoehdot ovat näyttäneet vähentyneen (Herzinger 2000, 260-262; Teinturier 1997, 94-95). Hans-Georg Betzin mukaan äärioikeistopuolueiden kasvu kuvastaa ihmisten pettymystä perinteisiin luokkapuolueisiin ja taipumusta siirtyä äänestämään jonkin ajankohtaisena pitämänsä ongelman pohjalta (Betz 1994; Ks. myös Ivaldi ja Roselli 1995, 11). Le Monde -lehdessä (19.-20.5.2002) todettiin, että ”näiden liikkeiden nousu selittyy sillä, että demokraattiset järjestelmämme eivät ole mukautuneet nykymaailman haasteisiin ja eliitti on ollut kykenemätön vastaamaan Euroopan ihmisten syvään pahanolontunteeseen.³⁰” Itävallassa Vapauspuolue esiintyi vuoden lokakuun 1999 vaaleissa muutoksen johtotähtenä ”kolmannen leirin” ja ainoana todellisen opposition edustajana ja kaatoi vaalimenestyksellään maata lähes koko toisen maailman sodan jälkeisen ajan (1945-1966, 1987-2000) johtaneen kahden puolueen ÖVP:n (*Österreichische Volkspartei*, Itävallan kansanpuolue) ja SPÖ:n (*Sozialdemokratische partei Österreichs*, Itävallan sosiaalidemokraattinen puolue) ”punamusta” -koalition (Rauscher 2000, 28, 37, 39; Bailer ym. 2000, 105; Ivaldi ja Roselli 1995, 17).

Kolmanneksi äärioikeistopuolueiden suosion katsotaan olevan pitkälti kiinni karismaattisista johtajista. Karismaattisuus edistää puolueiden suosion kasvua kahdella tavalla. Yhtäältä se vetoaa äänestäjiin. Toisaalta tiedotusvälineiden huomio pitää ne hyvin esillä ja äänestäjien muistissa. (Ks. esim. Jouve ja Magoudi 1988.) Hans-Henning Scharsach puhuu Haiderin kaksoisroolista ideologiana ja poliittisena viihdyttäjänä. Haiderilla on kaikki viihdyttäjän ominaisuudet: komea ulkomuoto, rusketus ja kyky laukoa nopeita kommentteja. (Scharsach 2000b, 10.) Haider kiehtoo kannattajiaan älyllään, kultivoituneisuudellaan ja karismallaan, mutta toisaalta Haiderin tyyliä

Kansallisrintaman äänestäjäkunta koostu ainoastaan työttömistä, vähän koulutetuista ja matalan palkkaluokan henkilöistä vaan on heterogeenistä sekä sosiaalisesti että äänestysperusteiltaan. Kansallisrintama houkuttelee myös erittäin varakkaita ja korkeasti koulutettuja henkilöitä. (Blondel ym. 1996, 160-161, 167-168.)

voidaan pitää jopa liian harkittuna ja puhetapaa mekaanisena. (Ks. Moreau 1998, 64-65.) Ranskan merkittävimpiin äärioikeiston tutkijoihin lukeutuva Pierre-André Targuieff (1996, 173-174) kuvaa Le Penin asemaa puolueessaan sanoin: ”totuuden valtias, suojelija ja puhdasoppisuuden ylin tuomari, erehtymätön toiminnan ohjaaja, tulevien aikojen visionääri, profeetta”³¹. MNR on tutkimistani puolueista ainoa, joka ei ole kokenut suurta menestystä. Tämä saattaa osin johtua Mégret’n virkamiesmäisestä persoonasta.

Lisäksi on huomattava Euroopan integraatiokehityksen vaikutus äärioikeistopuolueiden kannatukseen. Camus’n mukaan Kansallisrintama houkuttelee työläisiä nimen omaan Euroopan integraatiolle kriittisen politiikkansa ansiosta. Kansallisrintama on viimeinen suoja talouden ultraliberalisoitumista vastaan, jota Euroopan integraation katsotaan vauhdittaneen. (Camus 1996, 70.) Chebel d’Appollonia huomauttaa, että äärioikeiston kukoistuskaudet Ranskan historiassa ovat tapahtuneet aikoina, jolloin kansallinen yhteisö on ollut vaarassa³² (Ahonen 1994). Tämä lausunto tietenkin pitää sisällään äärioikeiston markkinoiman ajatuksen Euroopan unionista uhkana. Herzingerin mukaan Vapauspuolueen menestys liittyy Euroopan integraatioprosessin saamaan kritiikkiin erityisesti siten, että se ilmentää hyvin pienten maiden pelkoja omalaatuisuutensa menettämisestä isojen maiden dominoimassa unionissa (Herzinger 2000, 260-262). Rauscherin mukaan turvallisuus on itävaltalaisille tärkein hyve, jota nyt SPÖ:n ja ÖVP:n ajan politiikka, Euroopan unioni ja globalisoituminen uhkaavat. Haider sen sijaan lupaa taata vanhan turvallisen järjestelmän varmojen työpaikkojen ja turvallisen ympäristön ja olosuhteiden muodossa. (Rauscher 2000, 36-37.) Esimerkiksi vuonna

---

³⁰ ”la montée de ces mouvements traduit l’inadaptation de nos systèmes démocratiques aux défis du monde contemporain et l’incapacité des élites à répondre au profond malaise des peuples d’Europe.”

³¹ ”Maître de vérité, gardien et juge suprême de l’orthodoxie, guide infaillible pour l’action, visionnaire des temps à venir, prophète-”

³² Chebel d’Appollonia on luetellut seuraavat kriisiajat Ranskan historiasta: boulangististi-kriisin, Dreyfus-skandaalin, 6.2.1934, 13.5.1958 ja toukokuun 1968 (Chebel d’Appollonia 1995, 191; Ahonen 1994, 31). Boulangisti-kriisi viittaa kenraali Boulangerin vuonna 1889 aiheuttamaan hallintakriisiin. Dreyfus-skandaali syntyi, kun juutalaista upseeria vuonna 1904 syytettiin vakoilusta. Upseeria syyttäneet konservatiivit oikeistolaiset puhuivat armeijan kunnian puolesta, esiintyivät ainoina todellisina patriootteina ja pitivät sosialisteja, ammattiyhdistystä ja juutalaisia esimerkkinä huonoista ranskalaisista. Upseeria puolustaneet vasemmistolaiset kannattivat mm. kirkon ja valtion eroa (joka toteutettiin vuonna 1905). (Price 199, 201-203.) Dreyfus-skandaalin katsotaan olevan merkittävin maan vasemmisto-oikeisto-akselilla jakanut kriisi Ranskan historiassa. 1930-luvun alun vaikea taloustilanne ja vasemmistohallituksen kykenemättömyys parantaa tilannetta johti mellakoihin ja hallitusvaihdokseen helmikuussa 1934. (Emt. 234.) Algerian sodan aikaan toukokuun 13. päivänä 1958 Algerian ranskalaiset suorittivat vallankaappauksen (emt. 316). Vuonna 1968 toukokuussa vasemmisto-opiskelijat ryhtyivät mellakkaan mielenosoituksena perheiden ja hallituksen autoritarisuutta, heikkoja opiskeluolosuhteita, elitismää, epäoikeudenmukaisuutta ja epätasa-arvoa kohtaan (emt. 329).

1994 Haider kritisoi arvoliberalismia todeten, että liberaalit ajatukset johtavat ”huumeiden vapauttamiseen, perheen tuhoon ja niiden rinnastamiseen homoseksuaalisiin suhteisiin ja lopulta identiteetin ja kotimaan kieltämiseen³³” (Haider 1994, 300). Ranskassa Kansallisrintama puolestaan on nauttii kannattajiensa luottamusta ainoana perinteisiä arvoja puolustavana puolueena (Teinturier 1997, 92). Äärioikeistopuolueet ovat hyötäneet taistelustaan kansallisen puolustuksen nimissä. Katkeruus ja mielipaha yhdistettynä ideaan kansakunnan itsemääräämisoikeudesta näyttävät houkuttelevan äänestäjiä (Dunkerley ym. 2002, 52).

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä vielä todeta, että eurooppalaisen yhteistyön vastustus ei kuitenkaan aina ole ollut Vapauspuolueen strategia – päinvastoin. Vapauspuolueen oman historiikin mukaan puolue esiintyi eurooppalaisena puolueena jo vuoden 1957 vaaleissa ja vaati Itävallan jäsenyyttä Euroopan talousyhteisössä (History of the FPÖ [www-dokumentti]). Vuonna 1987 Haider katsoi, että ”täysjäsenyys Euroopan yhteisössä on Itävallalle tinkimätön välttämättömyys-³⁴” Scharsach kertoo Itävallan entisen kauppaministerin Vapauspuolueen Norbert Stegerin saattaneen itsensä naurunalaiseksi ilmoitettuaan heinäkuussa 1984 Dornbirmerin messujen avajaisissa, että Itävallan tulisi pitkällä tähtäimellä tavoitella Euroopan talousyhteisön jäsenyyttä. Ulkoministeri Erwin Lanc (SPÖ) vastasi Stegerille nimittämällä EY:tä rihkamakaupaksi (*Krämerladen*). (Scharsach 1989, 14.) Virallisesti puolue ilmoitti olevansa Itävallan EU-jäsenyyttä vastaan vasta vuonna 1994 (History of the FPÖ [www-dokumentti]).

2.1 Kansallisrintama

Ranskan Kansallisrintama perustettiin Pariisissa 5. lokakuuta 1972 (Gardberg 1993, 53) ja se on ainoa pitkäikäinen nationalistinen liike Ranskassa vuoden 1945 jälkeen (Camus 1996, 19). Puoluetta on alusta saakka johtanut Jean-Marie Le Pen (1928-), joka oli ennen puoluejohtajuuttaan opiskellut oikeustieteitä, palvellut vapaaehtoisena Indokiinassa ja Algeriassa ja toiminut aktiivisesti poujadismi-liikkeessä³⁵. Le Pen myös

---

³³ ” - - zur Drogenfreigabe, Zerstörung der Familie und deren Gleichstellung mit einer Homosexuellenbeziehung und letztlich zur Leugnung von Identität und Heimat führt.”

³⁴ ”die Vollmitgliedschaft bei der Europäischen Gemeinschaft ist für Österreich eine unabdingbare Notwendigkeit - -”

³⁵ Poudajismi-liike syntyi Ranskassa kesällä 1953, kun Pierre Poujade ryhtyi johtamaan kauppiaiden ja käsityöläisten protestia, joka kohdistui talouden modernisoinnin ja poliittisen epävakauden aiheuttamiin veroheilahteluihin. Liike järjestäytyi virallisesti nimellä *l'Union de défense des commerçants et artisans*

johti äärioikeistolaisen *Rassemblement Nationalin* perustajan Jean-Louis Tixier-Vignancourt'n presidentinvaalikampanjaa vuonna 1965 (Vaughan 1995, 220-222). Le Penin ”epäpoliittisuus” oli ratkaiseva tekijä, kun hänet valittiin puolueen johtoon. Puoluejohtajan tuli olla puolueen symboli ja karismaattinen johtaja, ei organisaation johtaja tai puolueen ideologian kehittäjä. (Camus 1996, 21-22, 52.) Näin ei kuitenkaan käytännössä ole ollut. Michalina Vaughanin (1995, 222) näkemyksen mukaan Le Pen edustaa monille kannattajilleen puolueen todellista ajattelijaa. Le Pen on itse määritellyt olevansa sosiaaliseksi asioissa vasemmalla, taloussektorilla oikealla sekä ennen kaikkea ranskalainen vapaa patrioottinen mies, jolla on vain yksi intohimo: Ranska ja ranskalaiset (Le Pen 21.4.2002).

Kansallisrintama pysyi 70-luvun jälkipuoliskolla Ranskan äärioikeistoa hallinneen PFN:n (*Parti des Forces Nouvelles*) varjossa (Camus 1996, 18-19). Puolueen kannatus kävi alimmillaan vuoden 1981 parlamenttivaaleissa, joissa ääniosuus jäi 0,18 prosenttiin (emt. 45). Kansallisrintama ei myöskään voinut osallistua samana vuonna pidettyihin presidentinvaaleihin, koska Le Pen ei onnistunut keräämään Ranskassa presidentin vaaleissa ehdolleasettamiseen tarvittavia 500 nimeä (Renton 1999, 6). Tätä ojanpohjaa seurasi kuitenkin nopea nousu. Kansallisrintaman läpimurtoa edisti kommunistien nousu hallitukseen,³⁶ mikä kovensi oikeiston linjauksia ja mahdollisti sen, että keskusteluun otettiin Kansallisrintamalle tyypillisiä teemoja: turvallisuus, antikommunismi, talouden yksityistäminen, verotuksen keventäminen ja maahanmuutto. Uudessa tilanteessa Kansallisrintama pääsi eroon marginaalipuolueen leimastaan. (Camus 1996, 47-48; Ks. myös Hainsworth 1992, 41-42; Renton 1999, 7.) Lisäksi Mitterrandin toiminta suosi Kansallisrintamaa. Sosialistien johdolla vaalitapa muutettiin määräenemmistövaalitivasta pieniä puolueita suosivaksi suhteelliseksi vaalitivaksi, koska Mitterrand pyrki Le Peniä tukemalla jakamaan opposition. Takalalla oli uskomus siitä, ettei Kansallisrintaman kannatus tulisi olemaan pitkäaikaista. (Camus 1996, 51.) Vuoden 1986 parlamenttivaaleissa, joissa suhteellinen vaalitapa oli ensimmäistä (ja toistaiseksi viimeistä) kertaa käytössä Kansallisrintama saavutti 9,7 prosenttia äänistä (emt. 57). Edes Le Penin RTL:n haastattelussa esittämä lausunto

---

(UDCA = Unioni kauppiaiden ja käsityöläisten puolustukseksi) ja sai 11,6 prosenttia tammikuun 1956 parlamenttivaalien äänistä. Tämä kannatus nosti 52 UDCA:n edustajan joukossa myös Jean-Marie Le Penin Ranskan parlamenttiin. UDCA hiipui kuitenkin nopeasti De Gaullen noustua valtaan. (Histoire de l'extrême-droite en France [www-dokumentti]; Hainsworth 1992, 32-33.)

³⁶ Pierre Mauroy'n hallitus (1981).

siitä, että kaasukammiot ovat vain pikkuseikka toisen maailmansodan historiassa, ei hidastanut suosion kasvua (emt. 60).

Mégret on kertonut, että vuoden 1986 vaalimenestys oli kahta vuotta aikaisemmissa vaaleissa tapahtunutta läpimurtoa merkittävämpi kahdesta syystä. Ensinnäkin toinen perättäinen voitto vahvisti sen, ettei vuoden 1984 avaus ollut äärioikeistolle vain hetkellinen voitto. Toiseksi vaalistrategia tasavaltalaista kokoomuksesta oli saattanut Kansallisrintaman kanssa yhteistyöhön suuren joukon uusia nimiä ja näin vahvistanut liikettä. (Mégret 1999, 57-58.) Mégret'n mukaan Kansallisrintama kehittyi 1980-luvun puolivälistä alkaen yhä organisoituneemmaksi. Puolueen historian alkutaipaleella Le Pen oli hänen mukaansa ollut ehdoton itsevaltiainen. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kenttä sai ajatella vapaasti, mutta ilman valtaa. Esimerkiksi täyden puolueohjelman kirjoittamiseen Le Pen oli Mégret'n mukaan suhtautunut ajatuksella: ”Mitä vähemmän siitä sanotaan sen parempi!³⁷” Vasta kun ”tieteellinen neuvosto” (*le Conseil scientifique*) ja Kansallisrintaman oman kustantamo (*Éditions nationales*) perustettiin 80- ja 90-luvun vaihteessa alkoi liikkeen ”intellektuaalinen olemassaolo” (*une existence intellectuelle*). Mégret katsoo, että myös Identité-lehdellä oli merkittävä rooli ”kansallisen ajattelun” (*la pensée nationale*) kehittämisessä ja yhtenäistämässä. (Mégret 1999, 55-61; Ks. myös Camus 1996, 93-97.) Rinta rinnan puolueen ideologisen vakiintumisen kanssa myös Kansallisrintaman suosio vakiintui. (Ks. liite.)

Kansallisrintama on tutkimistani puolueista ainoa, jolla on pitkäaikaista kokemusta toiminnasta Euroopan unionissa. Puolue nousi kymmenen edustajan voimin Euroopan parlamenttiin vuonna 1984 ja on siitä lähtien toiminut parlamentissa. Camus'n mukaan puolueen läsnäolo europarlamentissa on hyödyttänyt Kansallisrintamaa kahdella tavalla. Ensinnäkin parlamenttityöskentely on tuonut puolueelle rahaa, sillä europarlamentissa istuvat Kansallisrintaman edustajat antavat osan palkkioistaan puolueelle. Camus arvioi (90-luvun puolivälissä) summaksi noin 9000 frangia (1380 euroa) kuukaudessa. Toiseksi parlamenttityöskentelyn kautta puolue on voinut hioa Eurooppa-politiikkaansa ja olla hidastamassa unionin kehitystä liittovaltion suuntaan. Camus kuitenkin huomauttaa, että äärioikeistopuolueiden valtaa europarlamentissa on pyritty hillitsemään estämällä niiden jäsenten pääsy vastuuvirkoihin. (Camus 1996, 194-

---

³⁷ ”Moins on en dit et mieux c'est!”

197.)³⁸ Le Penin pitkä europarlamenttiura oli hetken aikaa katkolla talvella 2000. Le Pen erotettiin parlamentista lokakuussa 2000 sen seurauksena, että hän oli pahoinpideltyt sosialistiedustaja Annette Peulvast-Bergealia Kansallisrintaman vastaisen mielenosoituksen aikana Mantes-la-Jolien kaupungissa toukokuussa 1997 (Chombeau ja Rivais 25.10.2000). Le Pen kuitenkin palasi europarlamenttiin Euroopan tuomioistuimen päätöksellä kolmea kuukautta myöhemmin, koska hänellä katsottiin olevan oikeus harjoittaa tointaa lisätutkimusten ajan. (Rivais 28.1.2001.) Palattuaan Le Pen esitti puheenvuorossaan, että ”olen varma, että kaikki demokraatit iloitsevat tästä päätöksestä - -³⁹” (Le Pen 31.1.2002).

2.2 Mouvement National Républicain

Kansallisrintama jakaantui keväällä 1999 sisäisten kiistojen seurauksena kahtia. Mégret'n mukaan lopullinen syy Kansallisrintaman hajoamiseen olivat tulehtuneet henkilösuhteet. Ideologiset ristiriidat olivat kuitenkin painavin tekijä, joka jakoi puolueen Mégret'n ja Le Penin leireihin. (Mégret 1999.) Näistä yksi merkittävimmistä oli kysymys yhteistyöstä muiden oikeistopuolueiden kanssa. Kun Bruno Gollnisch syksyllä 1995 syrjäytti pääsihteerinä Carl Langin, oli taustalla halu uudistaa puolueen linjaa. Jo kesällä puolueen radikalisoituminen oli tullut selväksi uuden iskulauseen kautta: Ei oikeistolainen, ei vasemmistolainen: ranskalainen! (*Ni droite, ni gauche: français!*). (Camus 1996, 255; Ks. myös Mégret 1999, 73, 208-213, 231-234.) Puolueen varapuheenjohtaja Mégret jäi tuolloin oikeiston kanssa yhteistyötä tavoittelevalla kannallaan oppositioon. Mégret'n halu tehdä yhteistyötä on historian valossa mielenkiintoinen yksityiskohta, sillä vuonna 1990 nimenomaan Mégret esitti Kansallisrintaman kahdeksannessa kongressissa vaatimuksensa, että Kansallisrintaman tulee irrottautua pyrkimyksistään tehdä yhteistyötä perinteisen oikeiston kanssa, voidakseen toteuttaa omaa politiikkaansa ja tavoitellakseen johtoasemaa tasavallan asioissa. (Vrt. Camus 1996, 62.)

---

³⁸ Kansallisrintama on europarlamentissa toimimisensa aikana ehdottanut muiden muassa Itä-Euroopan kommunistidiktatuurien tukemisen lopettamista unionin varoin, vaatinut kansalaisjärjestöjen tukien lopettamista, siirtotyöläisten lähettämistä takaisin kotimaihinsa ja unionin yhteisen turvallisuuspolitiikan kehittämistä. (Camus 1996, 198.)

³⁹ ” je suis sûr que tous les démocrates se réjouiront de cette décision- - ”

Mégret viittaa ideologisiin eroihin kuvaamalla Le Penin politiikkaa pessimistiseksi ja menneisyyteen katsovaksi. Omaa politiikkaansa⁴⁰ hän sen sijaan luonnehtii tulevaisuuteen katsovaksi ja optimistiseksi. Uusi liike valitsikin eurovaalitunnukseensa iskulauseen: ”Mégret –tulevaisuus” (*Mégret l’avenir*). (Mégret 1999, 167-168, 176, 219.) Lisäksi Mégret mainitsee, että hänen ja Le Penin käsitys demokratiasta on erilainen. Mégret’n mielestään on ironista, että puolue, joka esiintyi todellisen demokratian puolestapuhujana oli sisäisesti kaikkea muuta kuin demokraattinen. (Emt. 54-55.) Mégret’n ja Le Penin ideologisten kiistojen merkittävyttä lisäsi se, että Mégret oli vastuussa puolueaatteen, -diskurssin ja –strategian kehittämisestä sekä puolueen ulkoisesta viestinnästä suhteessa tiedotusvälineisiin ja yleisöön (Camus 1996, 91). Puolueen sisäiset ristiriidat tulivat julki, kun Le Pen oli vaarassa menettää oikeutensa asettua ehdolle europarlamenttivaaleissa 1999⁴¹, ja hän ilmoitti julkisesti vaimonsa (Mégret’n mukaan tämän tietämättä!) asettuvan johtamaan puolueen vaalilistaa puolestaan, vaikka Mégret oli ollut puolueen ilmiselvä kakkosmies. Le Pen perusteli päätöstään sillä, että hänen vaimonsa symboloisi hänen itsensä kokemaa vääryyttä. Mégret’n mukaan tämä oli ensimmäinen kerta, kun Le Pen näin avoimesti asetti perheensä edun puolueen edun edelle. Mégret’n mukaan Le Pen halusi estää hänen suosionsa kasvun puolueen sisällä. (Mégret 1999, 11-22, 167.) Tilanne kärjistyi ja sisäinen ajojahti muiden muassa Mégret’n lähipiirin erottamisilla alkoi, kun Mégret Le Penin tahdosta huolimatta ilmoitti elokuussa 1998 lehdistölle asettuvansa ehdolle puolueen vaalilistan johtoon. Tilanne ei normalisoitunut, vaikka oikeus päätyi tuomitsemaan Le Penin esteelliseksi vain vuodeksi kahden sijaan, mikä salli Le Penin johtaa vaalilistaa aiotulla tavalla, ja vaikka Mégret tämän jälkeen asettui tukemaan Le Penin johtoasemaa. (Emt. 31, 103-107.)

Mégret kertoo, että hän kannattajajoukkoineen⁴² toivoi viimeiseen asti Kansallisrintaman säilyvän yhtenäisenä, mutta tilanteessa, jossa hänet leimattiin

---

⁴⁰ Mégret on määritellyt MNR:n prioriteeteiksi ranskalaisen identiteetin ja kansallisen suvereniteetin puolustuksen, tasavaltalaisen järjestyksen ylläpidon, taloudellisen liberalismiin, sosiaalisen veljeyden (*la fraternité sociale*), perinteiset arvot ja vaihtoehtoisen politiikan tekemisen (Mégret 30.9.2000).

⁴¹ Tämä johtui samasta sosialistiedustajan pahoinpitytapauksesta, josta mainitsin luvussa 2.1, ja joka johti Le Penin väliaikaiseen erottamiseen europarlamentista.

⁴² Mégret’n kannattajajoukkoihin liittyi myös Le Penin vanhin tytär Marie-Caroline Le Pen, joka vetosi isäänsä puolueen yhtenäisyyden puolesta. Jean-Marie Le Pen ei tähän kuitenkaan suostunut ja puolueen jakauduttua kahtia tytär liittyi MNR:ään. (Mégret 1999, 154-155.) Marie-Caroline Le Pen ehti toimia muiden muassa MNR:n edustajana Pariisin alueen alueneuvostossa ennen kuin erosi puolueesta toukokuussa 2000. Eroamisen syynä oli Mégret’n politiikka, joka Marie-Caroline Le Penin mukaan muistutti liikaa hänen isänsä linjauksia. Marie-Caroline Le Penin mukaan Mégret’n uudistuskyvytön politiikka oli

salaliiton johtajaksi ja pyrittiin eristämään, ei yhtenäisyyden säilyttäminen enää ollut mahdollista. Päätös puolueen ylimmän päättävän elimen, kongressin, koollekutsumisesta syntyi, kun Le Pen syytti Mégret'n joukkoja televisiohaastattelussa rasistiseksi vähemmistön ääriliikkeeksi. (Mégret 1999, 116-131.) Kongressin istunto, jonka järjestäminen vaati ja sai puolueen jäsenistön enemmistön hyväksynnän, pidettiin Marignanessa 23-24. tammikuuta 1999 (emt. 137, 150). Le Penin kieltäytyttyä osallistumasta kongressiin valittiin Mégret sen puheenjohtajaksi. Tämä merkitsi myös sitä, ettei kysymyksessä enää ollut Kansallisrintaman uudistamiskokous vaan uuden Kansallinen rintama –Kansallinen liike (*Front national-Mouvement national*) nimen saaneen liikkeen perustamiskokous. (Emt. 165-167.) Virallisesti puolue perustettiin lokakuussa 1999 ja samalla sen nimeksi annettiin Mouvement National Républicain. Uusi puolueohjelma *Pour que vive la France* hyväksyttiin käyttöön vuotta myöhemmin syyskuun 30. päivänä 2000. (MNR:n historia [www-dokumentti].) MNR:n johtaja Mégret on opiskellut Pariisin polyteknisessä koulussa, Berkleyn yliopistossa Yhdysvalloissa sekä Ranskan maanpuolustuskorkeakoulussa. Poliittisen uransa lisäksi Mégret on toiminut *Le Club de l'Horlogen*⁴³ puheenjohtajana. Mégret liittyi Kansallisrintamaan vuonna 1985 ja oli vuodet 1989-99 Euroopan parlamentin jäsen (Qui est Bruno Mégret? [www-dokumentti].) Mégret pätevöittääkin itsensä EU-asioiden tuntijana toteamalla, ettei hänen kirjaansa *La Nouvelle Europe* ole kirjoittanut kukaan ”sokea poliitikko” (*politicien aveugle*) vaan se on yli kymmenen vuoden ajan Brysselin järjestelmään perehtyneen miehen pohdinnan hedelmä (Mégret 1998, 283).

Ryhmien kannatusluvut mitattiin ensi kerran kesän 1999 eurovaaleissa, joissa Le Penin johtama ryhmä sai 5,68 prosenttia ranskalaisten äänistä, Mégret'n 3,28 prosenttia (Ranskan sisäministeriö [www-dokumentti]). Mégret kuittasi pettymyksensä katsomalla, ettei MNR:n vaisu äänimäärä kuvastanut puolueen todellista kannatusta, koska puolue oli vielä äänestäjille tuntematon, vaan mittasi ainoastaan Kansallisrintaman kriisiin kohdistuneen kritiikin. Mégret uskoi, että noin 30 prosenttia ranskalaisista kokee heidän oikeistolaisasavaltalaisen politiikkaansa itselleen läheiseksi

---

johtanut siihen, että puolueen kannatus oli jäänyt marginaaliseksi. (Le Réseau Voltaire 1.7.2000 [www-dokumentti].)

⁴³ *Le Club de l'Horlogen* (tornikelloklubi) perusti vuonna 1974 kolme enarkkia (Ranskan hallintokorkeakoulussa, *Ecole nationale d'Administration*issa, opiskelleita ja siellä opiskelevia kutsutaan koulun lyhenteen ENA:n mukaan enarkeiksi) Yvan Blot, Jean-Yves Le Gallou ja kreivi Henri de Lesquen

(Mégret 1999, 204, 208.) Vaalimenestys jäi kuitenkin hyvin kauaksi 30 prosentista myös vuoden 2002 vaaleissa. Mégret sai presidentin vaalien ensimmäisellä kierroksella 2,3 prosenttia äänistä ja MNR:n kannatus jäi kesän parlamenttivaaleissa 1,1 prosenttiin. (Electionworld [www-dokumentti].) (Ks. myös liite.)

2.3 Vapauspuolue

Vapauspuolue perustettiin vuonna 1956. Puolueen ytimen muodostivat entiset kansallissosialistit, joista suurin osa siirtyi Vapauspuolueeseen VdU:sta (*Verbandes der Unabhängigen*, riippumattomien liitto). Puolueen ensimmäinen puheenjohtaja oli Anton Reinthaller, entinen SS-kenraali ja Hitlerin ajan elintarvikeministeriön valtiosihteeri. Kahta vuotta puolueen perustamisesta kuolleen Reinthallerin seuraaja Friedrich Peter oli myös entinen SS-kenraali, joka kuitenkin itse myöhemmin huomasi tarpeen maltillistaa ja liberalisoida Vapauspuolueen ideologiaa. (Pelinka 2000, 48-54.) Jörg Haider (1950-) nousi puolueen johtoon vuonna 1986. Haiderin vanhempien tiedetään kannattaneen kansallissosialismia, mutta Haider itse edusti nuoruudessaan liberaalia sodan jälkeistä sukupolvea. Haider opiskeli Wienin yliopistossa oikeustieteitä, missä toimi valmistumisensa jälkeen assistenttina ja väitteli tohtoriksi. Opiskeluaikoinaan Haider johti Vapauspuolueen nuortenjärjestöä RFJ:tä (*Ring Freiheitlicher Jugend*) ja vuonna 1983 Haider valittiin Karinthin alueen johtajaksi. (Moreau 1998, 65; Betz 1994, 12.)

Haiderin siirryttyä Vapauspuolueen ykköspaikalle hän pysäytti kymmenen edeltävän vuoden aikana vallinneen liberaalin⁴⁴ suuntauksen ja päästi radikalismiin jälleen valtaan. Haider ei muuttanut ainoastaan politiikan sisältöä (esimerkiksi ulkomaalaiskysymys nousi keskeiseksi temaksi) ja puolueen rakennetta vaan myös puolueen kohderyhmä vaihtui. Akateemikkojen, itsenäisen työn tekijöiden ja hyväosaisten sijaan kannattajakunnaksi tulivat työläiset, rakennemuutoksessa hävinneet ja protestiäänestäjät. (Bailer ym. 2000, 115, 119; Ks. myös Moreau 1998, 73-77.) Haiderin

---

du Plessis Caso. Kerhon tarkoituksena oli ja on välittää GRECE:n kehittämiä teorioita oikeistopuoluiden toimintaan ja ohjelmiin. Kerho toimii edelleen 400-jäsenisenä. (Le Club de l'horloge [www-dokumentti].)

⁴⁴ Vapauspuoluetta liberalisoitiin 1970-luvun puolivälissä, minkä johdosta osa radikaaleja erotettiin. Liberalisoitunut puolue hyväksyttiin vuonna 1978 jäseneksi liberaalipuolueen kansainväliseen järjestöön (*Liberalen Internationale*), mutta se joutui myöhemmin (1994) eroamaan järjestöstä uudelleen radikalisoitumisensa johdosta. (Bailer ym. 2000, 108). Vuonna 1983 liberalisoitunut puolue solmi myös koalitionsopimuksen SPÖ:n kanssa (Pelinka 2000, 54).

johtajuus nosti puolueen kannatuksen vahvaan nousuun. Vapauspuolueen äänimäärä nousi vuoden 1986 parlamenttivaaleissa 9,7 prosenttiin. Kolmea vuotta aiemmin pidetyissä vaaleissa kannatus oli jäänyt 5 prosenttiin. Vuoden 1990 vaaleissa Vapauspuolue keräsi jo 16,6 prosenttia äänistä. (Itävallan sisäministeriö [www-dokumentti].) Yhdeksänkymmentäluvun puolivälissä Vapauspuolue pyrki jälleen reformoimaan politiikkaansa. Ensinnäkin puolue pyrki huolellisesti eroon saksalaisnationalistisesta menneisyydestään paitsi uudistamalla puolueohjelmaansa myös vaihtamalla puoluevirikailijoitaan. Toiseksi puolue pyrki kunnostautumaan sosiaalipolitiikan alalla tarkoituksenaan puolustaa itävaltalaisien intressejä Euroopan unionia vastaan. (Plasser ym. 2000, 131-132.) Puolueen linjan liberalisointi oli ilmeisen kannattavaa, sillä vuoden 1994 vaaleissa ääniä kertyi jo 22,5 prosenttia (Ks. Itävallan sisäministeriö [www-dokumentti]). (Ks. myös liite.)

Vapauspuolueen 27 prosentin vaalimenestys lokakuun 1999 vaaleissa nosti puolueen Itävallan hallitukseen ÖVP:n rinnalle. Vapauspuolueen ja ÖVP:n 3. helmikuuta 2000 julkistamassa hallitusohjelmassa todettiin, että uusi hallitus kannattaa Euroopan henkisiä ja moraalisia arvoja ja suhtautuu kielteisesti muukalaisvihamielisyyteen, antisemitismiin ja rasismiin⁴⁵ (Busse 2000, 12-13). Näistä vakuutteluista huolimatta Euroopan unioni vastasi antidemokraattisena pidetyn Vapauspuolueen hallitusasemaan boikotilla.⁴⁶ EU:n jäsenmaiden ja Itävallan välinen poliittinen kanssakäyminen lakkautettiin, kaikki tuki itävaltalaisille kansainvälisiin organisaatioihin pyrkiville kandidaateille lopetettiin ja Itävallan suurlähetystöjen rooli unionin jäsenvaltioissa kavennettiin tekniseksi. (Emt. 9-10; Martin 2000, 15.) Tämä oli ensimmäinen kerta, kun EU-maat puuttuivat jäsenmaansa sisäpolitiikkaan. Kriisi kesti seitsemän kuukautta ja päättyi ”kolmen viisaan miehen” Euroopan tuomioistuimelle antamaan boikotin purkamista ehdottaneeseen raporttiin⁴⁷. (Ks. Lepeltier 3.2.2001.) Vuoden 2001 alussa Le Figaro-lehdelle myöntämässään haastattelussa Itävallan liittokansleri Wolfgang Schüssel (ÖVP) kuitenkin antoi Haiderille tunnustusta. Schüssel kuvasi Haideria

---

⁴⁵ ”Die Bundesregierung bekräftigt ihre unerschütterliche Verbundenheit mit den geistigen und sittlichen Werten, die das gemeinsame Erbe der Völker Europas sind - - Die Bundesregierung arbeitet für ein Österreich, in dem Fremdenfeindlichkeit, Antisemitismus und Rassismus keinen Platz finden - - ”

⁴⁶ Kun Time-lehden haastattelussa Haiderilta kysyttiin, miten hän uskoo Euroopan reagoivan siihen, että Vapauspuolue nousee hallitukseen, Haider vastasi odottavansa protestiaaltoja, sillä hänen mukaansa sosialistipuolue on mobilisoinut heitä kohtaan maailmanlaajuisen (!) vastarinnan. (Time 14.2.2000). Berliner Tagesspiegel -lehden haastattelussa Haider kuvaili symboloivansa ”siviilivastarintaa Itävallan ja Euroopan Establishmentille (Müller 13.6.2000)⁴⁶.”

normaaliksi poliitikoksi ja demokraatiksi, jonka lahjakkuus on suurta, mutta jonka joitakin kommentteja voi kyllä kritisoida. Schüssel piti Vapauspuolueen hallitukseen nousun aiheuttamia pelkoja irrationaalisina ja luonnehti unionin sanktioita suureksi virheeksi. Schüssel myös huomautti, että Itävallalla on 1200 km rajaa EU:n tulevien jäsenmaiden kanssa ja näissä 2 miljoonaa potentiaalista Itävaltaan töihin tulijaa, ja muistutti tämän olevan seikka, jota ei tule unohtaa, silloin kun puhutaan itävaltalaisten huolista EU:n laajentumisen suhteen. (Lambroschini 3.2.2001.⁴⁸)

3. Teoreettinen viitekehys – identiteetin rakennusaineet

Isänmaa ei ole ainoastaan määrätty alue; tuo rajoitettu maa-alue on vain sen pohja. Isänmaa on se aate, mikä tuolta pohjalta kohoaa, se on rakkauden tunne, toveruusvaisto, mikä sitoo yhteen kaikki tuon alueen lapset. (Mazzini 1918, 100: Kursiivi lisätty)

3.1 Kuviteltu vai orgaanisesti kehittynyt alueellinen identiteetti?

Viimeisen reilun vuosikymmenen aikana tapahtuneet muutokset (globalisaatio, kylmän sodan päättyminen, Euroopan integraatio) ovat luoneet pohjan kiihkeälle identiteetipoliittiselle keskustelulle. Keskustelun vedenjakajana on ollut kysymys identiteetin muodostumisesta ja siinä vastakkain ovat asettuneet konstruktivistit ja essentialistit. Konstruktivistit korostavat poliittisen eliitin roolia alueellisten identiteettien rakentamisessa. Essentialistit pitävät identiteettejä orgaanisen kehityksen tuloksena. Essentialisteihin lukeutuva Anthony D. Smith jakaa kirjassaan *Nationalism and modernism* (2001) kansakuntaa ja nationalismia koskevat teoriat edellä mainittua kaksinapaista asettelua laajemmin viiteen löyhään kategoriaan. Uusinta tutkimusnäkökulmaa edustavat *postmodernistit*⁴⁹ ovat kiinnittäneet huomion nykyisten kansallisten identiteettien fragmentaarisuuteen ja nimittävät uutta identiteetipoliittista ja maailmankulttuurista tilannetta jälkikansalliseksi. (Smith 2001, 223-225.) Postmoderni

---

⁴⁷ Raportissa Vapauspuolueesta tehty määritelmä tämän työn luvussa 1.4.

⁴⁸ Schüsselin suorastaan ylitsevuotava Haiderin kehuminen on mielenkiintoinen seikka myös siinä valossa, että Le Monde-lehti kirjoitti Vapauspuolueen hallituskaudella komission virkamiehen sanoneen: ”FPÖ myrkyttää laajentumisilmapiirin. -- Joka kerta, kun liittokansleri Schüssel saapuu Brysseliin hänen pitää mielessä Haiderin lietsoma [johtama] ylikuumentunut tunnelma Wienissä. Se tekee hänestä sata kertaa varovaisemman (Leparmentier 16.5.2002).” ”Le FPÖ pollue l’atmosphère sur l’élargissement. – A chaque fois que le chancelier Schüssel vient à Bruxelles, il doit tenir compte de l’ambiance surchauffé que fait régner Haider à Vienne. Cela le rend cent fois plus prudent.”

identiteettiteoria siis lähtee siitä ajatuksesta, että nykyihmisellä on useampia identiteettejä, jotka saattavat olla keskenään ristiriitaisia. Identiteettiä ei enää nähdä kiinteäksi ja pysyväksi vaan muuttuvaksi ja pistaloituneeksi. (Hall 1999, 21-23.) Identiteetti ei ole stabiili tila, vaan alati olemustaan muuttava konstruktio. Identiteetti on aktiivista itsen tunnistamista. (Mikkeli 1998, 17-18.) Vaikka postmodernistit eivät Smithin mukaan pyri esittämään yleistä teoriaa nationalismista, ovat he kuitenkin lisänneet merkittävässä määrin tietämystämme pluralististen läntisten yhteiskuntien identiteetin dynamiikasta (Smith 2001, 224-225).

Modernistien ryhmä puolestaan palauttaa kansakunnat ja nationalismin modernisaatioprosessiin ja pyrkii havainnollistamaan sitä, kuinka erityisesti valtio- ja kansakuntaeliitti on mobilisoitunut ja yhdistänyt kansoja uudella tavalla, jotta nämä selviäisivät modernisoituvan maailman haasteista. Modernistit ovat Smithin mukaan lisänneet tietoa kommunikaation, rituaalien ja symbolien merkityksestä kansallisten yhteisöjen rakentumisessa. (Emt. 224.) Smithin modernistiksi lukema Benedict Anderson katsoo, että kansallisuus ja nationalismi ovat ihmisen luomia. Tästä syystä niiden merkitys avautuu vain jos ymmärrämme, miten ne ovat kehittyneet, ja miksi niillä nykypäivänä on niin syvällekyvä emotionaalinen legitimitetti. Anderson käyttää kansakunnasta⁵⁰ seuraavaa määritelmää: “it is an imagined political community –and imagined as both inherently and sovereign” (Anderson 1991, 4-6.) Tietyn maan kansalaisille tapahtuneiden asioiden esitetään koskettavan kaikkia yhteisesti ja samalla luodaan kuviteltu yhteisö (Räsänen ja Bleicher 1998, 111; Ks. myös Hall 1999, 47-51). Vilho Harle ja Sami Moisio (2000, 44) toistavat Andersonin logiikkaa analyysissään alueiden synnystä:

Alueet ovat ensin ideoita paperilla, sitten julkisessa ja konfliktuaalisessa keskustelussa yleisesti hyväksyttäväksi tarjottuja ja siinä mielessä puolustettavia väitteitä, ja lopulta konkreettisia fyysisiä alueita, tilallisia käytäntöjä, muodostuivatpa ne sitten väkivallankäytön tai väkivallattoman integraation tuloksena. Näin alkuaan merkitystä vailla olevat fyysiset alueet tai suorastaan kuvitellut alueet saavat ihmisten mielissä tärkeän aseman ei niiden ’luonnollisuuden’ vaan aktiivisen politikoinnin ja kädenväännön vahvistamien sosiaalisten merkitysten vuoksi.

---

⁴⁹ Termien täsmällisyyden säilyttämiseksi en ole pyrkinyt suomentamaan Smithin kategorioille antamia nimikkeitä.

⁵⁰ Hyvän yleisesityksen eri lähestymistavoista sekä identiteetin ja kansallisen identiteetin käsitehistoriasta on tehnyt Pasi Saukkonen (1996).

Itävallassa lokakuussa 1923 perustetun Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdistämiseen pyrkieneen Paneurooppa-liikkeen johtaja Richard Coudenhove-Kalergi on kuvannut eurooppalaisuuden kehitystä kuuden portaan teoriolla, jossa näkyy idea identiteetin ylhäältä käsin tapahtuvasta rakentamisesta ja toisaalta ajatus toiseuden merkityksestä identiteetin kehittymiselle. Coudenhove-Kalergin mukaan ensimmäinen Eurooppa oli vanha Kreikka, jonka vastakohta Persiaan loi Euroopan ja Aasian välisen jännytyksen ja loi eurooppalaisuuden aatteen. Toinen Eurooppa oli Rooman valtakunta, jonka jako erotti Balkanin Euroopasta ja siirsi valtakunnan painopisteen Länsi-Eurooppaan. Kansainvaellus loi kolmannen Euroopan, joka huipentui Kaarle Suuren valtakuntana. Kaarle Suuren valtakunnan kukistuttua paavi sai vähitellen Euroopan johdon käsiinsä ja syntyi neljäs roomalais-katolilaisuuden yhdistämä Eurooppa. Valistus loi perustan viidennelle Euroopalle. Tähän eurooppalaiseen valtiojärjestelmään liittyi Pietari Suuren aikana myös Venäjä. Viides Eurooppa huipentui Napoleonin yritykseen ”yhdistää” Eurooppa. Lopulta maailmansota loi perustan kuudennelle Paneuroopan valtioliitolle. (Coudenhove-Kalergi 1930, 26-27, 153.)

Erik Ringmarin ajattelun voi löyhästi liittää modernistiseen ajatteluun, sillä hän katsoo ihmisen rakentavan ymmärtämyksensä ympäröivästä maailmasta tarinoiksi, joiden pohjalta hän myös toimii (Ringmar 1996, 66). Tarinat, joita kerromme eivät kuvasta vain sitä, mitä me haluamme vaan myös millaisia me olemme. On kuitenkin huomattava, että ne kertomukset, joissa rakennamme itseämme ovat aina ensisijaisia suhteessa niihin kertomuksiin, jotka kertovat intresseistämme. Ainoastaan jonakin (*as some-one*) meillä on intressi johonkin (*in some-thing*). (Emt. 76.)

Etnosymbolistit, joihin Smith itse katsoo kuuluvansa, pyrkivät analysoimaan tiettyjen kansakuntien etnisten identiteettien pohjalla olevaa symbolista perintöä. Etnosymbolistit kuvaavat myös sitä, kuinka modernit kansakunnat ja moderni nationalismi uusintavat ja uudelleen tulkitsevat tätä symbolista perintöä kohdatessaan modernisaation ongelmia. Esimerkkeinä tästä perinnöstä Smith luettelee myytit etnisestä valinnasta, pyhästä alueesta, kollektiivisesta kohtalonuskosta ja kultaisesta ajasta. Smithin mukaan etnosymbolismi on lisännyt tietoa kansakuntien ja nationalismiin subjektiivisesta ja historiallisesta ulottuvuudesta. (Smith 2001, 224.) Smith itse pitää Andersonin näkemystä kuvitteluista yhteisöistä ongelmallisena. Smithin mukaan identiteetit eivät ole keinotekoisesti luotuja, keksittyjä tai valinnanvaraisia vaan organisesti ja hitaasti

kehittyviä konstruktioita, jotka rakentuvat pyrkimyksestä turvata suvereniteetti ja sisäinen homogeenisyys. Valtiollisen identiteetin syntymistä Smith pitää kansallisen identiteetin kehityksen päätepisteenä, jota on edeltänyt solidaarisuuden tunne, historiallisen muistin ja traditioiden koossa pitäneen etnisen yhteisön kehitys kansakunnaksi. Kansakunnan Smith määrittelee ryhmäksi tietyllä historiallisella alueella, jota sitoo paitsi yhteiset myytit ja historiallinen muisti myös popularisoitu massakulttuuri, yhteinen talouselämä ja juridinen sääntely. Kansalliset identifikaatiot muodostuvat siis etnisistä, juridisista, taloudellisista ja poliittisista rakennesista. Toisin sanoen näille komponenteille rakentuu visio identiteetistä ja yhteisöstä. (Smith 1993, 129-131; Smith 1992, 60.) Euroopan kohdalla eurooppalaisia yhdistäviä kokemuksia on Smithin mukaan neljä: kielellinen yhtenäisyys, kulttuurimaantiede ja alue, uskonto (eurooppalaiset ovat ”ei-muslimeja” ja ”ei-juutalaisia”) sekä tunne siitä, että esimerkiksi siirtotyöläiset ovat ulkopuolisia. Smith kuitenkin huomauttaa, että näistä eurooppalaisista kokemuksista huolimatta eurooppalaiset todellisuudessa eroavat keskenään yhtä paljon kuin yksikköinä ei-eurooppalaisista. (Smith 1992, 68-70.)

Perennialistien ryhmä tutkii nationalismia ja kansakuntien kehitystä pitkänä historiallisena prosessina. Heidän mukaansa modernit kansakunnat eivät ole modernisaation tulosta vaan pohjaavat etnisiin siteisiin. (Smith 2001, 223-224.) Perennialisteihin lukeutuva Joshua A. Fishman katsoo etnisyyden Euroopassa kehittyneen kolmen vaiheen kautta. Antiikin kreikkalaiset ja heprealaiset sosiaaliteoreetikot tunnistivat ensisijaisesti etnisyyden itsessään ja yhteisössään, toissijaisesti suhteessa ulkopuolisiin yhteisöihin ja vähemmistöihin. Kristinuskon myötä alkukirkkoon liittyneiden henkilöiden edellytettiin hylkäävän muut etniset siteensä, mutta itäisen ja läntisen kirkon kehittymisen myötä etnisyyttä alettiin kuitenkin pitää erinomaisena pohjana kirkon vakaudelle. 1800-luvulla saksalainen Johann Herder liitti etnisyyden kieleen, kansankulttuuriin, perinteisiin ja ajatuksiin kansan suuresta menneisyydestä ja kohtalosta. (Fishman 2001.)

Viides *primordialistien* ryhmä korostaa kielen, uskonnon, alueen ja heimojen roolia kansakuntien ja nationalismien synnyssä (Smith 2001, 223-224). Primordialismin klassikko Clifford Geertz määrittelee primordiaalin siteen sellaiseksi sosiaalisiksi siteeksi, joka koetaan ”annetuksi”. Näitä ovat esimerkiksi heimoside, uskonto, kieli,

murre tai tavat. Geertzin mukaan annetut siteet vaihtelevat yksilöiden ja yhteiskuntien välillä, mutta ovat aina luonnollisina olemassa.

The general strength of such primordial bonds, and the types of them that are important, differ from person to person, from society to society, and from time to time. But for virtually every person, in every society, at almost all times, some attachments seem to flow more from a sense of natural – some would say spiritual – affinity than from social interaction. (Geertz 2000, 120.)

Geertz lainaa Isaiah Berliniä⁵¹, jonka mukaan uusien valtioiden ihmisiä yhdistää halu saada kansalliselle identiteetilleen julkinen tunnustus ja asema, ja Edward Shilsia⁵², joka korostaa kansallisvaltion olevan vastaus ihmisten pragmaattiseen pyrkimykseen kohti korkeampaa elintasoja, tehokkaampaa poliittista järjestystä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta, ja toteaa, että näiden kahden pyrkimyksen jännite on yksi kansallisen evoluution keskeisimmistä voimista ja esteistä. (Emt. 119.) Kansallisten poliittisten instituutioiden tehokas toimiminen ei edellytä annettujen siteiden korvaamista yhteiskunnallisilla siteillä. Sen sijaan sekä annettujen ja yhteiskuntaelämään liittyvien siteiden tulee voida sopeutua olemaan olemassa yhtäaikaaisesti. Geertz kritisoi teoriaa Gesellschaftista ja Gemeinschaftista sekä mekaanisesta ja orgaanisesta solidaarisuudesta juuri siksi, että näissä teorioissa ”annettu” ja yhteiskunnallinen nähdään toistensa vastakohtina. (Emt.153-154.)

Oma käsitykseni identiteetin muodostumisesta asettuu edellä esiteltyjen teorioiden väliin. Näkisin, etteivät esimerkiksi Andersonin hengessä luotu Harlen & Moision konstruktivistinen moderni identiteettiteoria ja toisaalta Smithin essentialistinen ja etnosymbolistinen teoria ole toisiaan poissulkevia. Smithin analyysi kuvaa lähinnä ”historiallisten” kansakuntien ja valtioiden kuten Ranskan syntyä, kun taas Harle ja Moision todistavat kuinka suuri rooli politikoinnilla tässä pitkässä prosessissa on ollut. Harle ja Moision (2000) hahmottelevat paitsi sen, miten vanhojen alueiden identiteettiä muokataan, esimerkkinään se, kuinka Suomesta ”tehtiin” Euroopan unionin jäsen ja kuinka tätä Suomen identiteettiä osana Eurooppaa uusinnetaan, myös kuinka uusia alueita kuten pohjoinen ulottuvuus rakennetaan. En kuitenkaan pidä esimerkiksi Suomea vain politikoinnin tuloksena. Väittäisin, että kansallinen identiteetti ei

---

⁵¹ Geertzin käyttämä lähde: Berlin, Isaiah (1958), *Two Concepts of Liberty*. New York: Oxford University Press, 42.

muovaudu ainoastaan ylhäältä käsin politikoinnin seurauksena, vaan myös ihmisten ruohonjuuritason vuorovaikutuksella eri kansallisten ryhmien välillä on merkittävä vaikutus. Ihminen ei ainoastaan passiivisesti vastaanota kokemuksia tilasta ja identiteetistä vaan prosessoi niitä järkensä ja intuitionsa avulla. Toisaalta väittäisin, että tuntemukset eurooppalaisuudesta ovat vahvempia kuin tunne Euroopasta, ja että tunne eurooppalaisuudesta saa usein sitä enemmän vahvistusta mitä vieraamman kulttuurin, vastakulttuurin, piiriin ”eurooppalainen” eksyy tai mihin eurooppalaisuutta peilataan. Esimerkiksi Euroopan tapauksessa eurooppalaisuus on saanut vastaparin barbaareista, muslimeista, turkkilaisista, arabeista, mongoleista ja suhteessa muihin maanosiin (ks. esim. Mikkeli 1994). Pidän tosiasiana sitä, että politiikka sanelee rajat, mutta katson, että niiden sisältö jää tyhjäksi, jolleivät niiden sisällä elävät ihmiset tunne luontaista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lyhyesti sanottuna, rajat voidaan pakottaa, mutta identiteetin syntymiselle on oltavat joitakin ”luontaisia” tai Geertzin sanoin ”annettuja” edellytyksiä. Kansalliset ja alueelliset identiteetit ovat mielestäni päällekkäisiä ja korostuvat myös yksilön historiassa eri aikoina ja eri tilanteissa eri tavoin. Kansallisen identiteetin voi menettää paitsi omasta toimintansa kautta tai tahtomattaan. Ensimmäisestä esimerkkinä kotimaastaan lähteneet ja uuteen maahan juurtuneet ihmiset. Tällöin identiteetti on todennäköisesti myös pirstaloitunut vanhan ja uuden välillä. Oma käsitykseni identiteetin muodostumisesta ei siis suoraan asetu mihinkään kategoriaan vaan hyväksyn useiden ajatussuuntien teesejä. Tämän työn kannalta tärkeintä on kuitenkin arvioida, millaiseksi Kansallisrintama, Vapauspuolue ja MNR (eurooppalaisen) identiteetin luonteen näkevät. Palaan tähän kysymykseen empiria-osuuden alkuluvussa.

3.2 Toiseus

Kaikki ihmiskunnat nimittivät ulkomaalaisia barbaareiksi, kohtelivat heitä sen mukaan ja pyrkivät joko voimalla tai viekkaudella kukistamaan heidät ja anastamaan heidän maansa (Mazzini 1918, 83; Kursiivi lisätty).

Keskusteluun ryhmän identiteetin muovautumisesta liittyy olennaisesti suhde toiseen. Mikä on toiseuden rooli identiteetin rakentumisessa? Onko toinen aina vihollinen?

---

⁵² Geertzin käyttämä lähde: Shils, Edward (1960), Political Development in the New States. *Comparative Studies in Society and History*. (2): 265-292, 379,411.

Tutkimukseni keskittyy toisen ja toiseuden roolin analysointiin identiteetin rakentumisessa.⁵³ Mitä sitten on ”toisuus”? Toisuutta voidaan lähestyä kahdesta pisteestä. Ensinnäkin yksilön perspektiivistä toisuus on sitä, mitä minä – tai minus – ei ole. Lapsi hahmottaa toiseuden primaaristi suhteessa imettäjäänsä⁵⁴. Toisaalta ryhmän näkökulmasta toisuus on vastapari meille - ”menuudelle⁵⁵”.

Heikki Mikkelin mukaan on kaksi edellytystä sille, että kansallinen identiteetti voi syntyä. Sen lisäksi, että kansan on erottauduttava muusta sen on tunnettava vahvaa sisäistä yhtenäisyyttä. (Mikkeli 1998, 18-19.) Pami Aalto määrittelee ryhmän, esimerkkinään virolaiset, identiteetin muotoutuvan ensinnäkin ”ajassa ja tilassa”, toiseksi suhteessa toiseen. Aalto on todennut identifikaatoiden ”minusta” ja ”toisesta” muokkaavan sosiaalista todellisuutta vastapareiksi ja luovan perustan poliittisille jakolinjoille. (Aalto 1998, 139.) Gerard Delanty puolestaan näkee identiteetin muodostuvan yksin ja ainoastaan suhteessa toiseen.

Instead of identity being defined by a sense of belongingness and solidarity arising out of shared lifeworlds, it becomes focused on opposition to an other: the ‘we’ is defined *not by reference to a framework of shared experiences*, common goals and a collective horizon, *but by the negation of the Other*. (Delanty 1995, 5; Kursiivit lisätty.)

Kannatan Mikkelin näkemystä siitä, että identiteetti syntyy paitsi suhteessa toiseen, myös sisäisen yhtenäisyyden kautta. Suhde toiseen on ennakkoehto sille, että identiteetti voi syntyä, mutta yhteisiä kokemuksia (kieli, tavat, uskonto jne.) tarvitaan identiteetin rakennusaineeksi olivat ne sitten kuviteltuja tai todellisia. Tämä työ on kuitenkin toisuuskeskeinen. Identiteetin rakennusaineita tarkastelen ainoastaan suhteessa rajankäyntiin toiseuden ja menuuden välillä. Toisin sanoen milloin toiseuskokemukset asettuvat päällekkäisiksi menuuskokemusten kanssa ja tulevat osaksi tätä, milloin taas kokemukset toiseuden rakennusaineista koetaan vieraisiksi. Työssäni tämä näkyy Vapauspuolueen, MNR:n ja Kansallisrintaman tavassa määritellä ”Eurooppa” sille kulloinkin antamiensa merkitysten mukaan joko osaksi meitä tai toiseudeksi. Perustan

---

⁵³ En kuitenkaan ota tässä työssä kantaa keskusteluun (ks. esim. Rahikainen 1995, 15-16) siitä, olisivatko ihmiset aina määritelleet itsensä me–muut vastakkainasettelun kautta, mutta väitän ja tulen todistaa, että tämä on tyypillistä Kansallisrintamalle, Vapauspuolueelle ja MNR:lle.

⁵⁴ Tarkasti ottaen ihminen potkii itselleen rajoja jo kohdussa!

⁵⁵ Kehittämäni ”menuus”-termi on mielestäni hyvin looginen ja käypä määritelmä kuvaamaan minuutta ryhmätasolla.

tämän tutkimukseni myös Aallon tavoin ajatukselle identiteetin kehittymisestä ajassa ja tilassa. Tila on Eurooppa ja aika viittaa paitsi identiteetin epästabiiliin luonteeseen, myös siihen että toisen vuosituhannen alun muuttunut geopoliittinen ympäristö on pakottanut myös nationalistiset puolueet keskustelemaan identiteetistään maansa rajoja laajemmalla alueella.

Giuseppe Mazzini hahmottelee toiseus-ajattelun kehitystä Italian työmiehille 1800-luvun puolivälissä osoittamassaan uskonnollispoliittisessa teoksessa *Ihmisen velvollisuudet*. Mazzini kuvaa sitä, kuinka ”ensimmäiset ihmiset” tunsivat Jumalan voiman, mutta heillä oli epäselvä käsitys suhteestaan häneen. Näiden ensimmäisten ihmisten sidosryhmä perhe, oli heidän yksilöllisyytensä toinen muoto. ”Perheen piirin ulkopuolella oli vain vieraita, tai tavallisimmin vihollisia. *Ainoa siveyden peruste oli heidän ja heidän perheensä säilyttäminen vihollisilta.*” Myöhemmin käsitys Jumalasta ja moraalien toimintapiiristä laajeni, kun siirryttiin aistihavainnoista abstrakteihin käsitteisiin. ”Ihmiset tunnustivat laajempien kuin perhevelvollisuuksien olemassaolon ja rupesivat työskentelemään rodun, kansallisuuden hyväksi⁵⁶.” Vihollisen raja siirtyi perheen tasolta kansallisuuden tasolle. Ulkomaalaisia ryhdyttiin kutsumaan barbaareiksi ja heidät eristettiin kansalaisten uskonnollisista toimituksista. ”Jumalan ykseyttä” ryhdyttiin Mazzinin mukaan toteuttamaan vasta Rooman valtakunnan hajoamisen aikana. Mazzini korostaa, että ihmissuvun ykseyden mahdollistaa vain Jumalan luoma ykseys. (Mazzini 1918, 82-83; Kursiivi lisätty.) Iver B. Neumannin mukaan länsimaisen itsen historia juontuu Rooman valtakunnan aikaiseen ajatukseen siitä, että *personalla* voi olla yleisiä velvollisuuksia ja oikeuksia. Teoreetikko, joka sitoo identiteetin synnyn itsen ja toisen väliseen suhteeseen on Hegel. Hänen mukaansa toisen tietäminen tuo itselle vallan antaa tai olla antamatta tälle toiselle tunnustus, ja tekee samalla itsen tietoiseksi olemisestaan. (Neumann 1999, 2-3.) Hegelin ohella toiseus-tutkimuksen klassikoihin kuuluu Émile Durkheimin teos Sosiaalisesta työnjaosta (*De la division du travail social*). Tässä teoksessa Durkheim kirjoittaa, että työnjaon synnyttämän yhteistoiminnan ilmaantuminen tiukensi sosiaalisia siteitä ja teki yhteiskunnan yksilöllisyydestä täydellisemmän. Tämä yhdentyminen edellytti kuitenkin *toisenlaista*, jonka se syrjäytti. Sosiaalisten yksiköiden oli lähennyttävä ja ryhmityttävä yhtäläisyyksiensä perusteella voidakseen eriytyä. (Durkheim 1990, 256.) Ihmisten

---

⁵⁶ Mazzini siis määrittelee kansallisuuden tässä varsin yksioikoisesti rodun (ja uskonnon) perusteella (!).

yhdistymistä ryhmiksi johdatti kollektiivinen tietoisuus ja roduiksi sisäiset taipumukset (emt. 280). Yksin edellä esitellyt teoreettiset lähtökohdat paljastavat sen, kuinka erilaisista näkökulmista rajanvetoa itsen ja toisen välillä voidaan lähestyä. Mazzini korostaa uskontojen merkitystä. Rajanveto tehdään suhteessa samoin tunnustavien ja pakanoiden välillä. Neumannin kuvaama velvollisuuksiensa kautta itsensä löytävä yksilö ja Durkheimin teoria yhteistoiminnan ihmisiä eriyttävästä ja yhdentävästä luonteesta korostavat työn merkitystä ihmisten identiteettien rakentumisessa. Työtä ei kuitenkaan uskonnon tavoin yleensä nähdä kokonaisina yhteiskuntia ja kansakuntia sitovana ja niiden yhteistä identiteettiä rakentavana elementtinä. Työn merkitys kansojen yhdentäjänä on kuitenkin historiassa korostunut ainakin poikkeuksellisina aikoina. Esimerkiksi Suomen kansallisessa muistissa oman tärkeän alalukunsa on saanut sisällissodassa kahtia jakautuneen Suomen yhteinen ponnistelu talvisodassa.

Carl Schmitt teki 1930-luvulla yhden tärkeimmistä avauksista toiseuden tuomisessa politiikan tutkimuksen alalle (Schmitt 1976; Ks. myös Neumann 1995, 10⁵⁷). Schmittin mukaan siinä missä moraalit määrittyy suhteessa hyvään ja pahaan, estetiikka kauniiseen ja rumaan ja talous kannattavuuteen ja ei-kannattavuuteen, suhteuttaa valtio itsensä vihollisiinsa ja ystäviinsä⁵⁸. Nämä neljä antiteesiä tulee kuitenkin pitää toisistaan selvästi erillään. Schmitt katsoo, ettei julkisen vihollisen tarvitse olla moraalisesti paha tai esteettisesti ruma. Julkinen vihollinen ei välttämättä ole taloudellinen kilpailija vaan se voi olla jopa kauppakumppani. Yhtä kaikki vihollinen on kuitenkin toinen (*Andere*), vieras ja erilainen, ja tästä syystä fyysiseen tappamiseen johtava konflikti on aina mahdollinen. (Schmitt 1976, 26-27, 33.) Ranskalaisen *Esprit*-aikakauslehden päätoimittajan Olivier Monginin mukaan Le Pen toimii juuri Schmittin mallin mukaan. Le Pen asettaa ystävän ja vihollisen vastakkain, vahvistaa ”kollektiivia” vastustajaa vastaan ja varmistaa ystävänsä. (Mongin 3.5.2002.) Samanlaisen arvion on tehnyt Ruth Wodak Itävallan osalta. Hänen mukaansa erotottelu ”meihin ja muihin” (*Ausgrenzung*) on Itävallassa traditio. Haider on perinteen jatkaja, joka on tehnyt selväksi, keitä ovat ”aidot, kunnialliset ja kunnolliset” (*die Echten, Anständigen und Ordentlichen*) itävaltalaiset. (Wodak 2000, 180.) Alfred Worm on asiasta samaa mieltä. Hänen

---

⁵⁷ Neumannin mukaan toiseus-keskustelu siirtyi politiikan alalle vasta, kun se oli jo pitkään kiinnostanut niin sosiaalipsykologian, filosofian, kielitieteen kuin sosiaaliantropologiankin tutkijoita (Neumann 1995; Ks. myös Neumann 1999).

⁵⁸ Schmitt ei pidä valtion määritelmää ystävä-vihollis-akselilla valtion tyhjentävänä määritelmä vaan vertailutasona (Schmitt 1976, 26).

mukaansa itävaltalaiset identifioituvat valtioon ja kokevat itävaltalaisuuden vastaparina ”vieraaseen” (Worm 2000, 61-62). Wodak jatkaa, että ”hyvät” sisäryhmät (*gute Ingroups*) ja ”huonot” ulkoryhmät (*böse Outgroups*) luodaan puheessa, sillä ”jokainen tietää keitä ovat ’me’ ja keitä ’toiset’.” (Wodak 2000, 180.) Sosiaalinen kategorisointi tehdään siis suhteessa ”itseän”. Ihminen määrittelee itseään toisessa ymmärtämiensä yhtäläisyyksien ja erilaisuuksien kautta. Toisesta tulee yhtäläisyyksien ja erilaisuuksien perusteella joko saman sisäryhmän jäsen tai ulkoryhmän jäsen kuin itse. (Hogg ym. 1996, 21.) Tämä sosiaalinen järjestys mahdollistaa toiseuksien jakamisen ystäviin ja vihollisiin (Harle 1994, 232).

Vilho Harle ja Sami Moisio lainaavat Carl Schmittin ajatusta siitä, ettei valtiota ole alueellisesti olemassa ilman julkista vihollista, sekä Barry Buzanin⁵⁹ näkemystä valtion peruspiirteistä, joihin kuuluvat alueellinen perusta, hallinnolliset instituutiot ja valtion idea, ja tiivistävät nämä ideat väitteeksi siitä, että vihollisen katoaminen on valtion kannalta uhkaavampaa kuin vihollisen olemassa olo. Harle ja Moisio muistuttavat, että vaikka valtion sisälläkin on uhkia, niin nimenomaan ulkopuolelta tuleviksi koetut uhat ovat yhteisön homogeenisuuden ja hallittavuuden kannalta merkittäviä. (Harle ja Moisio 2000, 49-51.) Myös Ole Wæver on esittänyt samansuuntaisen ajatuksen siitä, että identiteetit ovat olemassa vain uhkakuvien kautta (ks. Wæver 1995a, 20-21). Hänen mukaansa yritykset puolustaa identiteettiä lujittavat sitä, mutta samalla kuitenkin tekevät sen turvattomaksi.

Lisäys identiteetin logiikassa tarkoittaa sitä, että jokin Toinen tulee usein oman identifioitumisen osaksi. Ensi näkemältä Toinen on johdannainen, toissijainen kategoria. Koska kuitenkin jonkun identiteetti riippu Toisesta, Toinen joutuu kaksoisrooliin. Tässä roolissa se on välttämätön omalle identiteetilleni, mutta samalla myös estää minua olemasta täysin oma itseni. Ratkaisen tämän epätäydellisen identiteettini turhautuneisuuden syyttämällä tuota Toista. Äärimmillen vietyinä minäkäsityksestäni tulee sellainen, että jos tukahdutan Toisen, voin lopultakin olla oma itseni. Tämä on kuitenkin illuusio. Mitä pidemmälle tätä käytäntöä jatketaan, sitä ongelmallisemmaksi identiteettini tulee. (Emt.)

Pirjo Jukaraisen mukaan toiseus-käsite sisältää paitsi eriarvoisuuden myös itsekeskeisyyden periaatteen. Toinen määritellään omista lähtökohdista käsin eikä toiseudella ole tässä asetelmassa itsearvoa ainoastaan välinearvo. Toisen

---

⁵⁹ Harle ja Moisio käyttävät Barry Buzanin teosta *People, States and Fear* (1983). New York: Harvester Wheatsheaf.

määrittelemisen mahdollistaa itseyden olemassaolon. ”Määrittelemällä sen mitä on ’toinen’, ’itse’ (joko yksilöllinen ’minä’ tai kollektiivinen ’me’) määrittelee oman itsensä.” Tässä tapahtumassa toiseus on itselle alisteinen. Toinen ei ole mikä tahansa erilaisuus vaan ’muu’ suhteessa ’minään’ ja ’meihin’. (Jukarainen 2000, 50-51.) Delantyn mukaan suhde toiseen voi olla joko positiivinen tai negatiivinen, solidaarinen tai poissulkeva. Toiseus voidaan tunnustaa sellaisenaan (*as such*), jolloin suhde on myönteinen. Toisaalta toiseuteen voidaan suhtautua kielteisesti ja pitää sitä uhkaavana vieraana (*threatening stranger*). (Delanty 1995, 5.) Toiseus saattaa siis olla viholliskuva, mutta ei tätä välttämättä ole. Toiseuden käsite eivät siis edellytä eivätkä vaadi vihamielisyyttä. (Harle 1994, 233.)

Toiseus-määritelmiä voisi tieteellisestä kirjallisuudesta nostaa esille *ad infinitum*, loputtomiin. Esiteltyäni tähän mennessä yleisesti toiseus-keskustelua päädyn nyt valitsemaan Todorovin toiseus-määritelmän tutkimukseni empiirisen osan hahmottajaksi. Tzvetan Todorov on poikkiteieteellisessä merkkiteoksessaan *La conquête de l’Amérique, la question de l’autre* paikallistanut toiseuden kolme tasoa. Ensinnäkin toinen voi olla joko hyvä tai paha. Toista voidaan rakastaa tai olla rakastamatta, ja toista voidaan pitää tasa-arvoisena tai epätasa-arvoisena suhteessa itsen. Toiseksi toista voidaan joko lähestyä, omaksua sen arvoja ja identifioitua siihen tai siihen voidaan suhtautua neutraalisti tai välinpitämättömästi. Toinen voidaan myös yrittää alistaa tyrkyttämällä sille omia arvoja. Kolmanneksi toisen identiteetti voi olla tiedossa tai ei⁶⁰. (Todorov 1984, 185⁶¹.) Todorovin toiseus-käsite on paitsi selkeä ja varsin tyhjentävä myös hedelmällinen lähtökohta tarkastella äärioikeiston Eurooppa-politiikkaa. Tietävästi laajin Le Penin retoriikkaa koskeva tutkimus nimittäin esitti, että Le Penin toiseus-käsitys on puhtaasti negatiivinen. Tämä johtui tutkijoiden mukaan siitä, että Le Penin suhde toiseen nivoutuu pelkoon identiteetin menetyksestä ja siitä, että eettinen suhtautuminen toiseen on Le Penin mielestä luonnotonta ja kulttuurin tuotetta. Tämä ajattelu on tutkijoiden mielestä johtanut siihen, että itsen kulttuuria ja identiteettia

---

⁶⁰ Toisaalta väittäisin, ettei identiteetistä ole olemassa mitään absoluuttista tietoa ainoastaan havaintoja.

⁶¹ ”First of all, there is a value judgement (an axiological level): the other is good or bad, I love or do not love him, or, as was more likely to be said at the time, he is my equal or my interior (for there is usually no question that I am good and that I esteem myself). Secondly, there is the action of *rapprochement* or distancing in relation to the other (a praxeological level): I embrace the other’s values, I identify myself with him; or else I identify the other with myself, I impose my own image upon him; between submission to the other and the other’s submission, there is also a third term, which is neutrality, or indifference. Thirdly, I know or am ignorant of the other’s identity (this would be the epistemic level); of course, there is no absolute here, but an endless gradation between the lower or higher states of knowledge.”

uhkaava toinen on eliminoitava ja näin ollen toiseus on Le Penille aina uhka, joko potentiaalinen tai toteutunut. (Cuminal ym. 1997, 55-59.) Olen erimieltä ranskalaisessa tutkimuksessa esitetyn väitteen suhteen. Todorovin kategorisointia käyttäen pyrkinkin osoittamaan, että toiseus on Le Penille samoin kuin Mégret'lle ja Haiderille paitsi suurelta osin paha myös tietyssä tapauksissa hyvä.

Olen operationalisoinut Todorovin teorian seuraaviksi kysymyksiksi:

- 1) Miten puolueet näkevät Eurooppa-toiseuden ja Euroopan unioni -toiseuden, ja miten niitä arvottavat?
- 2) Minkälaista suhdetta EU:hun puolueet tarjoavat?
- 3) Onko eurooppalainen identiteetti puolueiden tiedossa?

Asettamani ensimmäinen kysymys pyrkii selvittämään, miten Eurooppa-toiseus puolueiden politiikassa nähdään. Tämä kysymys jakautuu seuraaviin luvuissa 4.1 ja 4.2 käsiteltyihin alakysymyksiin: Mitä positiivisia määreitä puolueet Euroopalle antavat? Miten he määrittelevät eurooppalaiset (ja samalla itsensä eurooppalaisina), Euroopan ja eurooppalaisen yhteistyön rajat? Mitä määreitä saa Euroopan unioni, ja miksi? Luku 4.3 käsittelee puolueiden suhdetta Euroopan unioniin käytännön tasolla. Pyrkivätkö puolueet lähestymään vai etääntymään unionista? Onko suhde neutraali, välinpitämätön vai hallintaan pyrkivä? Mitä hyötyä on eurooppalaisesta yhteistyöstä ja miten se tulisi järjestää? Työn empiria-osuus etenee näiden tutkimuskysymysten kautta puolueiden Euroopan integraatiota (ei siis ainoastaan Euroopan unionia) koskevien lausuntojen pohjalta. Laajan Eurooppa-poliittisen aihekentän olen rajannut niihin teemoihin, joiden kautta uskoin toiseus-asetelmien parhaiten näkyvän.⁶² Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät muiden muassa keskustelu yhteisvaluutasta, yhteisestä maataloudesta, sosiaalipolitiikasta ja ympäristönsuojelusta. Tutkimukseni kannalta hedelmällisimmiksi katsomani teemat ovat konkreettiaan puettuina: eurooppalainen sivilisaatio, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, Euroopan rajat ja laajentuminen sekä kysymys yhteistyön syvyydestä. Todorovin toiseus-käsitteen kolmas tason kysymys siitä, onko eurooppalainen identiteetti puolueiden tiedossa, saa suoran vastauksen - kyllä. Ilman

---

⁶² Ulkomaalaiskysymys, jonka argumentoinissa ”toiseus” on keskeistä ja joka on tutkimuskohteenani olevien puolueiden pääteemoja, jää tässä tutkimuksessa marginaaliin. Olen halunnut tehdä tutkimusta

sitä, että puolueet uskovat tietävänsä jotakin Eurooppa-identiteetistä he eivät myöskään voisi argumentoida käsityksiään. Toisin sanoen käsiini saama aineisto on todiste sille, että Euroopan identiteetti on puolueiden tiedossa.

Vielä ennen siirtymistä empiirisen aineiston analyysiin haluan tehdä kaksi huomautusta. Ensinnäkin on olennaista ymmärtää, ettei tutkimukseni tarkoitus ole alleviivata puolueiden äärioikeistolaisuutta vaan kuvata sitä uutta Eurooppa-politiikkaa, joka viime vuosina on yhä lisääntyvissä määrin saanut jalansijaa Euroopassa. Pyrin analysoimaan puolueita neutraalisti - moralisoimatta - vaikka täysin arvovapaa tämä tutkimus ei ole. Yhdyn pitkälti Ranskan entisen sosialistiministerin Laurent Fabiuksen arvioon siitä, että Kansallisrintama tekee hyviä kysymyksiä, mutta antaa huonoja vastauksia (ks. Camus 1996, 73). Toiseksi puoluejohtajien tavoissa käsitellä Eurooppa-poliittisia kysymyksiä on yksi selkeä ero. Haider pitäytyy pääsääntöisesti konkretiassa ja näkee asiat pragmaattisesti, kun taas Le Pen ja Mégret puhuvat mielellään arvoista ja käyttävät värikästä kieltä vastustamiensa aatteiden ja henkilöiden kuvaamisessa. Tästä syystä aineiston määrä eri teemojen kohdalla oli osin huomattavaakin eroa ”Ranska-Itävalta” – akselilla. Erityisen selvä tämä oli lukujen 4.1 ja 4.2 kohdalla. En löytänyt Haiderilta yhtä ainutta lausuntoa, jossa hän olisi määritellyt käsityksensä eurooppalaisesta sivilisaatiosta muutoin kuin siihen kuuluvien maiden luettelolla. Puolueohjelmassa määritelmä on kuitenkin annettu. Sen sijaan Haider ja Vapauspuolue ovat mitä ilmeisemmin Itävallan geopoliittisen sijainnin vuoksi käsitelleet EU:n itälaajentumista huomattavasti yksityiskohtaisemmin ja useammin kuin MNR ja Kansallisrintama.

Eurooppa-politiikasta en ulkomaalaispolitiikasta. Kysymystä maahanmuuttaja-toiseudesta käsitellen lyhyesti luvuissa 4.2.3 ja 4.3.1.

4. Puolueiden suhde Eurooppalaiseen yhteistyöhön

”the other is good or bad..” (Todorov 1992, 185; Kursiivi lisätty)

4.1 Hyvä Eurooppa

4.1.1 Sivilisaatioiden Eurooppa

Eurooppa ei ole idea vaan todellisuus. Sen sijaan, että olisi [kirjaimellisesti: kaukana siitä, että on] ideologioiden kuvitteleva poliittinen projekti tai sosiaalisten insinöörien kehittämä juridinen hanke se [Eurooppa] on olemassa, sellaisena aineellisenä kokonaisuutena kuin [on ollut] ajan yöstä lähtien.⁶³ (Mégret 1998, 41.)

Edellä siteerattu ajatus on suora antiteesi modernistisille teorioille kansallisen ja eurooppalaisen identiteetin kehityksestä. Eurooppa ei siis Mégret’n mukaan ole idea, ei kuviteltu yhteisö, ei poliittinen eikä juridinen kehitelmä. Eurooppa ei myöskään ole dynaamisesti kehittynyt kokonaisuus vaan on aina tai kirjaimellisesti ”ajan yöstä” lähtien ollut kokonaisuutena, ”sellaisenaan” olemassa. Mégret jatkaa argumentointiaan seuraavasti:

-- mikä sen absurdimpaa kuin on yrittää luoda jonkinlaista antagonismia niiden kesken, jotka luokiteltaisiin Euroopan vastustajiksi ja toisten, jotka esittäisiin sen [Euroopan] kannattajiksi? Ei voi olla sen puolesta tai vastaan, mikä on.⁶⁴ (Emt. 41.)

Mégret ei siis voi olla Eurooppaa vastaan, koska hän on ”Eurooppa”, eurooppalainen. Mégret’n toteamus sisältää erittäin kiinnostavan retorisen tavan tehdä toiseus osaksi meitä niin selkeästi, että toiseutta ei yksinkertaisesti ole, on vain me. Mégret on myös sanonut: ”- - meille, Eurooppa ei ole juridinen konstruktio vaan ikimuistoinen todellisuus, sivilisaation yhteisö - - ⁶⁵” (Mégret 1999, 179). Puhe eurooppalaisesta sivilisaatiosta leimaa kaikkien kolmen puolueen retoriikkaa. Sivilisaation tasolla keskusteltaessa Eurooppa on selkeä osa menuutta. Mégret’n sanoin: ”Eurooppa on sille

---

⁶³ ”L’Europe n’est pas une idée, c’est une réalité. Loin d’être un projet politique imaginé par des idéologues ou une entreprise juridique concoctée par des ingénieurs sociaux, elle existe, telle une entité charnelle, depuis la nuit des temps.”

⁶⁴ ”—quoi de plus absurde que de chercher à établir un quelconque antagonisme entre certains que l’on qualifierait d’opposants à l’Europe et d’autres que l’on présenterait comme ses partisans? On ne peut pas être pour ou contre ce qui est.”

⁶⁵ ” - - pour nous, l’Europe n’est pas une construction juridique, mais une réalité immémoriale, une communauté de civilisation - - ”

[Kansallisrintamalle] arvokas persoonallisuutemme [me = ranskalaiset] osa - -⁶⁶” (Mégret 1998, 42).” Ja ”Euroopan kansat ovat todellakin yhdistetty toisiinsa saman yhteiselle historialle, uskonnolle ja alkuperälle perustuvan sivilisaation kautta⁶⁷” (emt. 43). Mégret on myös esittänyt, että huolimatta siitä ovatko yksittäiset ranskalaiset uskovaisia vai eivät, on kristinuskolla ollut suuri vaikutus ranskalaisen identiteetin kehitykseen (Mégret 1999, 195). Toisaalta on mielenkiintoista, että puolueen tuoreimman 2002 vuoden parlamenttivaaliohjelmaa varten tehdyssä eurooppalaisuuden määritelmässä ei enää esiinny viittausta kristinuskoon. Puolue vaatii sellaisen Euroopan kansakuntien yhteisön identiteetin vahvistamista, joka sisältää vain ne maat, jotka ovat eurooppalaisia historiansa, maantieteensä, kansansa ja kulttuurinsa kautta⁶⁸. (Législatives 2002 [www-dokumentti].)

Kansallisrintaman vanhan puolueohjelman mukaan sivilisaatio perustuu lakien, tapojen ja yksilön käytössääntöjen eli toisin sanoen arvojen jakamiselle. Ohjelmassa myös todetaan, ettei Eurooppa ole ainoastaan kauppiaiden, syndikalistien, teoreetikkojen ja teknokraattien Eurooppa. ”Se on yli tuhatvuotinen kohtalonyhteisö, jonka rakentaminen, viimeinen suuri kahdennenkymmenennen vuosisadan suunnitelma voi antaa nuorisollemme sen legitiimejä ambitiesiä vastaavan tulevaisuuden⁶⁹.” (Le Pen 1985, 188-189; Kursiivi lisätty.) Lisäksi Le Pen on huomauttanut, että ”me olemme ensiksi ja ennen kaikkea eurooppalaisia”, ja että meidän tulee olla ylpeitä sivilisaatiostamme, sillä ”sivilisaatiomme on suurenmoisimaa maailmassa⁷⁰” (Le Pen 1984, 158).⁷¹ Vuoden 1993 Ranskan parlamenttivaalikampanjan aikana Le Pen julisti, että kansallisvaltioiden

---

⁶⁶ ”L’Europe est pour lui une précieuse composante de notre personnalité- -”

⁶⁷ ”Les peuples européens sont en effet unis par une même civilisation fondée par une histoire, une religion, une origine commune.”

⁶⁸ ”Affirmer l’identité européenne de la Communauté des nations d’Europe, laquelle ne pourra comprendre que des nations clairement européennes à la fois par l’histoire, la géographie, le peuplement et la culture.”

⁶⁹ ” C’est une communauté de destin plus que millénaire, dont la construction, dernier grand dessein du XXe siècle, peut donner à notre jeunesse un avenir à la mesure de ses légitimes ambitions.” Kahdennenkymmenennen vuosisadan suunnitelmalla Le Pen viittaa tässä Euroopan yhteisöön, jonka kannattaja hän tuona ajankohtana oli.

⁷⁰ ”nous sommes premièrement et surtout des européens”, ”la nôtre est une civilisation la plus extraordinaire dans le monde.”

⁷¹ Mégret on myös tuonut ilmi ajatuksensa eurooppalaisen sivilisaation yliveraisuudesta. Toukokuun 13. 2001 hän esitti kritiikkinsä siitä, että eurooppalaiset olisivat imperialistisen historiansa ja ranskalaiset lisäksi erityisesti Algerian sodan ja Vichyn hallinnon julmuuksien vuoksi moraalisesti velkaa muille kansoille, ja kommentoi: ”- -aina samat, joiden pitäisi pyytää anteeksi! Ranskalaiset, eurooppalaiset, valkoiset, kristityt. Aivan niin kuin muut kansat, muut sivilisaatiot, muut uskonnot olivat meidän yläpuolellamme oikeamielisyydessä, etiikassa, moraalisissa!” ”Ce sont toujours les mêmes qui devraient demander pardon! Les Français, les Européennes, les blancs, les chrétiens. Comme si les autres peuples, les autres civilisations, les autres religions nous étaient supérieurs en droit, en éthique, en morale!”

yhteinen Eurooppa sisältää vain ne maat, joita yhdistää hellenistinen ja kristillinen perimä (Fieschi ym. 1996, 239). Vuonna 1999 Kansallisrintama määritteli eurooppalaisen sivilisaation perustuvan Euroopan erityiseen henkeen ja nerouteen (*génie*), joka ilmenee eurooppalaisten tavassa organisoida asioita, luoda ja rakentaa. Eurooppalainen sivilisaatio jakaa yhteiset arvot, joiksi lueteltiin kristillisuus, individualismi ja vapaus, ja sitä ilmentävät pukeutumiseen ja ravintoon liittyvät samankaltaisuudet. Eurooppalaisen sivilisaation olemassa olo ei kuitenkaan tarkoita, että olisi olemassa eurooppalainen kansakunta, joka puolestaan voisi oikeuttaa eurooppalaisen valtion luomisen. (Français d'abord, marraskuu 1999.)

Vapauspuolueen puolueohjelmassa kirjoitetaan: ”Kristinuskon ja antiikin maailman muovaama [kirjaimellisesti: leimaama] maailmajärjestys on Euroopan tärkein henkinen perusta⁷²” ([www-dokumentti], 6/4⁷³). Ja ”Eurooppa on enemmän kuin maantieteellinen käsite. Se perustuu länsimaiseen kristilliseen arvoyhteisöön. Yhteisen kohtalon sitomat kansat ja niiden kulttuurinen perintö sitovat ja kannattavat Eurooppaa⁷⁴”. Euroopan katsotaan koostuvan eri kansoista, etnisistä ryhmistä ja kansakunnista, jotka ovat historiallisesti kehittyneitä ja jakavat samat arvot. (Emt. 6/1.) Eurooppalaisiksi arvoiksi ohjelmassa luetellaan käsitys ihmisarvosta, perusvapaudet ja näistä peräisin olevat ajatukset demokratiasta, vallanjaosta, solidaarisuudesta sekä elämän ja luomakunnan kunnioituksesta (emt. 5/2).

Le Pen puhuu kohtalonyhteisöstä ja Mégret ikimuistoisesta todellisuudesta. Vapauspuolueen kohdalla puolueohjelma toistaa käsityksen yhteisestä kohtalosta. Näissä ajatuksissa törmäämme Smithin kuvailemaan kansakuntien ja sivilisaatioiden symbolisen perinnön uusintamiseen. Vaikka symbolien käyttö on Kansallisrintaman ja MNR:n kielessä runsasta, katsoisin, että niiden sekä Vapauspuolueen yleinen näkemys Euroopan kehittymisestä vastaa parhaiten tässä työssä esiteltyjä varhaisimpia primordialistista ja perennialistista teorioita. Toisin sanoen alueellisten identiteettien

---

⁷² ”Die vom Christentum und antiker Welt geprägte Weltordnung bildet das wichtigste geistige Fundament Europas.”

⁷³ Käytän Vapauspuolueen ja Kansallisrintaman kohdalla www-dokumentti –muodossa olevia puolueohjelmia. Vapauspuolueen ohjelma on numeroitu lukuihin ja artikloihin, jotka olen kirjannut lähdeviitteeseen siten, että esimerkiksi luvun 6 artikla 1 on merkitty muotoon 6/1. Kansallisrintaman puolueohjelmaa ei ole numeroin jaksotettu.

⁷⁴ ”Europa ist mehr als ein geographischer Begriff. Es gründet in der christlich-abendländischen Wertgemeinschaft. Die durch gemeinsame Schicksale verbundenen Völker und ihr kulturelles Erbe binden und tragen Europa.”

katsotaan olevan luonnollisen ja orgaanisen kehityksen tulosta, jonka on syntynyt ”annettujen” yhteisten kokemusten pohjalta. Vastaavasti keinotekoisien ei-historiallisten alueiden luomista vastustetaan (ks. Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 6/3⁷⁵). Positiivinen Eurooppa-toiseus, Eurooppa-kuva pohjautuu ajatukseen siitä, että Euroopan kansoilla on yhteiset kulttuuriset, historialliset ja kristilliset juuret ja yhteinen arvoperusta. Eurooppa ei ole, kuten Mégret totesi, kuvitelma vaan ikaikainen todellisuus. Miten puolueet sitten sisällöllisesti määrittelevät eurooppalaiset arvot? Puolueiden julkilausumia analysoidessa käy ilmi, että niiden tutuilta kuulostaville länsimaisille arvoille antamat määritelmät poikkeavat osin yleisistä käsityksistä sekä se, että ne eivät hyväksy kaikkia ”eurooppalaisiksi” yleisesti luettavia arvoja. Esimerkiksi Mégret’n mukaan demokratia on muuttunut kuolleeksi kirjaimeksi (”tyhjäksi simpukankuoreksi”) ja todellinen vapaus on riistetty, koska ranskalaiset eivät enää saa päättää naapureistaan. Todellisena vapautena Mégret pitää itsen ja oman kohtalon hallintaa (*le maîtrise de soi et de son destin*). Vapauden ja demokratian ohella Mégret peräänkuuluttaa suvereniteettia, luonnollista järjestystä (*l’ordre naturel*) ja harmonian lakeja (*les lois de l’harmonie*). (Mégret 30.9.2000.) Mégret on useasti sanonut, ettei harmonista yhteisöä voi olla ilman järjestystä, auktoriteettia ja hierarkiaa (ks. esim. Mégret 1999, 229). Kysymyksen hierarkisuudesta ei mielestäni tee ongelmalliseksi se, että yhteiskunnan todetaan olevan hierarkinen vaan se, että tämän hierarkian katsotaan olevan välttämätön ja pyrkimyksen tasa-arvoon luonnon. Esimerkiksi Le Pen, joka myös painottaa hierarkioiden välttämättämyyttä, on todennut: ”me olemme oikeuden emme tasa-arvon puolesta” (Le Pen 1984, 183). Kansallisrintama ei myöskään usko, että ihminen on ”syntyjään hyvä” (*naisse bon*) (Le Pen 1985, 167). Tämän ajatuksen on esittänyt myös Carl Schmitt, joka piti romantismin oppia ihmisen luonnollisesta hyvyydestä intellektuaalisena vihollisenaan. Schmittin mukaan ihminen on luonnostaan paha tai vähintäänkin vaarallinen. (Koivusalo ja Ojakangas 1997, 26.) Kansallisrintama katsoo, että ihminen tarvitsee hyvän ja pahan eron ymmärtämiseksi koulutusta, kuria, järjestystä ja tapoja, joiden järjestämisessä instituutioilla ja kulttuurilla on ratkaiseva rooli. (Le Pen 1985, 167.) Targueiffin mukaan Le Penin ja Mégret’n käyttämä orgaanisuus määrittyy heidän käytössään yhtenäisyydeksi, elementtien hierarkisuudeksi, solidaarisuudeksi ja harmoniaksi. Luonnollisuus on antiteesi luonnottomalle, joka on

---

⁷⁵ ”Die Schaffung künstlicher Regionen unter Mißachtung geschichtlich gewachsener Landseinheiten und Strukturen sowie des Selbstbestimmungsrechtes der betroffenen Bevölkerung wird entschieden abgelehnt.”

jotakin sairasta ja hajottavaa. (Targueiff 1996, 174-177, 182.) Termien saamat merkitykset ovat siis osin päällekkäisiä. Yhteistä niille sosiaalidarwinistinen katsanto ihmisten ja luonnon epätasa-arvoisuudesta. Tämä epäarvoisuus luo orgaanin dynaamisuuden ja harmonian.

4.1.2 Me eurooppalaiset?

Miten Euroopan maat sitten jakautuvat sisä- ja ulkoryhmiin, ja mitkä valtiot Kansallisrintama, Vapauspuolue ja MNR ylipäänsä katsovat eurooppalaisiksi? Pami Aallon mukaan kielelliset ilmaisut Euroopan yhtenäisyydestä ja 'eurooppalaisista' arvoista sisältävät jo ”määritelmänmukaisesti keskustelun siitä, ketkä ovat 'todellisia' eurooppalaisia ja ketkä eivät” (Aalto 1998, 33).

Puolueiden eurooppalaisuus on poissulkevaa. Mégret on esittänyt määritelmän eurooppalaisesta rodusta siteeraamalla yhtä Ranskan suurimmista auktoriteeteista Charles de Gaullea, joka Alain Peyrefitten⁷⁶ mukaan on sanonut, että eurooppalaiset ovat ennen kaikkea valkoinen rotu, jota yhdistää kristinusko ja kreikkalais-roomalainen kulttuuri⁷⁷ (sit. Mégret 1999, 195⁷⁸). Turkki⁷⁹ ei Mégret'n mielestä vähäisestä vanhalle mantereelle kuuluvasta maa-alueestaan huolimatta ole eurooppalainen. Turkin historia, kulttuuri ja uskonto eivät ole eurooppalaiset. (Mégret 1998, 107-108; Ks. myös Mégret 1998, 63.) Vuonna 2000 Mégret tokaisi ”Siis Turkki ja Marokko, miksei Tunisia, Libya tai Iran? Rajoja ei enää ole⁸⁰” (Mégret 1.5.2000). Sophie Bessis ja Driss El Yazami toteavat Le Monde-lehden artikkelissaan (24.10.2002), että Eurooppa on jo määritellyt rajansa ja sen ”miksi ei halua tulla” (*ce qu'elle ne veut pas devenir*). Perimmäiset syyt Turkin rajaamiseen unionin ulkopuolelle ovat Bessiksen ja El Yazamin mukaan islamin usko ja Turkin suuri väkiluku. Bessis ja El Yazami kritisoivat unionin tapaa määritellä Eurooppa jälleen kerran ”kristilliseksi klubiksi” (*un club chrétien*). Euroopan

---

⁷⁶ Mégret'n käyttämä lähde: Peyrefitte, Alain (1994), *C'était De Gaulle*. Pariisi: Éditions de Fallois/Fayard, s.52.

⁷⁷ ”-d'abord et avant tout un peuple européen de race blanche, de culture grecque et latine et de religion chrétienne.”

⁷⁸ Tämä Mégret'n käyttämä esimerkki on yksi todiste siitä, että rotuun perustuva rasismi ei ole täysin syrjäytynyt kulttuurisen rasismin tieltä, niin kuin on viime vuosina esitetty (katso luku 1.4).

⁷⁹ Neumannin mukaan turkkilaiset tai ottomaanit ovat olleet tärkein toiseus Euroopan valtiojärjestelmien historiassa. Syynä tähän on ollut fyysisen läheisyyden lisäksi ottomaanien vahva uskonnollinen traditio, joka erotti sen läntisestä kristikunnasta. Ottomaanien imperiumi tunnustettiin pysyväksi osaksi Euroopan voimatasapainoa vasta Pariisin sopimuksessa vuonna 1856. Turkin satus vahvistettiin uudelleen Haagin konferenssissa vuonna 1899 ja Lausannen sopimuksessa 1923. (Neumann 1999, 39-40.)

kulttuurinen yhteisö (*la communauté de culture*) määrittelee Turkin liian vieraaksi (*étrange*) eikä siksi hyväksy Turkkiä eurooppalaiseksi, vaikka Turkin historia on kiinteässä yhteydessä Euroopan historiaan.

Vuoden 1999 eurovaalikampanjan aikaan Mégret'n ryhmä⁸¹ vaati, että kaikki eurooppalaiset, mutta vain eurooppalaiset kansat tulisi yhdistää. Ryhmittymä antoi tukensa laajentumiselle, mutta vasta siinä vaiheessa kun yhteistyöhön haluavat maat ovat saaneet rakenteelliset, taloudelliset ja sosiaaliset vajavuutensa korjatuksi. (Eurovaalit 99 [www-dokumentti].) Mégret on tämän yksittäisen näennäisen myönteisen laajentumiskantansa rinnalla kuitenkin kritisoinut EU:n laajentumista siinä määrin, ettei hänen voida todellisuudessa katsoa olevan laajentumismyönteinen. Mégret'n mukaan "Brysselin Eurooppa" haluaa sulattaa eurooppalaiset kansakunnat yhteisöksi, joka on "avoinna kaikille tuulille" (*ouvert à tous les vents*). Mégret vertaa Euroopan unionin laajentumista Baabelin torniin, joka hävittää kansalliset kokonaisuudet, vie kansoilta näiden suvereniteetin ja murtaa eurooppalaiset valtiot puolustamatta vanhan mantereen identiteettiä ja intressejä (Mégret 30.9.2000). Eikä kyseessä hänen mukaansa ole ainoastaan valtioiden rajojen hävittäminen vaan myös Euroopan muusta maailmasta erottavien rajojen poistaminen. (Mégret 1998, 46-47.) Mégret kirjoitti vuonna 1998 "Euroopan hullusta logiikasta ilman rajoja ja ilman tarkkaa aluetta⁸²" (emt. 114) ja kauhisteli sitä, että Itä-Euroopan mahdollinen EU-jäsenyys tekisi EU-koneiston yhä raskaammaksi (emt. 85-86). Lisäksi Mégret kritisoi eurooppalaisia instituutioita Euroopan rajojen laajentamisesta myös muualle maailmaan. Hänen mukaansa "kehitysavun varjolla" (*sous couvert d'aide au développement*) on solmittu sopimuksia Afrikan, Karibian ja Tyynen valtameren maiden kanssa. Vapaakaupan puitteissa taas on allekirjoitettu sopimuksia Etelä-Amerikan ja Välimerta ympäröivien maiden kanssa. Mégret'n mukaan suhde itään ja Aasiaan sai eurooppalaiset aikoinaan ymmärtämään sen, että heidän keskinäiset eronsa olivat vähäisiä verrattuna niihin tekijöihin, jotka erottivat heitä muusta maailmasta. Historian valossa Eurooppa on ymmärtänyt itsensä suhteessa muuhun maailmaan. (Emt. 115.) Vuonna 2000 Mégret vastusti itälaajentumista Euroopan, tasavallan ja kansakunnan puolustamisen nimessä (Mégret 1.5.2000).

---

⁸⁰ "Alors la Turquie, le Maroc, pourquoi pas la Tunisie, la Libye, l'Iran? Il n'y a pas de limite."

⁸¹ MNR:ää ei tuolloin vielä oltu virallisesti perustettu ja se käytti väliaikaista nimeä: *Front national-Mouvement national* (Kansallinen rintama- Kansallinen liike).

Mégret on toisaalta listannut myös aidosti eurooppalaiset valtiot. Näitä ovat suuret Eurooppaa hallinneet Ranska, Italia, Saksa, Espanja ja Iso-Britannia. Lisäksi Mégret laskee Eurooppaan kuuluviksi Itävallan, Portugalin, Hollannin ja Kreikan. Todellista eurooppalaista älykkyyttä ja kulttuuria edustavat Mégret'n mukaan esimerkiksi Dante, Shakespeare, Molière, Goethe, Beethoven, Verdi ja Victor Hugo. (Mégret 1998, 109-110.) Mégret ei mainitse Pohjoismaita. Mégret ei kuitenkaan poissulje näitä eikä Pohjoismaita maita esimerkiksi Turkin tapaan. Suomi kumppaneineen ilmeisesti saa pitää oman hiljaisen paikkansa Euroopassa, kunhan ei astu Euroopan todellisten valtioiden ja suuren eurooppalaisen kulttuurin luojien varpaille. Myöskään Venäjä ei saa painoarvoa eikä tilaa MNR:n politiikassa. Venäjä lasketaan kuitenkin osaksi Eurooppaa (emt. 63).

Le Penin vastaus Euroopan rajoihin on seuraava:

Missä päättyy Eurooppa, ei vain itäänpäin mentäessä vaan mentäessä kohti muuta maailmaa? Ja me tiedämme, että tietyt ideologit ajattelevat, että Eurooppa ei ole kuin etappi matkalla kohti globaalia tulevaisuutta, etappi, jonka sopisi toisaalta polttaa. Me, me ajattelemme, että Eurooppa on maantieteellisesti, historiallisesti, kulttuurisesti ja etnisesti määritelty ja – jopa sen uhalla, että satutan turkkilaisia ystäviäni, uskollisia Atlantin liiton liittolaisiani – minun täytyy sanoa, että me olemme heidän maansa meidän Eurooppaamme liittymisen päättäväisiä vastustajia.⁸³ (Le Pen 16.1.1989; Sit. Le Pen 1989b, 143-144.)

Turkki ei siis myöskään Kansallisrintaman mukaan kuulu Eurooppaan. Sen sijaan Kansallisrintama laskee MNR:n tavoin Venäjän⁸⁴ osaksi Eurooppaa (ks. esim. Camus 1998, 228) ja puolueen vanhassa ohjelmassa jopa kritisoihtiin yhteistyön vähyyttä esimerkiksi Venäjän sekä Puolan ja Armenian kanssa. Lisäksi ohjelmassa todettiin, ettei

---

⁸² ”la logique folle de l’Europe sans limites et sans territoires précis - -”

⁸³ ”Où va s’arrêter l’Europe, non seulement vers l’Est mais encore vers le reste du monde? Et nous savons que certains idéologues pensent que l’Europe n’est qu’une étape sur la voie de l’avenir mondialiste, une étape qu’il convient d’ailleurs de brûler. Nous, nous pensons que l’Europe est géographiquement, historiquement, culturellement, ethniquement définie et –au risque de peiner mes amis turcs, alliés fidèles de l’Alliance atlantique – je dois dire que nous serons des adversaires résolus de l’entrée de leur dans notre Europe.”

⁸⁴ Neumannin mukaan Venäjä on aina ollut Euroopan tärkein hahmottaja. Kysymykseen onko Venäjä Euroopan sisä- vai ulkopuolinen osa on yleensä vastattu myönteisesti, mutta toisaalta Venäjää ei yleensä ole pidetty riittävän eurooppalaisena, jotta se voisi liittyä Euroopan unioniin tai Natoon. Venäjän on sen koko viisisataavuotisen historian aikana on nähty olevan ”kehittymässä” (Neumann käyttää tässä sanaa *transition*) eurooppalaiseksi⁸⁴. Neumann nimittääkin Venäjää ikuisiksi oppijaksi. (Neumann 1999, 110-112.)

Ranska voi erottaa kohtalooaan Itä-Euroopan maista, ja kysyttiin: ”Eikö niillä olekin luontainen halu kuulua kiinteäksi osaksi Eurooppaa?⁸⁵” (Le Pen 1985, 190.) Toukokuussa 2002 Le Pen totesi:

Jo vuosia Itä-Euroopan maita on estetty liittymästä Euroopan unioniin sillä verukkeella, etteivät ne täytä Maastrichtin kriteerejä. Se on järjetöntä: Praha, Varsova, Budapest ja Bratislava ovat yhtä eurooppalaisia kuin me; niillä on paikkansa siinä Isänmaiden Euroopan Konfederaatiossa, jonka me haluamme. (Le Pen 1.5.2002.)

Tässä kohtaa on kuitenkin huomattava, että Kansallisrintama vaatii myös Ranskan pikaista tai täydellistä eroamista Euroopan unionista. Toisin sanoen edellä siteeratusta unionille kohdistamastaan laajentumista koskevasta kritiikistä huolimatta Le Pen ei halua Ranskan tekevän yhteistyötä Itä-Euroopan maiden kanssa EU:n sisällä eikä siis varsinaisesti kannata EU:n itälaajentumista. Lisäksi on huomattava, että Kansallisrintaman puolueohjelmassa mainitaan myös, että ”kansainvälisen solidaarisuutemme tulee kuitenkin olla hierarkisoitunutta ja alisteista meidän todellisille intresseillemme.⁸⁶” Ensisijaisissa asemissa ovat Euroopan maat, kristityt ja ranskankieliset kansat ja ryhmät. Kansallisrintama kuitenkin kannattaa vapaaehtoista kaikki Euroopan valtiot kattavaa yhteistyötä. (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].)

Vapauspuolueen politiikalle ja laajemmin koko Itävallalle, aivan kuten Suomelle, Venäjän politiikan suhdanteilla on ollut suuri vaikutus. Haiderin mukaan Eurooppa ulottuu Atlantilta Uralille ja korostaa, että Pietari Suuren ajasta lähtien Venäjä on ollut ennen kaikkea eurooppalainen mahti. Venäjän liittyminen EU:hun ei Haiderin mukaan ole toistaiseksi näköpiirissä, mutta yhteistyötä Venäjän kanssa tulisi tehdä kaikilla mahdollisilla aloilla. (Haider 1996, 151.) Suhteen Venäjään tekee merkittäväksi ja tärkeäksi Itävallalle se, että Suomen ohella Itävalta sijaitsi aivan rautaesiripun länsipuolella. Venäjän lisäksi Haider muistuttaa erikseen myös Valko-Venäjän ja Ukrainan kuulumisesta Eurooppaan ja katsoo niiden integroimisen länteen olevan ”keskipitkän ajan” tavoite, jonka onnistuminen kuitenkin riippuu ennen kaikkea niiden sisäisestä kehityksestä. (Emt. 151-152.) Turkki ei sen sijaan saa Vapauspuolueen

---

⁸⁵ ” N’ont-elles pas vocation elles-aussi à faire partie intégrante de l’Europe?”

⁸⁶ ”Nos solidarités internationales doivent être cependant hiérarchisées et subordonnées à nos intérêts réels.”

julkilausumissa huomiota. Vapauspuolueen puolueohjelmasta käy myös ilmi, että puolueen mukaan Itävallan eurooppalaiseen sisä- tai veljespiiriin kuuluvat ennen kaikkea saksankieliset maat. Puolueen ohjelmassa mainitaan:

saksan kieltä tulee hoitaa ja levittää yhteistyössä erityisesti toisten saksankielisten valtioiden kanssa ennen kaikkea siten, että saksan käyttöä työkielenä kansainvälisissä järjestöissä ja elävänä talouden ja tieteen kielenä edistetään.⁸⁷ (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 7/1.)

Kieli on siis Vapauspuolueellekin yksi tärkeimmistä yhteisen sisäpiirin tunnusmerkeistä. Neumann kertoo, että Itävalta esitti Euroopan unionin jäsenyysneuvottelujen aikana listan sanoista, jotka eroavat Saksassa puhutun saksan ja Itävallan saksan välillä (esimerkiksi *Kartoffel* ja *Erdapfel*). Itävalta vaati, että unionin dokumenteissa mainitaan aina molemmat saksalaiset termit. Samalla haluttiin uusintaa sitä todellisuutta, että saksan kieltä käyttää kaksi eri poliittista identiteettiä. (Neumann 1999, 6-7.) Haider on kuitenkin myös ilmaissut, että Itävallalla on Euroopan maista yhteisiä intressejä puolustettavanaan Saksan lisäksi myös Pohjoismaiden ja Itä-Euroopan maiden kanssa. Haider onkin ehdottanut, että näiden maiden kannattaisi muodostaa välilleen löyhä yhteistyöelin. (Haider 1996, 171.)⁸⁸

Puolueiden suhtautumisessa EU-laajentumisen on selkeitä eroja. Kansallisrintama kritisoi EU:ta itälaajentumisen viivästyttämisestä, mutta toisaalta irtisanoutuu koko hankkeesta eikä näin ollen myöskään esitä sille vasta-argumentteja. MNR vetoaa paitsi laajentumisesta syntyviin taloudellisiin ja organisatorisiin ongelmiin, myös erityisesti (länsi)eurooppalaisten kansakuntien suvereniteetin ja identiteetin suojelemiseen. Sen sijaan Vapauspuolueen argumentit ovat selvästi painottuneet taloudellisiin näkökohtiin.

---

⁸⁷ ” Durch Zusammenarbeit vor allem mit anderen deutschsprachigen Staaten ist die Pflege und Verbreitung der deutschen Sprache, vor allem durch die Verwendung von Deutsch als Amtssprache in internationalen Organisationen und als lebende Wirtschaftssprache, zu fördern.”

⁸⁸ Saksalaisen alueen solidaarisuus on ainakin jokseenkin molemminpuolista. Esimerkiksi Baijerin osavaltiopresidentti, alueiden vallan kasvua puolustava, Edmund Stoiber ilmaisi Itävalta-skandaalin yhteydessä solidaarisuutensa pienelle Itävallalle, jonka suvereniteettia EU-sentralismi uhkasi. Stoiber myös selvästi ilmaisi, että hänen tuntemansa yhteenkuuluvuus Itävallan ja tämän saksalaisuuden kanssa ylittää lojaliteetin Ranskaa kohtaan. (Herzinger 2000, 260-262). Toisaalta Haiderin mukaan ihastus hänen ja Stoiberin välillä yksipuolista. Haider ivaa Die Welt-sanomalehden haastattelussa (Nikolaus ja Middel 22.9.2000) Stoiberia Vapauspuolueen politiikan kopioinnista. ”Kaiken sen, mitä me teemme, hän julistaa kolmen viikon viiveellä Saksassa. Mutta me suoritamme asiamme loppuun. Stoiber ensin kritisoi euroa ja sen jälkeen kannattaa sitä. Hän vastustaa EU:n itälaajentumista ja sitten kannattaa sitä. Se on sääliä.” ”Herr Stoiber ist nur eine Kopie der FPÖ-Politik. Alles, was wir machen, kündigt er mit drei Wochen Verzögerung in Deutschland an. Aber wir setzen es auch durch. Stoiber polemisiert gegen den Euro und stimmt dann zu. Er ist gegen die Osterweiterung der EU und stimmt dann zu. Das ist jämmerlich.”

Kesällä 2000 Haider jopa sanoi vastustavansa laajentumista ”yksinomaan taloudellisista syistä⁸⁹” (Haider 2000, 174). Haiderin mukaan laajentuminen tulee liian kalliiksi. ”Varakansleri ja ulkoministeri ovat meille avoimesti kertoneet, että EU-itälaajentuminen tulee maksamaan tuhansia miljardeja schillinkejä⁹⁰” (1.5.1999). Haiderin mukaan hakijamaiden keskimääräisten tulojen tulisi olla 60 prosenttia jäsenmaiden tuloista ennen kuin ne voidaan hyväksyä unionin jäseniksi. Tämän hän arveli olevan realiteetti vasta 20 vuoden kuluttua. (Kneissel 13.4.1999; Ks. myös Time 14.2.2000.) Itälaajentuminen johtaa Haiderin mukaan palkkojen polkemiseen (*Lohndumping*), koska kymmenen tšekkiä ja 20 romanialaista tekevät töitä yhden itävaltalaisen hinnalla (Haider 1997, 170). Unioni ei Haiderin mukaan voi laajentua ennen kuin sen nykyisten jäsenmaiden 18 miljoonan hengen työttömyysongelma on saatu ratkaistuksi (Haider 1.5.1999). Haider on kysynyt myös kuka maksaa sen, jos jäsenyyttä hakevien maiden pitää nostaa ympäristö-, kilpailu- ja sosiaalishandardejaan (Haider 1996, 97). Itse asiassa edellä mainitut ajatukset eivät ole Haiderin mukaan hänen omiaan vaan hän pitää itseään kansan syvien rivien tulkkina. Time-lehden (14.2.2000) haastattelussa hän totesi: ”- - the Austrian people say, if we don't need them, we shouldn't invite them to come because we have no jobs for them. And we have to pay the social fee.”

Vapauspuolueen esittämät poliittiset perusteet ovat kuitenkin saaneet tiedotusvälineissä eniten huomiota. Vapauspuolue pitää Temelin ydinvoimalan sulkemisesta Tšekin EU-jäsenyyden ehtona. Toiseksi Vapauspuolue vaatii niin sanottujen Benes-dekreettien kumoamista, jotka tulivat voimaan toisen maailman sodan päättymisen jälkeen ja joiden nojalla saksalainen ja osittain unkarilainen väestö karkotettiin Tšekkoslovakiasta. (10-Punkte Programm [www-dokumentti]; Ks. myös Haider 1.5.1999; Leparmentier 16.5.2002). Vapauspuolueen mukaan myös unionin sisäinen reformi on ennen laajentumisen mahdollisuutta välttämätön. Esimerkiksi maatalouspolitiikka tulisi asteittain uudelleenkansallistaa (Haider 1996, 166). Itävallan puolestaan tulee muuttaa rakenteitaan niin, että se varmistaisi asemansa laatu-, tutkimus- ja kehityspalveluiden sekä korkealaatuisten tuotteiden tuottajana - tietenkin suhteessa Itä-Euroopan maihin (emt. 99). Haider siis kannattaa entisen itäblokin maiden EU-jäsenyyttä sitten, kun

---

⁸⁹ ”Pour des raisons exclusivement économiques.”

⁹⁰ ”Tausend Milliarden Schilling, hat der Vizekanzler und Aussenminister uns öffentlich mitgeteilt, kostet die EU-Osterweiterung.”

nämä täyttävät edellä mainitut ehdot. Haider näyttää myös vihreää valoa laajemmalle ulko- ja turvallisuuspoliittiselle yhteistyölle ja katsoo, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta on järkevää, jos Eurooppa ei pääty Itävaltaan (emt. 167.) Itä-Euroopan maiden jäsenyys on siis mahdollinen teoriassa ja tulevaisuudessa. Vuonna 1999 Haider kuitenkin uhosi: ” - - me puolustaudumme EU:n itälaajentumista vastaan eikä siinä kestä kauaakaan, kun oikeus toteutuu meille myös tässä asiassa⁹¹” (Haider 1.5.1999).

Vaikka Eurooppa olisikin periaatteen tasolla yhtä suurta perhettä Atlantilta Uralilla, ajavat niin poliittiset, kulttuuriset kuin taloudellisetkin intressit siis Euroopan keskinäisen rakkauden ja solidaarisuuden edelle. Laajentuminen ja itäeurooppalaiset ovat enemmän ongelma kuin mahdollisuus. Muut eurooppalaiset ovat viime kädessä ”heitä” eikä ”meitä”.

4.2 Paha Eurooppa

4.2.1 Euroopan unionin Eurooppa

Puolueiden retoriikassa rinnan positiivisen me-Euroopan rinnalla kulkee käsitys Euroopan unionin Euroopasta. Kansallisrintama suhtautuu EU:hun kielteisesti ja MNR sekä Vapauspuolue huomattavan kriittisesti. Euroopan unionin Eurooppa edustaa pahaa toiseutta. ”Bryssel” uhkaa ”meidän” eheyttä - rodullista, kulttuurillista ja kielellistä puhtautta - identiteettiä ja tulevaisuutta. EU-äiti ei kunnan äidin tavoin suojele lapsiaan helmoissaan vaan päästää heidät maailmalle. Vilho Harle toteaa kirjassaan *Hyvä, paha, ystävä, vihollinen* (1991, 11) seuraavaa:

On muistettava, että vihollinen⁹² luodaan poliittisia tarkoituksia varten, mieluiten hahmoista tai valtioista, jotka siihen näyttävät antavan täyden aiheen. Kysymys ei ole aina pelkästä totuudesta, vaan yhtä hyvin myös mielikuvista.

Euroopan integraatio ja globalisoituminen ovat äärioikeiston retoriikassa saaneet syntipukin aseman. Puolueet ovat oivaltaneet, kuinka hyödyllistä on muutoksen ja

---

⁹¹ ”- - wir wehren uns gegen die EU-Osterweiterung und es wird nich allzu lange dauern, wird man uns auch in diesem Bereich recht geben.”

⁹² Harle määrittelee vihollisen lyhyesti siten, että vihollinen on syvällisesti erilainen kuin minä tai me (Harle 1991, 16).

ongelmien henkilöiminen ”Brysselin byrokraatteihin”. Rinnakkain positiivisen meurooppalaisuuden kanssa siis kulkee negatiivinen poissuljettu poliittinen eurooppalaisuus. Mégret on nimittänyt unionin virkamiehiä ”kasvottomiksi vastuullisiksi” (*les responsables sans visage*), jotka hyvien aikeiden ja teknisten toimenpiteiden varjossa aikovat hävittää Ranskan kansakunnan (Mégret 1998, 11, 33). Mégret’n mukaan kukaan ei huomaa, että unioni on hitaasti muuttumassa totalitaariseksi voimaksi, joka vie vallan ja vapauden Ranskalta (emt. 13). Hänen mukaansa ranskalaiset ovat kadottaneet luottamuksen itseensä ja tulevaisuuteensa (emt. 18). Hän on kuvannut ”Maastrichtin Eurooppaa” ”politiikkaa turmelevaksi” (*un dissolvant du politique*) ja ”kyvyttömyyden virukseksi” (*un virus d’impuissance*), ja on todennut, että ”se on todellakin 40 vuotta kestänyt integraatio - -, joka on progressiivisesti heikentänyt mahdollisuuksien kenttää maassamme⁹³” (emt. 23-24). Hän on myös sanonut, että ”Eurooppa näyttää brysseliläisten instituutioiden kautta menettäneen ylpeytensä, ja jopa tietoisuuden siitä mikä on.⁹⁴” Brysselin ”kaupallinen, utopistinen ja vaarallinen” (*marchande, utopique, dangereuse*) Eurooppa ei pyri ainoastaan hajottamaan Ranskan kansakuntaa vaan myös murentamaan sen identiteetin, vapauden, varallisuuden ja turvallisuuden. (Mégret 1999, 178-180.) Toisin sanoen ilman Brysseliä Euroopan kansat olisivat vahvoja. ”Brysselin Eurooppa” sen sijaan vahingoittaa Euroopan kansojen asemaa paitsi kansallisvaltion tasolla myös Euroopan mantereen tasolla.

Haider puolestaan on sanonut: ”Me haluamme tukea sellaista Eurooppaa, jossa kansalaiset jälleen huomioidaan eivätkä kärsi byrokraattien solmuruoskan alla⁹⁵” (Haider 1.5.1999). ”Haluamme kansalaisten ja ihmisten Euroopan emme byrokraattien Eurooppaa⁹⁶” (Der Standard 13.3.2000). Toisaalta puolueet innolla pyrkivät europarlamenttiin kehittämään ja muuttamaan unionin toimintaa. Vuoden 1999 Europarlamenttivaalien alla Haider totesi:

Politiikasta on tullut isompaa ja laveampaa, siksi on tärkeää, että [meillä] on Brysselissä ja Strasburgissa hyviä edustajia, jotka voivat omistautua Itävallan mahdollisuuksia parantaville hyvin konkreettisille

---

⁹³ ”C’est en effet le processus d’intégration mené depuis quarante ans --- qui a progressivement réduit le champs du possible dans notre pays.”

⁹⁴ ” - - l’Europe, à travers ses institutions bruxelloises, semble avoir perdu la fierté et même la conscience de ce qu’elle est.”

⁹⁵ ”Wir wollen mithelfen an einem Europa, wo der Bürger sich wiederfindet und nicht unter der Knute der Bürokraten zu leiden hat.”

⁹⁶ Wir wollen ein Europa der Bürger und der Menschen und nicht ein Europa der Bürokraten haben.”

esityksille. Näissä Euroopan parlamentin vaaleissa meillä on tilaisuus ponkaista eteenpäin.⁹⁷ (Haider 1.5.1999.)

Vapauspuolueen edustajat ovat siis hyviä kotiinpäinvetäjiä, eivätkä mitään korruptuneita Brysselin herroja (vrt. *ein korrupter Kommissar von Brüssel*), joille suorastaan lentää rahaa siinä, missä vanhat ahkerasti työskennelleet itävaltalaiset kituuttavat pienillä eläkkeillään⁹⁸ (ks. Haider 1.5.1999).

Kansallisrintama luonnehtii EU-virkamiehiä ”vastuuntunnottomiksi Brysselin virkamiehiksi” (*les fonctionnaires irresponsables de Bruxelles*) ja eurokraateiksi (*les eurocrates*). Puolueen mukaan Ranskan ei tarvitsisi sietää ”jumalten oikkuja” (*les caprices des dieux*) eli europarlamentin ja komission ohjausta. Euroopan unionia kuvataan puolueohjelmissa sanoilla ”federalistinen Eurooppa” (*Europe fédérale*), ”Maastrichtin Eurooppa” (*Europe de Maastricht*), Amsterdamin Eurooppa (*Europe d’Amsterdam*), ”Brysselin Eurooppa” (*Europe de Bruxelles*), ”eurooppalainen kaulapanta” (*carcan européen*) ja yksinkertaisesti lainausmerkeissä ”Euroopaksi”. (Ks. Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].)

Välittömin uhka äärioikeistopuolueille on kuitenkin niin sanottu establishment. Tai kuten Kyösti Pekonen toteaa: ”uudessa radikaalissa oikeistossa kunniakas ja moraalinen kansakunta asetetaan vastakkain mädäntyneiksi, itsekkäiksi ja korruptoituneiksi väitettyjen poliitikkojen ja puolueiden kanssa.” Uusi radikaali oikeisto esiintyy aitona demokraattisena liikkeenä, joka puolustaa enemmistöä vähemmistöjä vastaan. Pekonen on paikantanut viisi establishment-kritiikin lajia: Uusi radikaali oikeisto on ainoa todellinen oppositio hallitsevalle luokalle. Establishment suosii maahanmuuttajia omien kansalaisten kustannuksella. Establishment on kiinnostunut vain omasta edustaan. Establishment on mukana korruptiossa ja se pettää äänestäjiä. (Pekonen 1998, 74-75.) Mégret kokee lobbareiden vaikutuksen Euroopan politiikkaan liian suureksi (Mégret 1998, 163). Hän kritisoi sitä, että koko establishment hyväksyy Brysselin toiminnan ja

---

⁹⁷ ”Die Politik ist grösser und geräumiger für uns geworden, daher ist es wichtig gute Abgeordnete in Brüssel und in Strassbourg zu haben, die sich diesen sehr konkreten Anliegen der Verbesserung der Chancen Österreichs widmen. Und wir haben nun die Chance, auch bei dieser Wahl zum Europäischen Parlament einem Sprung nach vorne zu machen.”

⁹⁸ ”Auch viele ältere Menschen, die ein Leben lang fleissig gearbeitet haben, verstehen die Welt nicht, warum sie kleine Pensionen bekommen, aber ein korrupter Kommissar von Brüssel selbst dann, wenn er

on tehnyt ”Euroopasta virallisen ideologian suurimman dogmin⁹⁹”, johon kriittisesti suhtautuvat leimataan taantumukselliseksi (emt. 12). Poliittinen kenttä jatkaa kutistumistaan poliittisesti korrektiin konsensustilaan, jolle todellista oppositiota edustavat heidän lisäksi vain muutama pieni ryhmä (emt. 28). MNR:n puolueohjelmassa todetaan vallan korruption romuttavan yhteiskunnan moraalin. Tästä huolimatta turmeleva valtiollinen, brysseliläinen ja paikallinen byrokratia on läsnä kaikkialla. (MNR:n puolueohjelma 2000, 7.) Mégret soimii päätöksentekijöitä siitä, että välimatka heidän ja kansalaisten välillä on yhä kasvava. Pääsyyllinen tähän on tietenkin ”Eurooppa”. (Mégret 1998, 32.) Mégret on myös kritisonut voimakkaasti sitä, että integroituminen on tapahtunut askel kerrallaan ilman kansan hyväksyntää (emt. 263). Mégret’n tilastojen mukaan puolet ranskalaisista (49%) vastusti Maastrichtin sopimuksen allekirjoittamista ja loput hyväksyivät sen innottomasti (*sans enthousiasme*) (emt. 271).

Kansallisrintaman puolueohjelmassa kritisoidaan Ranskan johtoa, joka asettaa omat ja lobbaajiensa intressit kansallisen intressin edelle. Puolueohjelmassa todetaan vielä, että yleistä mielipidettä pyritään harhauttamaan ja katsotaan, etteivät unionin hankkeet ole rehellisiä. (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]). Kansallisrintaman vuoden 1985 puolueohjelmassa kirjoitettiin (Le Pen 1985, 17):

Ranska on demokratia. Perustuslain 3 artikla määrää, että kansallinen suvereniteetti kuuluu kansalle. On kansalaisten asia päättää kansakunnan suurista linjoista. On heidän tehtävänsä valita vapaasti ne, jotka edustavat heitä ja joiden tehtävä on välittää heidän pyrkimyksensä. Sellainen on sääntö. Käytäntö, se on valitettavasti toista. Kansalaisilla ei aina ole vapautta valita edustajiaan, ja kun he niin toimivat, saattaa olla, ettei siitä ole hyötyä.¹⁰⁰

Le Penin mukaan istuva presidentti Jacques Chirac on viimeiset 40 vuotta ollut ”establishmentin mies” (*un homme de l’Etablissement*) ja tehnyt osansa Ranskan alasajossa. Lisäksi ”Chirac on leikkinyt työläisten, palkansaajien ja ranskalaisten

---

zurücktritt, 200.000 Schilling Pension nachgeworfen bekommt. Das versteht niemand, meine lieben Freunde.”

⁹⁹ ” - l’Europe un dogme majeur de l’idéologie officielle”

¹⁰⁰ ”La France est une démocratie. L’article 3 de sa Constitution stipule que la souveraineté nationale appartient au peuple. C’est aux citoyens de déterminer les grandes orientations de la nation. C’est à eux de choisir, librement, ceux qui les représentent et qui ont pour devoir de traduire leur aspirations. Telle est la règle. La pratique, hélas, est différente. Les citoyens n’ont pas toujours le libre choix de leurs représentants et lorsqu’ils l’exercent, il arrive que cela ne serve guère.”

maanviljelijöiden elämällä ja uhrannut ne tahallaan brysseliläiselle euroglobalisaatiolle.¹⁰¹” (Le Pen 1.5.2002.) Presidentin vaalikampanjansa aikaan Saint-Cloud’ssa pitämässään puheessa Le Pen ilmoitti: ”kansanmiehenä minä tulen aina olemaan kärsivien puolella, sillä minä on kokenut kylmän, nälän ja köyhyyden”¹⁰² (Le Pen 21.4.2002). Edellinen lausunto huokuu ajatusta köyhyyden jaloudesta. Siis aivan kuten Harle toteaa, hyvän ja pahan määrittely ei koske ainoastaan ”toisen näkemistä pahana, vaarallisena ja kuolemaa aiheuttavana” vaan myös itsen luokittelua hyvän edustajaksi (Harle 1991, 46).

Haider on yhdessä Kansallisrintaman ja MNR:n kanssa ristiretkellä pienen ihmisen puolesta. Haider sanoi vuonna 1994, että ”kansalaisten Eurooppaa ei todellakaan voi julistaa, ilman että kysytään kansalaisilta. Poliittinen luokka kärsii nykyään patologisesta todellisuudentajun puutteesta eikä yksinkertaisesti huomioi kansalaisten oikeutettua murhetta ja tuskaa¹⁰³”. (Haider 1994, 260.) Vuonna 1999 Haider vaati, että Euroopassa päätökset tulisi tehdä ”kansan demokraattisella päätöksellä¹⁰⁴” (Haider 1.5.1999).

Mégret esittää myös poikkeavan näkökulman establishment-keskusteluun. Hän kuvaa Le Penin suhdetta establishmentiin ambivalentiksi. Yhtäältä Le Pen inhoaa ja diabolisoi sitä ja toisaalta hän toivoo saavuttavansa paikkansa tämän keskuudessa. Mégret’n mukaan kaksijakoinen suhde selittyy Le Penin kohdalla tämän menneisyydellä. Le Pen oli uransa alussa neljännen tasavallan kansanedustajana paitsi parlamentin kauhukakara myös henkilö, johon muut parlamentin jäsenet suhtautuivat hyväksyvästi. (Mégret 1999, 72.) Vastaavanlaista pyrkimystä tulla hyväksytyksi kuvaa nimettömänä pysyttelevä komission virkamies, jonka mukaan Vapauspuolueen ministerit janoavat niin kovasti hyväksyntää EU:n ministerineuvostossa, että he haluavat ihmisten unohtavan, mistä he tulevat (Leparmentier 16.5.2002). Lisäksi Mégret kertoo, että establishmentin ja Kansallisrintaman suhde on erikoinen siitäkin syystä, että Ranskan sosialistinen puolue tuki Kansallisrintaman eurovaalikampanjaa vuonna 1999 41 miljoonalla frangilla (noin

---

¹⁰¹ ”Chirac a joué avec la vie des travailleurs, des salariés et des paysans français; il les a délibérément sacrifiés à l’euromondialisme bruxellois.”

¹⁰² - - ”homme du peuple, je serai toujours du côté de ceux qui souffrent, parce que j’ai connu le froid, la faim, la pauvreté.”

¹⁰³ ”Man kann doch nicht ein Europa der Bürger proklamieren, ohne die Bürger zu fragen. Die Classe politique leidet heute unter einem pathologischen Realitätsverlust und nimmt begründete Sorgen und Ängste der Bürger einfach nicht zur Kenntnis.”

6,8 miljoonaa euroa) pyrkimyksenään estää Le Peniä vaarallisemmaksi katsomansa Mégret'n vaalimenestys. (Mégret 1999, 198.) Huikea väite!

4.2.2 Suvereniteetin puolustus

Kansallisrintaman puolueohjelmassa ilmaistaan suvereniteetin olevan kollektiivisen vapauden ydin muoto. Suvereniteetti merkitsee itsenäisyyttä, kansan vapautta päättää tulevaisuudestaan ja yksilöiden vapautta elää niiden lakien puitteissa, jotka he ovat hyväksyneet. Ulkosuhteita tulee hoitaa suvereenien valtioiden välisin sopimuksin ei multilateraalein yleissopimuksin. Ohjelmassa todetaan kuitenkin, ettei pyrkimys säilyttää kansallinen suvereniteetti ole ristiriidassa Ranskan aktiivisen ulkopoliittisen roolin kanssa. Euroopan maiden välisestä yhteistyöstä on kiistatonta hyötyä, mutta yhteistyöhön ei Kansallisrintaman mukaan tarvita Euroopan parlamenttia tai komissiota. Euroopan unionin politiikka tekee Ranskasta hallinnollisen yksikön Alabaman tapaan ja hävittää ranskalaisten vapaudet, suhteellisen hyvinvoinnin ja kulttuuriset tavat. Unionin politiikka on ”ohjelmoitu kuolema” (*la mort programmée*), johon ei voida suostua. Puolueohjelman mukaan debatti siitä, onko Eurooppa konfедераatio vai federaatio on jo sivuutettu. Unioni ei ole enää edes federaatio, vaan siitä on Amsterdamin ja Maastrichtin sopimuksilla luotu eurokraattinen supervaltio (*un super-État eurocratique*). (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].) Le Pen määrittelee suvereniteetin päätäntävälläksi, valinnan vapaudeksi ja itsenäisyydeksi (Le Pen 17.2.2002) ja pitää kansakunnan intressiä ensisijaisena kaikkeen muuhun nähden (Le Pen 1985, 30). Hän syyttää Chiracia valtion johtajan tehtävien laiminlyömisestä, sillä Chirac on hyväksymällä Amsterdamin ja Nizzan sopimukset luovuttanut Ranskan suvereniteetin Brysseliin (Le Pen 17.2.2002). Le Pen on myös todennut, että ”Eurooppa on kuolettava ansa kansakunnilleen, pakkorakennelma kansoilleen, kaularauta kansalaisilleen¹⁰⁵” (Le Pen 2.3.2000).

Kansallisrintama myös pelkää Ranskan johtajien lakanneen uskomasta siihen, että Ranskalla on viesti jaettavaan muulle maailmalle, sillä on Ranskan vastuulla todistaa taloudellisia intressejä korkeampia arvoja. Puolueen mukaan Ranskan ulkopoliitiikan

---

¹⁰⁴ ” - - auf der Grundlage demokratischer Entscheidungen der Völker - -”

päämäärä on ”turvata tämänhetkinen ja tuleva turvallisuus, ylläpitää ja kehittää [Ranskan] vaikutusvaltaa maailmassa ja edistää harmoniaa kansakuntien välillä.¹⁰⁶” (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]). Le Pen näkee Ranskan Euroopan kehityksen johtavana voimana. ”Ranskan, hänen kulttuurinsa, kielensä, traditionsa ja vapauden henkensä uudestisyntymä johtaa Euroopan alkamaan uuden jakson historiaa - - ” (Le Pen 1985, 192). Voidaan jopa väittää, että Kansallisrintaman ajatuksissa eurooppalaisuus on lähestulkoon synonyymi ranskalaisuudelle. Ranskalaiset ovat ikään kuin eurooppalaisen kansan prototyyppi. Se, mikä on vierasta Ranskalle, on sitä myös Euroopalle. Tämä ajatus ranskalaisesta Euroopasta ei kuitenkaan uusi. Ainakin Napoleonista alkaen ranskalaiset ovat korostaneet maansa ”historiallista” roolia Euroopan integraatiossa.

Kansallisrintama on julistanut Les Français d’abord! (ranskalaiset ensin!) vuodesta 1984 lähtien, jolloin Le Pen kirjoitti samannimisen kirjan. Iskulause alleviivaa ranskalaisten etuoikeutettua asemaa suhteessa maassa oleskeleviin ulkomaalaisiin ja vierasperäisiin kansalaisiin. Kevään 2002 presidentin vaalikampanjan aikaan Le Pen jälleen kerran puhui siitä, että Ranskan kurjistuminen (*la paupérisation*) voidaan lopettaa vain luomalla ”kansallisen solidaarisuuden ja ranskalaisten etuoikeuttamisen periaatteihin perustuva politiikka¹⁰⁷” (Le Pen 3.3.2002). Le Penin kuuluisan analogian sanoin hän pitää enemmän tyttäristään kuin sisaren tai veljen tyttäristä, sisaren tai veljen tyttäristä enemmän kuin serkuistaan ja serkuistaan enemmän kuin naapureistaan. Le Penin mukaan näin on myös politiikassa ”pidän eniten ranskalaisista”.¹⁰⁸ (Sit. Cuminal ym. 1997, 23.) Kansallisrintaman mukaan ranskalaisen identiteetin voimaa vastaan vain heidän vastustuksensa ylikansallista totalitarismia vastaan (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]).

MNR:n vuoden 1999 eurovaalikampanja käynnistettiin pienessä Camembertin kaupungissa. Unionin uhka kieltää raakamaidon käyttö elintarvikkeiden valmistuksessa oli vaarantaa kymmenien ranskalaisten perinnejuustojen tuotannon, Camembert mukaan

---

¹⁰⁵ ”L’Europe est un piège mortel pour les nations. une structure contraignante pour les peuples, un carcan pour les citoyens.”

¹⁰⁶ ”d’assurer sa sécurité présente et à venir, de maintenir et développer son influence dans le monde, de contribuer à l’harmonie entre les nations.”

¹⁰⁷ ” - - une politique fondée sur les principes de la solidarité nationale et de la préférence française.”

¹⁰⁸ ”Je l’ai dit à plusieurs reprises, j’aime mieux mes filles que mes nièces, mes nièces que mes cousins, mes cousins que mes voisins. Il en est de même en politique, j’aime mieux les Français.”

lukien. Näin ollen Camembert valjastettiin symboloimaan Ranskan suvereniteettia ja identiteettiä, joita EU uhkasi. (Ks. Mégret 1999, 184.) Mégret on huomauttanut, ettei suvereniteetti ole ainoastaan prinssiippi vaan konkreettinen tekijä, joka palvelee ranskalaisten intressien turvaamisessa ja kulttuurin säilyttämisessä. Hän myös katsoo, että suvereniteetin puolustus on erottamaton osa identiteetin säilyttämistä. (Mégret 1999, 193.) ”On oikein ja legitiimiä, että suvereenit harjoittavat suvereniteettiaan”¹⁰⁹ (Mégret 13.5.2000). Mégret vei ranskalaiset ensin –sloganin perintönä omalle puolueelleen. Käsite ”etuasema” (*la préférence*) ei ole hänen mukaansa kuin konkreettinen todiste siitä siteestä, joka sitoo meitä siihen ryhmään, johon kuulumme ja jonka identiteetti meillä on (Mégret 1998, 130). Mégret on erityisen närkästynyt siitä, että termille kansallinen etuoikeus annetaan jopa rikollinen leima. Hänen mukaansa ”kansallisen etuoikeus on todellakin täysin luonnollinen veljeyden ilmaus.”¹¹⁰ (Mégret 1999, 223; Mégret 30.9.2000.) Vuonna 2000 pitämässään puheessa hän ilmoitti: ”Me olemme täällä huutaaksemme kaikin voimin: ranskalaiset ensin!”¹¹¹ (Mégret 1.5.2000). Mégret kommentti, jonka mukaan Ranskan sijainti ”Euroopan sydämessä” tekee siitä mantereelle geopoliittisesti merkittävän, paljastaa erinomaisesti miltä Euroopan kartta Ranskan näkökulmasta näyttää (Mégret 1998, 269-270). Geopoliittisesti ja ideologisesti ”määräävä” (*déterminante*) asema taas oikeuttaa Ranskan toimimaan Euroopan johtajana (*en tête des nations européennes*) sekä aloitteentekijänä poliittisille ja strategisille hankkeille (emt. 257-258, 281). Mégret’n mukaan (30.9.2000) ilman Ranskaa ”jotakin olennaista puuttuisi tästä maailmasta”¹¹². MNR on kuitenkin käyttänyt iskulausetta myös muodossa ”Eurooppalaiset ok, ranskalaiset ensin!” (*Européens d’accord, Français d’abord!*) (Mégret 1999, 179; Ks. myös Mégret 1998, 67). Lisäksi Mégret on jopa esittänyt, että jos Eurooppa olisi pyrkinyt jättämään heikentyneet kansakunnat tullakseen imperiumiksi (!), pyrkimys olisi ylevä ja innostava, mutta nykyisellään Eurooppa-projekti ei häntä tyydytä (emt. 60). Toisin sanoen Mégret’n näkemys Euroopasta keskittyy kahden ääripään välille. Euroopan tulee olla joko kansallisvaltioiden Eurooppa tai sitten yhteen sulautunut imperialistinen mahti.

---

¹⁰⁹ ”Il est juste et légitime que les souverains exercent leur souveraineté.”

¹¹⁰ ”La préférence nationale est en effet une expression toute naturelle de la fraternité - -”

¹¹¹ ”Nous sommes là pour crier avec force: ’les Français d’abord!’”

¹¹² ”- - quelque chose d’essentiel manquerait au monde.”

Haiderin mukaan ”hallitseva luokka on viime vuosina avannut turut ja torit suvereniteetin ja kansanoikeuksien alennusmyynnille¹¹³” (1997, 240). Vapauspuolueen ohjelmassa vaaditaan, ettei Euroopan kehittyminen tiiviiksi poliittiseksi unioniksi saa merkitä vähempää vapautta sen kansalaisille (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 6/3). Vapauspuolue omaksui me ensin -sloganin vuonna 1992 (Ivaldi ja Roselli 1995, 19; History of the FPÖ [www-dokumentti]). Itävallan tapauksessa iskulause muuntui luonnollisesti muotoon Itävalta ensin (*Österreich zuerst*)! Haiderin mukaan ” ’Itävalta ensin’ tarkoittaa meidän tehtävienne toteuttamista myös EU:ssa¹¹⁴” (Haider 1.5.1999). Vapauspuolue alleviivaa MNR:n ja Kansallisrintaman tavoin maansa merkittävää roolia Euroopassa. Puolueohjelman mukaan: ”Itävallan keskeinen maantieteellinen asema ja sen historia antavat maalle erityisen keskeisen roolin Euroopassa¹¹⁵” (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 6/2). Itävallan rooli ja asema pienenä maana tulee usein esiin Vapauspuolueen teksteissä. Ranskan ei tarvitse erikseen mainita itsevarmuuden tärkeydestä ulkopoliitikassa, sen sijaan Vapauspuolueen ohjelmassa (emt. 7/1) todetaan:

Itsevarma ja aktiivinen ulkopoliittikka merkitsee Euroopan sydämessä sijaitsevalle Itävallalle hyvin paljon. Omanarvontuntoinen Itävallan ja sen asukkaiden intressien ajaminen ulkomailla ja ennen kaikkea Euroopan unionissa samoin kuin sen kulttuurisen ja poliittisen arvovallan vahvistamisen tulee olla ulkopoliittikan ohjenuora.¹¹⁶

Vapauspuolueen kohdalla vaatimus kansallisen suvereniteetin koskemattomuudesta huipentui Itävallan hallituskriisissä. Puolue hyödynsi nöyryytöksensä asettumalla Brysselin uhrin rooliin. Haider totesi esimerkiksi, että me ”emme pistä päätämme santaan, kun EU hyökkää meitä vastaan¹¹⁷” (Der Standard 13.3.2000). Hän kuvasi Itävaltaa pieneksi maaksi, joka on joutunut siirtomaaherrojen (*Kolonialherr*) kuritettavaksi, koska ei tehnyt sitä mitä nämä halusivat¹¹⁸. Lisäksi Haider piti Itävaltaan

---

¹¹³ ”Die herrschende Klasse hat in den vergangenen Jahren dem Ausverkauf von Souveränität und Volksrechten Tür und Tor geöffnet.”

¹¹⁴ ”Österreich zuerst´ heisst einen Auftrag auch in der EU für uns zu erfüllen.”

¹¹⁵ ”Die zentrale geographische Lage Österreichs und seine Geschichte weisen dem Land eine besondere mitgestaltende Rolle als Mittler in Europa zu.”

¹¹⁶ ”Für Österreich, im Herzen Europas gelegen, ist eine selbstbewusste und aktive Aussenpolitik von grösster Bedeutung. Ein selbstbewussteres Eintreten für die Interessen Österreichs und seiner Bürger im Ausland, vor allem innerhalb der Europäischen Union, sowie eine Stärkung seines kulturellen und politischen Ansehens müssen aussenpolitische Maximen sein.”

¹¹⁷ ”Wir werden nicht den Kopf den Sand stecken, wenn uns die EU attackiert.”

¹¹⁸ ”Ein kleines Land wird diszipliniert, weil es nicht so läuft, wie die Kolonialherren wollen.”

kohdistuneita raakamaisia sanktiota vahingollisena Euroopan ideale¹¹⁹. (Blome ja Middel 22.9.2000.) Benedict Rüttimannin haastattelussa Haider ilmoitti:

EU ei hyödy tästä mitenkään. Ne monet, jotka ovat aina pitäneet sitä [EU:ta] epädemokraattisena, pitävät sitä yhä epäilyttävämpänä ja niille monille, jotka innolla äänestivät Itävallassa EU:n [jäsenyyden] puolesta on EU:sta yhtäkkiä tullut viholliskuva.¹²⁰ (FACTS 31.1.2002.)

Myös MNR ja Kansallisrintama pitivät unionin Itävaltaa vastaan kohdistunutta boikottia kansallisen suvereniteetin loukkauksena. Mégret ilmoitti jo ennen Itävalta-kohua, että hänen mielestään Amsterdamin sopimuksen artikla 7, joka sallii unionin maiden puuttua jäsenmaiden sisäpolitiikkaan, silloin kun tämän nähdään toimivan yhteisten pelisääntöjen vastaisesti, on väärin. Hän vetosi unionin periaatteisiin vapaudesta, demokratiasta ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta. (Mégret 1998, 54-55.) Le Pen puolestaan puolusti Vapauspuoluetta nimittämällä unionin politiikkaa ”uudeksi uskonnoksi” (*la Nouvelle Religion*) ja ”uudeksi kultiksi” (*le nouveau Culte*). Le Penin mukaan uuden uskonnon papit olivat hylänneet jumalansa ja isänmaansa ja nyt piti luopua vapaudestakin tämän uuden uskonnon hyväksi. (Le Pen 2.3.2000.)

4.2.3 EU ei suojaa sisäisiltä pahoilta toiseuksilta

Äärioikeisto ei torju toiseutta ainoastaan torjumalla suoraan Euroopan unionia tai sen poliitikkoja vaan torjumalla vieraita elementtejä ja syyttämällä unionia siitä, että se mahdollistaa näiden elementtien invaasion. Rajojen olemassaolo niin valtioiden kuin Euroopan ja muun maailman välillä on tärkeää. Eurooppa tulee aidalta ”toisilta” ja sieltä tulee poistaa epäsoviva aines ”toiseus” ja sen intressejä tulee puolustaa suhteessa ”toiseen”. Esimerkiksi Mégret on todennut, että Euroopan täytyy osata puolustautua niitä vastaan, jotka sitä uhkaavat (Mégret 1998, 114) ja (1999, 235), että ”politiikassa on olennaisen tärkeää määritellä selvästi viholliset - - ¹²¹”

---

¹¹⁹ ”Die Idee Europas ist beschädigt durch das unkultivierte Vorgehen einiger so genannter EU-Staatsmänner.”

¹²⁰ ”Die EU macht sich ja selber nichts Gutes damit. Sie wird für viele, die immer schon der Meinung waren, dass sie wenig demokratisch ist, noch verdächtiger, und für viele, die mit Begeisterung auch in Österreich für die EU gestimmt haben, ist sie plötzlich ein Feindbild geworden.”

¹²¹ ”En politique il est essentiel de désigner clairement ses adversaires ---”

Perinteinen kansallinen integraatiomalli, mielikuva etnisesti ja kulttuurisesti yhtenäisestä kansakunnasta, on joutunut kriisiin (Büchi 1995, 59). Käkösen mukaan siinä, missä ”kansallisvaltioiden muodostaminen siirsi toiseuden ja siihen liitetyn uhan rajojen taakse” ja kylmän sodan aikana rautaesiripun itäpuolelle, on tilanne kylmän sodan päättymisen jälkeen ollut aivan uusi. Uudessa tilanteessa, jossa Euroopalla ei enää ole poliittista vihollista, on toiseus siirtynyt Euroopan rajojen ulkopuolelta eurooppalaisten yhteiskuntien sisään. Toiseus on nyt, kuten Käkönen toteaa, keskellä omaa kulttuuria eikä sen näkemistä voi väistää. (Käkönen 1997, 48.)¹²² Äärioikeistopuolueiden logiikkaan kuitenkin kuuluu kuten ranskalainen tutkija Edgar Morin on todennut, uskotella, että kansallinen eheys on vastaus kaikkiin ongelmiin. Kansallisrintaman luoma kansallinen identiteetti on Morinin mukaan ristiriidassa Ranskan todellisen¹²³ kansallisen identiteetin kanssa, sillä toisin kuin Kansallisrintama esittää, Ranskan kansallinen identiteetti perustuu nimenomaan äärimmäisen erilaisten kansojen ja kansallisuuksien integraatiolle ja ranskalaistumiselle (*francisation*). (Morin 3.5.2002.) Äärioikeistopuolueet ovat tehneet maahanmuuttokysymyksestä turvallisuuskysymyksen paitsi suhteessa fyysiseen turvallisuuteen myös suhteessa identiteetin turvaamiseen. Äärioikeisto perustelee homogeenisyyden vaatimustaan kansallisen identiteetin säilyttämisellä. Heidän mukaansa Euroopan rajojen avautuminen¹²⁴ on todellinen uhka Euroopan turvallisuudelle (ks. esim Mégret 1998; Le Pen 2.5.2002; Le Pen 1.12.2001).

Kansallisrintaman ohjelmassa vapaata liikkuvuutta nimitetään kutsuhuudoksi siirtolaisuudelle. Vieras nähdään uhkana ei mahdollisuutena (Le Pen 1985, 112). Maahanmuuttaja edustaa Kansallisrintamalle toiseutta kahdella tavalla. Ensimmäinen maahanmuuttaja eroaa ulkonäöltään. Toiseksi maahanmuuttaja, joka säilyttää omat kulttuuriset ja uskonnolliset erityispiirteensä on tälläkin tavoin näkyvästi erilainen.

---

¹²² Julia Kristeva on kehittänyt toiseuden ideaa vielä pidemmälle. Toiseus ei näy ainoastaan katukuvassa vaan on meissä itsessämme. Freudista lähtien muukalainen, vieras kammottava ei enää ole jokin rotu tai kansa, vaan ihmisessä itsessään. (Kristeva 1992, 187.) Itse asiassa, kuten Kristeva huomauttaa, Freud ei puhu muukalaisesta vaan muukalaisuudesta, joka meidän tulisi ymmärtää osaksi itseämme. ”Jos minä olen muukalainen, ei muukalaisia ole.” Ymmärtämällä muukalaisuuden itsessämme, voimme lakata vainoasta sitä ulkopuolellemme. (Kristeva 1992, 196.)

¹²³ Toisaalta Morinin käsitystä ranskalaisesta identiteetistä äärimmäisten erilaisten kansojen integraatiopisteinä on helppo kritisoida konstruktiksi, jolla ei ole kovinkaan paljon tekemistä ”luonnollisuuden” kanssa.

¹²⁴ Schengen-sopimus eli sopimus vapaasta liikkumisesta Unionin alueella syntyi Yhtenäisasiakirjan yhteydessä vuonna 1986. Sopimuksen ovat allekirjoittaneet kaikki Unionin jäsenmaat Iso-Britanniaa ja

Toiseutta ranskalaisten keskuudessa edustavat kuitenkin myös muut ei-toivotut ryhmät kuten homoseksuaalit ja aids-potilaat. (Vaughan 1995, 226-228.) Kansallisrintaman verkkosivuilla todetaan, että Ranskaa ja ranskalaisuutta uhkaa Bryssel-johtoinen¹²⁵ integraatio, joka tavoittelee ihmisten ja kulttuurien sekoittamista. Kansallisrintama ei mielestään syyllisty rasismiin tai ksenofobiaa, vaikka vaatiikin ranskalaisten perusoikeuksien turvaamisen ensisijaisuutta ulkomaalaisväestöön nähden. Kansallisrintaman pyrkimyksenä on ranskalainen Ranska ja eurooppalainen Eurooppa. (Kansallisrintaman verkkosivut [www-dokumentti]). Camus'n mukaan Kansallisrintaman kohdalla suhdetta muuhun maailmaan värittää myös puolueen näkemys, että ihmisillä on luonnollinen pyrkimys laajentaa reviiriään. Tämän ajattelukaavan Kansallisrintama on tulkinnut niin, että islam uhkaa länsimaita niin alueellisella kuin demografisellakin ekspansiolla. Näin ollen on loogista, että Kansallisrintaman toiminta tähtää islamin ekspansion torjuntaan. (Camus 1996, 227.) Tammikuussa 2002 Le Pen varoitti sivilisaatioiden kuolevaisuudesta ja ilmaisi maahanmuuton olevan uhka eurooppalaisen sivilisaation tulevaisuudelle¹²⁶ (Le Pen 27.1.2002). Maahanmuuton vastustus kuitenkin rajoittuu Kansallisrintaman kohdalla Euroopan ulkopuolisiin maihin. Eurooppalaiset veljet (joita ei tässä määritellä) ovat ”etniseltä perimältään ja kulttuuriltaan lähellä meitä, he eivät aiheuta lainkaan niitä ongelmia, joita meillä on muihin sivilisaatioihin kuuluvien ulkomaalaisten kanssa¹²⁷.” (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].)

Turvallisuusdiskurssista on tullut puolueiden vaaliase. Turvattomuus oli Morinin mukaan vuoden 2002 presidentinvaalikampanjan pääteema (Morin 3.5.2002), ja esimerkiksi Mégret kertoo, että hänen ryhmänsä nosti turvallisuuden vuoden 1999 eurovaalikampanjan tärkeimmäksi teemaksi, koska se oli tema, jonka ranskalaiset heidän mukaansa kokivat tärkeäksi. Sosialistipuolueen jäsen senaattori ja entinen ministeri Robert Badinter puolestaan kuvasi vuoden 2002 presidentin – ja parlamenttivaalien alla kansallispopulistien surffaavan kansalaisten ahdistuksella

---

Irlantia lukuun ottamatta. Lisäksi Unioni on tehnyt erillisen sopimuksen Islannin, Norjan ja Sveitsin kanssa. (SCADPlus: Sanasto 2000 [www-dokumentti]).

¹²⁵ Tässä Bryssel-johtoisuus viittaa Kansallisrintaman kritisoimaan *vallitsevaan* byrokraattiseen *tapaan* johtaa Euroopan Unionia.

¹²⁶ ”Ce que l’on appelle dans l’histoire les grandes invasions, qui a matérialisé cette mort d’une civilisation, c’est ce qu’est en train de vivre dans notre temps hic et nunc.”

¹²⁷ ”Proches de nous par l’origine ethnique et la culture, ils ne posent aucun des problèmes que nous connaissons avec les étrangers appartenant à d’autres civilisations.”

tarjoamatta kuitenkaan muuta vaihtoehtoa kuin aggressiivisuuden ja vihan toista kohtaan (Badinter 3.5.2002). Le Pen todella piti turvallisuusteemaa hyvin esillä vuoden 2002 presidentinvaalikampanjansa aikana. Jo ennen varsinaisen kampanjan alkua Pariisissa tammikuussa 2002 Le Pen sanoi siirtolaisuuden olevan Ranskassa tabu. Hän kuitenkin totesi ilmiön vaarantavan maailman tasa-painon ja rauhan, ”mutta ennen kaikkea ja ensiksi se uhkaa meidän kansamme kansallista intressiä ja jopa eloonjäämistä.¹²⁸” Samassa puheessa Le Pen varoitteli siirtolaisuuden uhkaavan jopa koko eurooppalaisen sivilisaation olemassa oloa, sillä siirtolaisuus on se suuri invaasio, joka menneisyydessä on tuhonnut monet suuret sivilisaatiot. (Le Pen 27.1.2002.) Kampanjan avajaispuheessaan Lillesse maaliskuun alussa Le Pen kritisoi turvattomuuden olevan Ranskassa pannaan julistettu sana. Le Penin mukaan turvattomuus-sana on kielletty siksi, että se kuvastaa liian hyvin olemassa olevaa tilannetta. (Le Pen 3.3.2002.) Saint-Cloud’ssa huhtikuussa Le Pen kosiskeli työläisten ääniä julistamalla, että he ovat turvattomuuden ensimmäisiä uhreja (Le Pen 21.4.2002). Marseillessa ensimmäisen ja toisen kierroksen vaalikierroksen välillä pitämässään puheessa Le Pen totesi, että ”ranskalaiset ovat tänä päivänä totaalisimmassa turvattomuudessa¹²⁹” (Le Pen 2.5.2002). Kansallisrintaman puolueohjelmassa eri turvallisuuden alat näkyvät siten, että esimerkiksi maahanmuuton katsotaan aiheuttavan seuraavia ongelmia: kustannukset, rikollisuus, työttömyyden kasvu ja ranskalaisen identiteetin menetys (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]; Ks. myös Le Pen 1985, 121). Le Penin mukaan rajojen avautuminen johtaa keskipitkällä aikavälillä siihen, että ranskalainen teollisuus häviää ja halpatyövoima vie ranskalaisten työpaikat (Le Pen 1.12.2001). Lisäksi Le Pen perustelee puolueensa maahanmuuttovastaisuutta paitsi sillä, että maahanmuuttajat aiheuttavat ongelmia myös sillä, että ”nationalistin prinssiippi” velvoittaa ranskalaisen identiteetin ylläpitämistä ja tekee eron kansalaisen ja ei-kansalaisen välille (Le Pen 1985, 31).

Kilpailu Ranskan pelastajaroolista on jopa niin tiukkaa, että Mégret on syyttänyt Le Peniä siitä, että tämä olisi pehmentänyt siirtolaispolitiikkaansa. Mégret siteeraa kirjassaan (1999, 197) Le Penin Ranskan monikulttuurisuuden myöntäväisesti suhtautuvia lausuntoja keväältä ja kesältä 1999 ja ilmoittaa, ettei hyväksy Le Penin uutta politiikkaa. Le Penin monikulttuurisuudesta esittämät lausunnot todella ovat sekä

---

¹²⁸ ” - - mais il menace surtout et d’abord l’intérêt national de notre peuple, et même sa survie.”

¹²⁹ ” - - les Français sont aujourd’hui dans la plus totale insécurité - -”

kielteisesti (suuri enemmistö) että myönteisesti sävyttyneitä. Joulukuussa 2001 (äärioikeiston) tiedeseminaarissa pitämässään puheessa Le Pen totesi, että Libanonin, entisen Neuvostoliiton ja entisen Jugoslavian ongelmat todistavat, että multikulttuuriset yhteiskunnat ovat ”multikonfliktisia” (Le Pen 1.12.2001).¹³⁰ Toisaalta kevään 2002 presidentin vaalikampanjan aikaan Le Pen houkutteli uurnille kaikkia ranskalaisia rotua, uskontoa ja sosiaalista asemaa katsomatta (Le Pen 21.4.2002). Tämä tietenkin vain todistaa sen yleisesti hyväksytyin väitteen, että puhetilanne paljolti määrittelee käytettyä retoriikkaa.

Mégret’n vertauksen mukaan valtion raja on kuin ”kodin ovi, joka antaa niiden, jotka ovat tervetulleita tulla sisään ja estää päästämästä sisään ne, joilla ei ole paikkaa sisällä.”¹³¹ Toisin sanoen, jokaisen maan tulisi saada olla ”oma herransa” (*un maître chez lui*), ja siksi Schengen-sopimus tulisi kumota. (Mégret 1998, 128-129.) Mégret on lisäksi verrannut ihmisten vapaata liikkuvuutta Troijan hevoseen. Hevosen sisältä tulevat esiin muukalaiset, jotka tuhoavat Ranskan maatalouden, lisäävät työttömyyttä ja turvattomuutta (emt 58). Mégret on myös analysoinut Ranskassa vallitsevaa tilannetta myös seuraavasti: ”Piilevä etninen sotatila voittaa kasvavaa tilaa meidän alueellamme.”¹³² Hän on närkästynyt siitä, että islam on jo Ranskan toiseksi suurin uskonto ja varoittaa islamin läsnäolon vaikuttavan ranskalaisten tapoihin. (Mégret, 30.9.2000; Kursiivi lisätty.) Mégret’n kommentti kuvaa näkemystä toiseuden ekspansiivisuudesta. Mégret on todennut myös, ettei islamisoituminen ensi kädessä ole uskonnon vaan Ranskan identiteetin säilyttämiseen liittyvä ongelma (Mégret 1999, 195, 222). Mégret käyttää Jean-Jacques Rousseaut auktoriteettina, joka *Encyclopédiassa* on Mégret’n mukaan kirjoittanut, etteivät kansalaiset voi tuntea sitoutumista maahansa ellei heillä ole siellä yliasemaa muukalaisiin nähden (Mégret 1998, 132). Mégret myös katsoo, että ranskalaisten tulee olla ainoa kansa maallaan (*un peuple sur une terre*) (Mégret 1999, 193). Teoreettista lisävaloa monikulttuurisuuden kritiikkiin tuo Julia Kristevan Kantin hengessä tapahtunut pohdinta, joka noudattaa tutkimieni puolueiden linjaa. Tai pikemminkin äärioikeistopuolueet voivat perustaa

---

¹³⁰ Lisäksi Kansallisrintama puolueohjelmassa esitetään, että puolue vastustaa moniroaisuuden ja –kulttuurisuuden lisääntymistä Ranskan maaperällä vedoten monikulttuurisuuden aiheuttamiin konflikteihin Bosniassa, Kosovossa, Ruandassa, Etelä-Afrikassa, Lähi-idässä, Kaukasiassa ja Intiassa (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]).

¹³¹ ”- la porte d’une maison, à laisser pénétrer ceux qui sont les bienvenus et à empêcher de passer ceux qui n’ont pas leur place à l’intérieur.”

¹³² ”Un état de guerre ethnique larvée gagne des portions croissantes de notre territoire.”

kritiikkensä Kristevan teoretisointiin. Kristevan mukaan valtioiden sulautuminen voi helposti johtaa maailmanmonarkiaan, ja on mahdollinen alkulähde anarkialle. Valtioiden rinnakkainelo puolestaan takaa niiden elinvoiman ja demokratian. ”*Luonto käyttää kahta keinoa, kielten ja uskontojen erilaisuutta, estääkseen kansoja sekoittumasta toisiinsa.*” (Kristeva 1992, 180; Kursiivi lisätty.)

Kansallisrintama, Vapauspuolue ja MNR pyrkivät pitämään eurooppalaiset kansat puhtaina ulkopuolisista vaikutteista sekä erillisinä ja erilaisina suhteessa toisiinsa¹³³. Kun Vapauspuolueen ohjelmassa todetaan, että nimenomaan moninaisuus takaa tulevaisuuden intellektuaalisen ja kulttuurisen kehityksen Euroopassa (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 6/2; Ks. myös Haider 1996, 157), tällä tarkoitetaan ”puhtaiden” itsenäisten Euroopan maiden moninaisuutta ei eurooppalaista sulatusuunia. Haider laskee turvallisuuspolitiikan alaan paitsi klassisen ulkopoliittikan, myös ulkomaankaupan, kysymykset sisäisestä turvallisuudesta ja maanpuolustuksesta sekä kulttuurin, kaupan ja kielen puolustamisesta ulkomailla (Haider 1996, 173). Vapauspuolueen mukaan eurooppalaisia arvoja uhkaavat islamistinen fundamentalismi, hedonistinen kulutus, aggressiivinen kapitalismi, kasvava okkultismi, pseudo-uskonnolliset kultit ja kaikkialla läsnäoleva nihilismi. Vapauspuolue näkeekin itsensä ihanteelliseksi yhteistyökumppaniksi kristillisille kirkkoille. (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 5/2.) Islamistinen fundamentalismi ei siis ole ainoa eurooppalaisia ja ranskalaisia ja itävaltalaisia arvoja ja kulttuuria uhkaava tekijä. Kulttuuri on uhattuna monelta suunnalta. Vapauspuolueen politiikka paljastaa myös, ettei maahanmuuttajien Itävallassa aiheuttamaa turvattomuutta koeta ainoastaan fyysisenä vaan myös taloudellisena ja kulttuurisena. Haiderin luettelon voi siis muuttaa muotoon ”kulttuurin, kaupan ja kielen puolustaminen ulkomailla ja kotimaassa”.

Toisaalta puolueet hyväksyvät rajoitetun maahanmuuton, jos maahanmuuttajat syvällisesti integroituvat uuteen kotimaahan. Tässä törmäämme Todorovin ajatukseen siitä, että toinen voidaan myös yrittää alistaa tyrkyttämällä sille omia arvoja. Kansallisrintama vaatii, että maahanmuuttaja ”näyttää halunsa ja kykynsä assimiloitua,

---

¹³³ Kansojen ”erilaisuuden vaaliminen” sisältää myös kansan sisäisten erojen suojelun. Tähän pyrkii esimerkiksi Kansallisrintama kannattaessaan Ranskan ja sen lukuisten maakuntien identiteettien ja ominaislaatuisten vahvistamista suhteessa kansainväliseen sulatusuuniin. ”- - permettent à l’identité française et celle de nos multiples provinces d’affirmer leur particularité par rapport au melting-pot mondial.” (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].)

ja että hän hylkää entisen kansallisuutensa,¹³⁴ ja ”kuten avioliitossa, kansalaisoikeuksien saaminen vaatii molemminpuolisen hyväksymisen¹³⁵” Kaiken kaikkiaan Kansallisrintama pitää absurdina, että ”joka vuosi noin satatuhatta ulkomaalaista saavat kansallisuutemme olematta ranskalaisia sydämeltään tai sielultaan¹³⁶” (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]). MNR:n puolueohjelma toistaa Kansallisrintaman sanoman lähes identtisesti. Kansalaisoikeuksien saamiseksi maahanmuuttajan tulee ”näyttää halunsa ja kykynsä ranskalaiseen väestöön assimiloitumiseen,¹³⁷ ja ”kuten avioliitossa, kansalaisoikeuksien saaminen vaatii molemminpuolisen hyväksymisen.¹³⁸” (MNR:n puolueohjelma 2000, 34-35.) Haider puolestaan toteaa Time-lehden haastattelussa, että Itävallan tulee integroida maassa jo asuvat ulkomaalaiset ennen kuin uusia ulkomaalaisia otetaan vastaan (Time 14.2.2000). Maahanmuuttajat toisina aitojen ranskalaisten ja itävaltalaisien keskuudessa hyväksytään tilapäisesti, kunhan nämä pyrkivät aktiivisesti integroitumaan, assimiloitumaan, tulemaan osaksi meitä. Tässä prosessissa toiseus halutaan hävittää ja vastaavasti ”menuuden” massaa laajentaa.

4.3 Unionin (väline)arvo – Eurooppalinnan rakentajat

4.3.1 Puolustautuminen

Mégret on esittänyt mielenkiintoisen ajatuksen siitä, että eurooppalainen patriotismi vaatii vahvistuakseen kilpailua - jopa yhteenottoa (*la confrontation*) - muiden suurten sivilisaatioiden kanssa¹³⁹ (1998, 115). Le Pen taas on siteerannut Machiavellia, joka hänen mukaansa pitää vastustettuna olemista imperiumille luontaisena ominaisuutena. Tässä kohdin Le Pen viittaa New Yorkiin syyskuussa 2001 tehtyyn terrori-iskuun. (Le Pen 1.12.2001.) Haiderin analyysin mukaan ”jokaisella keskusvallalla on latentti halu autorisuuteen¹⁴⁰” (Haider 1997, 44).

Eurooppa-innostuksensa huipulla 1980-luvun puolivälissä Le Pen ilmoitti kaipaavansa aitoa eurooppalaisuuden tunnetta ja ilmaisi selkeästi puolueensa halun mennä

---

¹³⁴ ” - il démontre sa volonté et sa capacité d’assimilation et qu’il renonce à son ancienne nationalité.”

¹³⁵ ” - - comme dans un mariage, la naturalisation exige un consentement réciproque.”

¹³⁶ ” - - chaque année quelque cent mille étrangers acquièrent notre nationalité sans pour autant être Français par le coeur ou l’esprit.”

¹³⁷ ” - - il démontre sa volonté et sa capacité de s’assimiler à la population française.”

¹³⁸ ” - - comme dans un mariage, la naturalisation exige un consentement réciproque.”

¹³⁹ ”Ce sentiment [de patriotisme européen] sera d’ailleurs renforcé tout naturellement par la compétition, voire la confrontation de l’Europe avec les autres grandes civilisations.”

patrioottisuudessa pidemmälle eurooppalaisen patrioottisuuden saavuttamiseksi. Tämä tarkoitti Le Penin mukaan sitä, että Euroopan tulee pyrkiä olemaan kansakunta (*une nation*), ja että kansakunta voidaan saavuttaa vain sen itsepuolustustarpeen kautta (!). (Le Pen 1984, 155.) Le Pen myös katsoi, että Ranskan armeijan tulee sopeutua uuteen maailman tilanteeseen ja kannatti Euroopan yhteistä puolustusliittoa. (Le Pen 1985, 180.) Kansallisrintaman nykyisessä ohjelmassa kuitenkin suhtaudutaan kielteisesti Euroopan yhteiseen ulko- ja puolustuspolitiikkaan, sillä sen katsotaan merkitsevän Ranska alueellisen koskemattomuuden menetystä ja sotilaallisen aseman heikentymistä. Kansallisrintama haluaa Ranskan irtautuvan sekä Natosta, että WEU:sta, sillä puolueen mukaan WEU:n kyvyttömyys tuli todistettua Balkanilla. (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]). Toisaalta silloinkin, kun Le Pen 1984 julisti, ettei esteitä yhdistyneelle Euroopalle ole, hän muistutti ettei tällainen liitto koskaan ole luonnollinen impulssi vaan vastaus kyvyttömyyteen toimia yksin (Fieschi ym. 1996, 238). Le Pen näki eurooppalaisen yhteistyön välttämättömäksi nimen omaan siksi, että Euroopan etuja voitaisiin puolustaa suhteessa muuhun maailmaan, ja sanoi tällöin muiden muassa: ”se mikä lyö Eurooppaa, lyö Ranskaa, ja se mikä lyö Ranskaa, lyö Eurooppaa,” sekä muistutti Machiavellin Ruhtinaan sanoista: ”ruhtinaan tehtävä on omata hyvä armeija ja hyviä ystäviä sillä sillä, jolla on hyvä armeija, on aina hyviä ystäviä.” (Le Pen 1985, 164.)

Enää Le Pen ei siis tavoittele ei yhteistä puolusta eikä Euroopan kansakuntaa, mutta ajatus Euroopan itsepuolustustarpeesta on läsnä hänen ja Kansallisrintaman politiikassa edelleenkin. Tänä päivänä Eurooppaa näyttävät uhkaavan siirtolaisuuden ja sen lieveilmiöiden sekä islamin lisäksi erityisesti Yhdysvaltain kulttuurinen, sotilaallinen ja taloudellinen ylivoima.¹⁴¹ Kansallisrintaman puolueohjelmassa anglosaksisten maiden ilmaistaan olevan Ranskan vastustajia jopa vihollisia. ”Ranska on hylännyt ne ystävänsä, jotka sillä oli maailmassa. Sen sijaan Ranska auttaa vihollisiaan tai kilpailijoitaan saamatta kuitenkaan kunnioitusta ja uskottavuutta. Anglosaksinen

---

¹⁴⁰ ”Jede Zentralmacht hat einen latenten Hang zum Autoritären.”

¹⁴¹ Tässä kohdin on huomautettava, että yhdysvaltainvastainen mieliala ei Ranskan kohdalla rajoitu äärioikeistoon. Esimerkiksi entinen sosialistiministeri ja parlamentaarikko Elisabeth Guigou kirjoitti *Le Monde* -lehden artikkelissaan (24.10.2002) ”Se on [Euroopan unioni] se, joka kykenee tekemään Euroopasta vastavoiman Yhdysvaltain hegemonialle. Laajentumisen torjuminen merkitsee Euroopan luovuttamista amerikkalaiselle ylivoimalle.” ”C’est elle qui peut faire de l’Europe le contrepoids à l’hégémonie des Etats-Unis. Refuser l’élargissement, c’est laisser l’Europe à la superpuissance américaine.”

maailma jatkaa meidän sivuuttamistamme jopa nöyryyttämistämme, vaikka me matkimme sitä yhä orjallisemmin.¹⁴²” (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].) Puhuessaan maatalouden edustajille vuoden 2002 presidentin vaalikampanjansa aikana Le Pen ilmoitti Yhdysvaltain johtaman elintarvikesodan johtaneen Ranskan maatalouden alasajoon. Toinen syyllinen oli luonnollisesti Euroopan unionin maatalouspolitiikka. (Le Pen 26.2.2002.) Le Pen kritisoi jyrkästi myös Yhdysvaltain harjoittamaa protektionismia. Hänen mukaansa Yhdysvallat harjoittaa kaikkein itsekkäintä merkantilismia ja suojelee itseään, mutta samalla kuitenkin tunkeutuu muiden markkinoille. (Le Pen 1.12.2002.) Eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin puolustamiselle Kansallisrintama hakee tukea mm. taiteilija-auktoriteeteista. Esimerkkinä annetaan vetoamus, jonka 1400 taiteilijaa allekirjoitti syyskuussa 1993, ja jossa vaadittiin, että eurooppalaista kulttuuri-identiteettiä tulisi suojella Yhdysvaltain suurten yhtiöiden voimalta. (Kansallisrintaman puolueohjelma; Ks. myös Le Penin puhe 1.12.2001) Le Pen mukaan ranskan kielen amerikkalaistuminen tapahtuu yleisen juurettomuuden turvin. Hän katsoo, että ” ’fast food’ on yhteinen nimittäjä kaikelle sille, millä ei ole mitään yhteistä.¹⁴³” (Le Pen 1985, 26.) ”Ennen kaikkea kieli ilmaisee kansan henkeä ja kulttuuria. Siksi Kansallisrintama lupaa puolustaa ranskan kieltä amerikkalaisten sanojen kasvavaa hegemoniaa vastaan.¹⁴⁴” (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti].) Kansallisrintaman puolueohjelmassa on kuitenkin myös kohta, jossa todetaan, että ”Ranska säilyy Yhdysvaltain lojaalina ystävänä¹⁴⁵” hyväksymättä kuitenkaan kaikkea tämän harjoittamaa politiikkaa (emt.). Vanhasta ystävyyydestä Yhdysvaltoja kohtaan todistaa myös Camus, jonka mukaan Kansallisrintama tuki Yhdysvaltoja Kylmän sodan aikana ja pyrki luomaan suhteita Republikaaneihin Reaganin hallinnon aikana. Camus myös katsoo Kansallisrintaman siirtyneen kannattamaan ultraliberalismia nimen omaan Yhdysvaltain talousoppien vaikutuksesta. (Camus 1996, 223).

Mégret jakaa Yhdysvalloissa tapahtuneesta oleskelustaan ja opiskelustaan huolimatta – tai ehkä juuri sen takia – Le Penin Yhdysvaltojen kohtaan tuntemaan antipatian. Hänen

---

”La France a abandonné les amis qu’elle avait dans le monde: elle a, en revanche, aidé ses ennemis ou ses concurrents, sans pour autant gagner le respect ni retrouver la crédibilité. Le monde anglo-saxon continue de nous supplanter, voire de nous humilier, bien que nous l’imitions toujours plus servilement.”

¹⁴³ ” - - ‘le fast food’ est le dénominateur commun de ceux qui n’ont rien en commun.”

¹⁴⁴ ”C’est d’abord par la langue que s’expriment l’âme et la culture d’un peuple. C’est pourquoi le Front National assurera la défense de la langue française face à l’hégémonie croissante des vocables américains.”

mukaansa Madonna, Michael Jackson ja Disney uhkaavat Eurooppaa. Tarkemmin sanottuna ne ovat Yhdysvaltojen jo 40 vuotta Eurooppaa vastaan johtaman kulttuurisodan edustajia. Mégret'n luettelo Yhdysvalloista tulleista "kuluneista fraaseista" on mitä ilmeisemmin luettelo hänelle vastenmielisistä ilmiöistä. Samalla se kuvaa erinomaisen selkeästi Mégret'n ja samalla hänen puolueensa arvomaailmaa. Amerikasta peräisin ovat esimerkiksi moralismi, velttous, seksuaalinen vallankumous, poliittinen korrektiisuus, feminismi, pakkomielleisyys rasismin vastaisuuteen (!), vähemmistökultti ja globalisaatio. (Mégret 1998, 116-118.) Toisaalta Mégret kannattaa Le Penistä poiketen Euroopan yhteistä puolustusta. Euroopan maiden tulisi hänen mukaansa luopua Nato-jäsenyydestä ja muodostaa oma Nato-tyyppinen puolustusliitto, sillä Naton nykyinen asema ei enää kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa ole legitiimi. Euroopan maiden tulisi palauttaa paitsi diplomaattinen myös sotilaallinen valta mantereelleen, mikä edellyttäisi, että ne lisääisivät huomattavasti puolustukseen käyttämiään varoja. (Mégret 1998, 230, 235, 238-241, 244; Ks. myös Eurovaalit 1999 [www-dokumentti].) Mégret on lausunut: "Ilman valtaa ei todellakaan ole itsenäisyyttä, ei enää suvereniteettia eikä vapautta kansoille¹⁴⁶" (Mégret 1998, 231). Mégret ei kuitenkaan kannata Euroopan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa vaan näkee, että maan tulisi olla täysin oma herransa ulkosuhteissaan. Esimerkiksi YK:n puuttuminen Euroopan mantereella tapahtuviin konflikteihin tulisi estää. Euroopan maat voisivat kuitenkin tehdä ulkopoliittista yhteistyötä YK:n turvallisuusneuvoston kaltaisessa elimessä. (Emt. 246-250.) Mégret katsoo myös, että Ranska voisi ottaa hoidettavakseen Yhdysvaltain roolin Euroopan ydinasepelotteen ylläpitäjänä (emt. 277-278).

Vapauspuolue on MNR:n ja Kansallisrintamaan nähden yllättävän eri linjoilla, mikä toisaalta osoittaa puolueen maltillisempaa ja pragmaattisempaa politiikkaa suhteessa MNR:ään ja Kansallisrintamaan. Täyden Amerikka-vastaisuuden sijaan Vapauspuolue näkee yhteistyön Naton ja Yhdysvaltojen kanssa lyhyellä tähtämellä välttämättömyytenä (Haider 1996, 167). Haiderin mukaan Itävallan hallitus on menettänyt jo useita tärkeitä vuosia integroitumisessa Natoon. Myös Itä-Euroopan maiden Nato-jäsenyys on Itävallan kannalta erittäin toivottava, sillä se vakauttaisi Itävallan etumaaston ja loisi paremmat edellytykset siirtymätalouksien kanssa

---

¹⁴⁵ "La France demeurera l'amie loyale des États-Unis- -"

¹⁴⁶ "Sans puissance, en effet, il n'y a pas d'indépendance, il n'y a plus ni souveraineté ni liberté pour les peuples."

käytävälle kaupalle. (Emt. 7-8.) Haider kokee, että Itävallan täytyy pienenä valtiona olla kiinnostunut Euroopan vakauttamisesta. Itävallan Nato-jäsenyyden ehtona Vapauspuolue pitää paitsi Itävallan säilymistä ydinvapaana alueena (emt. 131) myös kansan suostumusta (emt. 29-30). Euroopan itsenäinen puolustus taas on Vapauspuolueelle pitkän aikavälin tavoite (emt. 167). Vapauspuolueen puolueohjelmassa vaaditaan Itävallan täysjäsenyyttä sekä Natossa että Länsi-Euroopan puolustusliitossa. Itävallan tulisi myös aktiivisesti osallistua Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen. (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 7/3.) Euroopan poliittisen roolin tulisi olla tasapainossa sen taloudellisen painoarvon kanssa. Haiderin mukaan ainoastaan yhdistynyt Eurooppa (*ein gemeintes Eurooppa*) voi puolustaa intressejään ja vastata uusiin haasteisiin, joita ovat muassa Afrikan väestöräjähdytys, islamistinen fundamentalismi ja entisen Neuvostoliiton alueen epävakaus. (Haider 1996, 27-29.) Haider ei ilmeisesti pidä ongelmallisena sitä, että samalla kun hän kannattaa puolustusyhteistyötä Yhdysvaltain kanssa, hän näkee Yhdysvallat myös uhkana, jota vastaan taistellakseen Euroopan on yhdistyttävä (vrt. emt. 29).

Mégret'n näkemys siitä, että eurooppalainen patriotismi tarvitsee kilpailua ja konfrontaatiota ja Le Penin kanta itsepuolustuksen välttämättömyydestä kansakunnan rakentamisessa lähestyvät Ole Waeverin huomiota siitä, että identiteetistä on tullut eloonjääntikysymys (Waever 1995a). Oman tulkintani mukaan identiteetti uusiintuu konfliktissa, joka syntyy toiseuden kohtaamisesta. Toiseutta edustavat esimerkiksi vieraat ihmiset ja kulttuurivaikutteet, jotka aiheuttavat fyysistä ja psyykkistä turvattomuutta. Psykkinen turvattomuus syntyy tunteesta, ettei tunne tai tunne turvalliseksi muuttuvaa ympäristöään. Euroopan tasolla Euroopan unioni on ollut yksi muutoksen pääkäynnistäjistä. Samalla kun unioni tehdään toiseksi, sen toiminta tehdään hallitsemattomaksi. Minää voi pyrkiä kontrolloimaan, mutta toiseus on arvaamatonta ja kahlitsematonta. Puolueiden käsitys siitä, kuinka turvallisuuspolitiikka tulisi parhaiten järjestää noudattaa turvallisuusdilemman logiikka. Osmo Apusen sanoin: ”-toisten aikomuksia koskeva epätietoisuus ja sen aiheuttama epävarmuus kannustavat jokaista huolehtimaan itse mahdollisimman pitkälle omasta turvallisuudestaan eli aseistumaan mahdollisimman hyvin” (Apunen 1998, 10). Ranska suurena valtiona uskoo kykyihinsä, tietää vahvuutensa ja pyrkii, jollei nyt täysin omavaraiseen puolustukseen, niin ainakin Euroopan omavaraisuuteen. Yhdysvallat ei kelpaa sotilaalliseksi liittolaiseksi. Itävalta

taas pienenä maana kokee liittoutumisen välttämättömäksi, mutta haluaa silti olla mahdollisimman itsenäinen ja vahva.

Tutkimani puolueet näkevät politiikan taisteluna ja puolustautumisena. Esimerkiksi MNR:n puolueohjelman johdannossa todetaan:

tänä päivänä on mahdollista välttää vaaroja, manata pois uhkia ja elvyttää kansamme täysin oikeuksin. Ranskan katoaminen ei ole väistämätöntä ja uudistuminen on mahdollista. Tämä on taistelumme henki. (MNR:n puolueohjelma 2000, 3.)

4.3.2 Eurooppalaisen yhteistyön rajat

Kansallisrintaman vuoden 1985 puolueohjelman mukaan toivo, joka syntyi hiili- ja terässopimuksen myötä 1950, Rooman sopimuksen myötä 1957 ja Euroatomin myötä 1958, on tänä päivänä (siis 1985) hiipunut. Ohjelman mukaan EY:n huippukokoukset eivät onnistu ratkaisemaan Euroopan ongelmia, eivät edes vehnän hintaa. Parlamenttia leimaa marxilaisuus ja komissiota sosialistinen byrokraattisuus. 1980-luvun puolivälissä Kansallisrintama vielä liputti Euroopan integraation puolesta. Puolueohjelmassa kirjoitetaan, että Euroopan unioni (todellakin jo tuolloin he käyttivät termiä unioni!) on utopia niin pitkään, kun sillä ei ole riittäviä yhteisiä varoja, yhteistä valuuttaa (!) ja se ei muodosta eurooppalaista juridista aluetta terrorismin musertamiseksi. Kansallisrintama vaatii samana ajankohtana myös Euroopan yhteistä puolustusta. (Le Pen 1985, 180, 191.) Euroopan uudelleentulemisen etuoikeutetuksi johtajaksi Kansallisrintama katsoi tietenkin Ranskan. Vanhan puolueohjelman mukaan ”syntyessään uudelleen, Ranska, sen kulttuuri, sen kieli, sen traditiot ja sen henki, erottamaton vapauksistamme, johtaa Euroopan avaamaan uuden kappaleen historiaa ja säteilyä maailmalle¹⁴⁷” (1985, 192). Keväällä 2000 Le Pen sanoi kannattavansa eurooppalaisessa yhteistyössä De Gaullen mallia, toisin sanoen Kansojen Eurooppaa - valtioliittoa ei liittovaltiota (Le Pen 2.3.2000). Uudessa puolueohjelmassa todetaan, että ”- - taistelemme sen puolesta, että Ranska säilyy itsenäisenä ja vakaana ihmisryhmittymänä isänmaiden Euroopassa ja tukeutuu valitsemaansa yhteistyöhön, mutta vastustaa globalismia- - ¹⁴⁸”

---

¹⁴⁷ ”En renaissance, la France, sa culture, sa langue, ses traditions, et son suffle inséparable de nos libertés, entraînera l’Europe à ouvrir un nouveau chapitre de son Histoire et de son rayonnement sur le monde.”

¹⁴⁸ ”- nous nous battons pour que la France continue à exister en tant que groupement humain indépendant et stable dans une Europe des patries reposant sur des coopérations choisies mais refusant le mondialisme- -”

(Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]). Vuoden 2001 joulukuussa Le Pen luonnehti kansainvälistä elämää viidakoksi ja vihamieliseksi ympäristöksi (*un environnement hostile*), jossa pitäisi voida hallita itseä ja omaa aluettaan sekä suojella ranskalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Federalistinen Eurooppa toimii kuitenkin päin vastoin ja siksi on välttämätöntä (*impératif*) erota EU:sta. (Le Pen 1.12.2002.) Kansallisrintama katsoo myös, ettei Euroopan unioni kykene vastaamaan Euroopan maiden intressiristiriitoihin. Puolueohjelmassa todetaan, että ”Ranskalla ei ole samoja intressejä kuin naapurimaillaan ja päinvastoin.¹⁴⁹” Algeria on tärkeä Ranskalle, mutta ei Suomelle: Puolan ja Saksan suhteet puolestaan ovat tiiviimmät kuin Puolan ja Irlannin. (Kansallisrintaman puolueohjelma [www-dokumentti]). Jotta Euroopan ja eurooppalaisten maiden intresseistä voitaisi huolehtia tulisi perustaa kansojen Eurooppa Euroopan unionin tilalle. Kansojen Eurooppaa Le Pen luonnehtii identiteettien, kansojen ja itsenäisten sekä suvereenien valtioiden Euroopaksi. Le Pen pitää EU:sta eroamista täysin mahdollisena, vaikka usein kuuleekin päinvastaisia ”väärä todisteita” (*une fausse évidence*). (Le Pen 1.12.2002.)

Mégret kritisoi Le Penin tapaa julistaa Euroopan unionia koskevia apokalyptisia ennusteita. Esimerkkinä hän mainitsee Le Penin uhkakuvan Amsterdamin sopimuksesta Ranskan loppuna ja sen viimeisenä taisteluna¹⁵⁰. Mégret itse haluaa korostaa uudistamisen mahdollisuutta. Hänen mukaansa unioni voidaan vielä suunnata uudelleen ja Brysselin globalistinen yritys (*l’entreprise mondialiste de Bruxelles*) korvata Uudella Euroopalla. (Mégret 1999, 179-180). Vuonna 1998 Kansallisrintama-aikanaan Mégret nimitti puoluetta kohtaan osoitettuja syytöksiä Euroopan unionin vastaisuudesta ”suureksi väärinkäsitykseksi” (*le grand malentendu*). EU:hun kohdistamasta kritiikistään huolimatta Kansallisrintama ei Mégret’n mukaan halunnut tulla leimatuksi Euroopan maiden välisen yhteistyön vastustajaksi. Hänen mukaansa kysymys ei ollut siitä, kuka vastustaa ja kuka kannattaa ”Eurooppaa” vaan siitä kuinka ”Eurooppa” parhaiten tulisi järjestää. (Mégret 1998, 45-46¹⁵¹.) Mégret teki kuitenkin jo tuolloin hyvin selväksi, ettei Euroopan unioni edusta hänelle oikeaa tapaa ”järjestää”

---

¹⁴⁹ ” La France n’a pas les mêmes intérêts que ses voisins, et réciproquement.”

¹⁵⁰ ” - - je me suis aussi efforcé de mener une campagne positive refusant les prophéties apocalyptiques complaisamment diffusées par le FN selon lequel le traité d’Amsterdam constituait la fin de notre pays - - ”

¹⁵¹ Mégret on todennut: ”Il n’y avait pas d’un côté Maastricht et de l’autre, le refus pur et simple de l’Europe” (Mégret 1998, 179). Vapaasti käännettynä Mégret ei mielestään ole tehnyt selkeää ja yksinkertaista erottelua Maastricht-politiikan ja tälle vastakkaisen politiikan välille.

Eurooppa. Mégret'n seuraava lausunto tiivistää MNR:n Eurooppa-politiikan: ”Me haluamme rakentaa kansakuntien Euroopan, taata suurten eurooppalaisten kansojen kollektiivisen voiman, palauttaa vanhalle mantereelle sen sivistyttävä vallan, joka sillä oli kuluneina vuosisatoina¹⁵²” (Mégret 30.9.2000). Toisin sanoen Euroopan tulee säilyä suvereenien valtioiden yhteistyönä. Toiseksi tässä yhteistyössä suurilla valtiolla on johtava rooli. Kolmanneksi Euroopan rooli on sivistää muita kansoja. Vuonna 1998 Mégret esitti, että Euroopan tulisi nostaa itsensä jälleen ”maailman ykkösmahdiksi” (*la première puissance mondiale*), niin talouden, sotilaallisen voiman, kaupan kuin tuotannonkin suhteen, ja että Euroopan tulisi vastustaa globalisaatiota ja ”promotoida” identiteettejä. Uusi Eurooppa merkitsisi vallan palauttamista eurooppalaisille kansoille. Toiseksi se parantaisi eurooppalaisten mahdollisuuksia puolustaa intressejään ja turvata identiteettinsä. Uuden Euroopan yhteistyö olisi yhteistyötä eurooppalaisen sivilisaation jäsenten välillä. (Mégret 1998, 46-47, 50; Ks. myös Mégret 1999, 178-180.) Mégret jopa julisti: ”Kansakuntien Eurooppa ei täten tähtää ainoastaan Euroopan kansojen renessanssiin vaan myös suuren luokan geopolitiiseen mullistukseen, joka muuttaisi täysin valtatasapainon ja käytävän keskustelun luonteen planeetalla¹⁵³” (Mégret 1998, 285-286; Ks. myös Mégret 1999, 178). Mégret'n ohjelma eurooppalaisesta yhteistyöstä sisältää seitsemän kohtaa, joissa jokaisessa näkyy tuttu ajatusmalli *puolustautumisesta*. Esimerkiksi yhteisen rahapolitiikan (jolla Mégret tarkoittaa kiinteitä vaihtokursseja) tavoite on haastaa dollarin vaikutusvalta, sotilaallisen yhteistyön puolestaan NATO ja yhteistyö kulttuurin saralla taas on omiaan vahvistamaan ja voimistamaan Euroopan kulttuurimahtia. Maatalouden saralla Euroopan tulisi olla mahdollisimman omavarainen suhteessa ulkomaailmaan, tullionioni ja yhteismarkkinat edistäisivät Euroopan sisäistä kauppaa ja Euroopan turvallisuusneuvosto mahdollistaisi, että Eurooppa kykenee ilman YK:n tai Yhdysvaltain interventiota ratkaisemaan sisäiset konfliktinsa. (Ks. Mégret 1998, 93-95.) Mégret kannattaa alueiden vallan lisäämistä, mutta ainoastaan valtion puitteissa äärimmäisyyksiin menemättä (Mégret 27.8.2000). Missään nimessä ei myöskään tule luoda Euroopan kansalaisuutta (Mégret 1998, 88).

---

¹⁵² ”Nous voulons bâtir une Europe des nations, assurer la puissance collective des grands peuples européens, les libérer de la tutelle américaine, rendre au vieux continent la force civilisatrice qui a été la sienne au fil des siècles écoulés.”

¹⁵³ ”L'Europe des nations ne vise donc pas seulement la renaissance des peuples européens, mais aussi une mutation géopolitique de grande ampleur qui changerait du tout au tout l'équilibre de la puissance et la nature du discours dominant sur la planète.”

Haider on katkera siitä, että puolueen kanta vastustaa EU-jäsenyyttä¹⁵⁴ ennen kesäkuun 12:nneen 1994 EU-kansanäänestystä leimasi puolueen ”Eurooppa-vihamieliseksi” (*europafeindlich*) (Haider 1996, 9-10). Hän toteaa, että ”Me vapauspuoluelaiset olemme liikkeemme alusta lähtien olleet aina eurooppalaisen yhdistymisen (*eine europäische Einigung*) kannattajia ja me myös pysymme tämä eurooppalaisen yhdistymisen kannattajina¹⁵⁵” (Haider 1.5.1999). Haiderin schmittiläisen tulkinnan mukaan hänen Vapauspuolueensa on Euroopan todellinen ystävä, kun taas nykyisen EU-politiikan tukijat ovat todellisuudessa Euroopan vihollisia.

Minä luulen, että se joka tahdottomasti hyväksyy koko Euroopan harhautuneen kehityksen epädemokraattiseksi, sentralistiseksi Brysselin hirviöksi vailla valvontaa ja vallanjakoa, hän joka sen hyväksyy – minun rakkaat ystäväni – hän on todellisuudessa *Euroopan vihollinen*. Se, joka näkee vaivaa tilanteen korjaamiseksi siten, että tästä Euroopasta tulee demokraattisempi, avoimempi, läpinäkyvämpi ja kunniallisempi, hän on *Euroopan ystävä*. (Emt.¹⁵⁶; Kursiivit lisätty.)

Lisäksi Haider on jopa kertonut pitävänsä yhtenäistä Eurooppaa (*Europe unie*) päätavoitteenaan (*un objectif principal*). Tämän päämääränsä hän katsoo olevan suurin ero hänen ja Le Penin Eurooppa-politiikan välillä. (Haider 2000, 171.)¹⁵⁷ Toisaalta Haider vastasi 9.1.2000 pitämässään puheessa saamaansa antieurooppalaisuuskritiikkiin todeten, että ”olen mielelläni antieurooppalainen, jos sitä vastoin olen hyvä itävaltalainen.¹⁵⁸” Vaikka puolueiden yhteistyölle antamat sisällölliset määritelmät eroavat toisistaan, on Haider Le Penin ja Mégret’n tavoin De Gaullen ja Adenauerin hahmotteleman Isänmaiden Euroopan kannalla. Hänen mukaansa isänmaiden Eurooppa

---

¹⁵⁴ Jörg Haider on määritellyt kaksi syytä, jotka heikensivät EU-jäsenyyden hyödyllisyyttä ratkaisevalla tavalla. Ensinnäkin Itävallalta liittyi unioniin liian myöhään, sillä sen olisi pitänyt olla mukana vaikuttamassa Maastrichtin sopimuksen laatimiseen. Toisin sanoen Itävallan olisi pitänyt olla jarruttamassa integraatiota. Toiseksi Itävallan olisi pitänyt liittyä maan ollessa vahvassa taloudellisessa tilanteessa. Vuonna 1995 Itävallan talous kärsi laskusuhdanteesta eikä kyennyt vastaamaan kilpailuun. Näin ollen jäsenyydestä hyötyivät vain suuryritykset. (Haider 1996, 134-135.) Itävallan jäsenyyden toteutumisen jälkeen Haider ei kuitenkaan katsonut eroa mahdolliseksi, ”Europa on ja pysyy¹⁵⁴” (Blome ja Middel 22.9.2000).

¹⁵⁵ ”Wir Freiheitlichen sind seit Beginn unserer Bewegung immer Anhänger einer europäischer Einigung gewesen und wir bleiben auch Anhänger dieser europäischer Einigung.”

¹⁵⁶ ”Ich glaube, jemand der das alles willenlos hinnimmt, diese Fehlentwicklung Europas zu einem zentralistischen Monster in Brüssel ohne Kontrolle, ohne Gewalenteilung, ohne Demokratie, wer das hinnimmt – meine lieben Freunde – ist in Wirklichkeit ein Feind Europas. Wer sich bemüht, die Verhältnisse zu verbessern, damit diese Europa demokratischer, offener, durchschaubarer, ehrlicher wird, der ist ein Freund Europas.”

¹⁵⁷ ”Mon principal objectif, celui qui sous-tend toute ma philosophie, consiste à construire une Europe unie.” Kysymyksen siitä, mikä erottaa hänen politiikkansa Le Penin politiikasta Haider vastasi: ”Comme je viens de le dire, je suis pour une Europe unie.”

¹⁵⁸ —bin ich gerne ein Antieuropäer, wenn ich dafür ein guter österreichischer bin.—”

on jotakin aivan muuta kuin Brysselin ”serkku- tai kumppanuustalous” (*Europa der Vettern- und Freunderlwirtschaft*)¹⁵⁹. (Haider 1.5.1999.) Vapauspuolueen puolueohjelmassa todetaan, ettei Euroopan unionin pitä kehittyä Euroopan federalistiseksi valtioksi vaan konfederaatioksi (Vapauspuolueen puolueohjelma [www-dokumentti], 6/2). Haiderin mukaan konfederaation tulisi sitoa mahdollisesti kaikki eurooppalaiset valtiot, mutta taata jäsenvaltioille niiden itsenäisyys. Eurooppalaisen yhteistyön tulisi keskittyä rauhan ylläpitoon sekä ulkoisten ja sisäisten aggressioiden torjuntaan. (Haider 1996, 155.) Haider hakee mielipiteilleen ulkopuolista tukea. Hänen mukaansa esimerkiksi John Mayor ja Edmund Stoiber vastustavat liittovaltiota ja kannattavat suvereenien valtioiden välistä yhteistyötä (emt. 43-44). Haider vetoaa myös tässä asiassa kansalaisten päätöksentekovaltaan. Laajaan yhteistyöhön voidaan ryhtyä vain kansan suostumuksella (emt. 29-30).

5. Tarvitaanko eurooppalaista identiteettiä?

The most important task for Europe today is the articulation of a new idea of Europe which would be capable of providing an orientation for a post-national European identity. – the European idea should, if it is to be anything, be the basis of a new politics of cultural pluralism. (Delanty 1995, 9; Kursiivi lisätty.)

Tänä päivänä eurooppalaista identiteettiä tarvittaisiin legitimoimaan vallitseva eurooppalainen integraatiopolitiikka. Rolf Büchin mukaan hallitsevien projekti on joutunut legitimaatiokriisiin. Projektilta puuttuu laaja Euroopan kansalaisten tuki, joka saavutetaan vain sillä, että Bryssel tehdään osaksi ”meitä”. Eurooppalainen identiteetti voi kuitenkin syntyä vain siinä tapauksessa, että Euroopan unionin kansalaiset saavat enemmän poliittista valta joko todellisuudessa tai kuvitteellisesti. Kansalaisten on voitavat ottaa osaa Brysselissä tehtyihin päätöksiin, sillä muuten he ”eivät identifioidu ’heidän’ eli ’Brysselin’ kanssa.” EU ja Bryssel symboloivat edelleen monille eurooppalaisille ”muiden valtioita” ja tämän kokemuksen muuttaminen päinvastaiseksi vaatii paljon aikaa ja demokratisoitumista. (Büchi 1995, 75.) Chris Shoren mukaan Euroopan komissio on jo vuodesta 1977 lähtien kehittänyt Euroopan

---

¹⁵⁹ ”Das ist unser Bekenntnis zum Europa der Vaterländer wie De Gaulle, wie Adenauer sich auch vorgestellt haben. Ein Europa der Vaterländer ist etwas anderes, als ein Europa der Vettern- und Freunderlwirtschaft, wie wir es jetzt in Brüssel erleben müssen.”

kulttuuripolitiikkaa, jonka tarkoituksena on lisätä ihmisten tietoisuutta Euroopan kulttuurisesta identiteetistä. (Shore 1993, 779). Shore on Euroopan identiteettiä käsittelevässä tutkimuksessaan paikallistanut neljä syytä, miksi Euroopan unionin (yhteisön) johtajat ja byrokraatit pitävät eurooppalaisen identiteetin syntyä tärkeänä. Ensinnäkin eurooppalainen yhteisö ei synny lainsäädännöllisen ja taloudellisen integraation sivutuotteena. Poliittisen integraation kannalta olisi tärkeää, että EU nähtäisiin inhimillisenä yrityksenä. Toiseksi eurooppalaisen identiteetin syntyminen voisi helpottaa unionin demokratiavajetta. Shore kuitenkin huomauttaa, että ennen kuin ihmiset voisivat identifioitua Euroopan instituutioihin heidän täytyisi tuntea ne. Nykyisin EU-maiden kansalaisten tuntemus on tältä osin varsin heikkoa. Kolmanneksi eurooppalainen identiteetti toisi vastauksen kysymykseen, mikä on Eurooppa. Neljänneksi eurooppalaisen identiteetin vahvistuminen voisi estää nationalismin nousun. (Emt. 784-786.) Euroopan johtavilla puolueilla on merkittävä rooli tässä ”eurooppalaistamisessa”. Itävallassa tämä on näkynyt siten, että SPÖ ja ÖVP, jotka tukevat Euroopan integraatiota, ovat pyrkineet saamaan Euroopasta osaa itävaltalaista identiteettiä, osan ”meitä” (Pelinka 2000, 61-61). Oman huomioni mukaan Ranskassa eurooppalaiskasvatuksen suurin haaste on Euroopan mentaalinen laajentaminen koskemaan Saksan, Espanjan, Italian ja Iso-Britannian lisäksi myös Euroopan pohjois- ja itäosien maat. Itävallassa merkittävää näyttää olevan eurooppalaisuuden merkityksen korostaminen. Itävalta ”on jo Euroopassa”, joten ponnistuksena on tehdä Eurooppa itävaltalaisille tärkeäksi.

Osa tutkijoista suhtautuu kuitenkin varsin kriittisesti eurooppalaisen identiteetin rakentamiseen. Patomäki muistuttaa niistä vaaroista, jotka piilevät siirtymisessä kansallisista kulttuureista yhteiseen sivilisaatioon ja ”moneudesta ykseyteen” (ks. lisää Patomäki 1996). Ongelmia moneuden ja ykseyden välillä syntyy paitsi suhteessa muuhun maailmaan myös Euroopan sisällä. Patomäki siteeraa Jacques Derridaa:

Eurooppalaista kulttuurista identiteettiä ei saa hajottaa lukemattomiin provinssihin, itseensä sulkeutuvien yksiköiden moninaisuuteen, pikkunationalismeihin, joista jokainen on kateellinen toisille, ja jotka puhuvat ihan eri kieltä. (- -) Mutta toisaalta sen ei saa antaa hyväksyä sellaisen eurooppalaisen pääkaupungin ja keskuksen syntyä, joka poikkieurooppalaisten kulttuuristen mekanismien kautta alkaa kontrolloida ja standardisoida.¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ Patomäen käyttämä lähde: Derrida, Jacques (1992), *The Other Heading. Reflections on Today's Europe*. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, ss. 35-42.

Patomäen mukaan on tärkeää huomata, että Euroopan identiteetti määrittyy osittain kontrastien kautta. (Emt. 43-44.) Myös Shore näkee eurooppalaisen identiteetin kasvussa ongelmia. Shore pohtii sitä, johtaisiko uusi eurooppalainen tietoisuus Euroopan ja muun maailman väliseen rajanvetoon, ksenofobiaan ja kulttuurisovinismiin. (Shore 1993, 779.) Samanlaista konfrontaatiota Euroopan ja muun maailman, ja esimerkiksi Euroopan ja islamin välille pelkää myös Pierre Hassner (1993, 59). Anthony Smithin mukaan yritykset luoda ylikansallisia realiteetteja kulttuurin tasolla harvoin onnistuvat. Tämä voi hänen mukaansa onnistua ainoastaan pitkän ajan kuluessa, ja vain siinä tapauksessa, että ylikansallista ei pyritä luomaan kansallisen identiteetin kustannuksella. (Smith 1993, 134.) Waever on samaa mieltä. Hänen totea, että integraatioprojektia ei voi perustaa ”pönkittämällä Eurooppaa valeskansallisella identiteetillä.” Eurooppalaisen identiteetin luominen siten, että Euroopan unioni ottaa kansallisvaltion muodon ”murskaa liian suoraan vanhat kansalliset identiteetit”. (Waever 1995a, 23.)

Waever esittelee oman näkemyksensä siitä, kuinka eurooppalaisen ja kansallisen identiteetin suhde saattaisi kehittyä. Poliittinen valtioidentiteetti voisi siirtyä eurooppalaiselle tasolle, jolloin ulko- ja turvallisuuspolitiikasta tulisi eurooppalaisen kansakunnan rakentamisen ydin. Sen sijaan kulttuurinen identiteetti jäisi kansalliselle tasolle. Euroopan kansalaiset olisivat poliittisesti europatrioottisia, mutteivät orgaanisesti yhtä suurta perhettä. Eurooppalaisilla olisi näin kaksi identiteettiä, joilla olisi selkeästi omat alueensa. Waever näkee eurooppalaisen ja kansallisen identiteetin jakautuvan siten, että eurooppalainen taso kehittyisi ranskalaisen ja kansallinen kansalaisen kansakuntamallin mukaisesti. Waever haluaa näin jakaa Anthony Smithin käsityksen siitä, etteivät ranskalainen ja saksalainen kansakuntakäsite käytännössä ole erillään. (Emt. 25.) Waever kuitenkin pitää itsekin todennäköisempänä, että kehitys tapahtuu siten, että kussakin maassa konstruoidaan sellainen uusi idea valtiosta, kansakunnasta ja Euroopasta, joka sopii kansalliseen poliittiseen traditioon. Tämän jälkeen poliittisella tasolla sovittaisiin, miten nämä erilaiset kansalliset mallit yhdistyvät. Waever myös totea, että ”saattaa olla maanosan vakauden ehto, että suuret valtiot ajattelevat Euroopasta eri tavoin. Niille kaikille ei ehkä olisi tilaa, jos niillä olisi samanlainen ajattelun logiikka.” (Emt. 29-30.)

Gerard Delanty, kuten luvun alkuun kirjatusta sitaatista saattoi lukea, kannattaa eurooppalaisen identiteetin mahdollistavan Euroopan idean ”uudelleen artikulointia”. Delanty kritisoi keskustelua, jossa Euroopan idea nähdään joko kosmopoliittisen ykseyden ideaalina tai vaihtoehtona kansallisvaltioille. Delanty ei pidä Euroopan ideaa kansallisvaltioiden vihollisena. Hänen mukaansa Euroopan idea pikemminkin vahvistaa kansallisuuden (*nationality*) ideologiaa. (Delanty 1995, 9). Uuden Delantyn tarjoaman jälkikansallinen (*post-national*) identiteetin mallin tulisi sisältää sitoumuksen kulttuuriseen pluralismiin. Tällainen kansalaisuus (*citizenship*) ”olisi relevantti niin muslimeille kuin kristityillekin samoin muihin uskontoihin kuuluville ja ateisteille, itä- ja länsieurooppalaisille, niin mustille kuin valkoisillekin, naisille siinä missä miehille¹⁶¹”. (Emt. 163.) Delantyn mukaan Eurooppa-keskustelussa olisi myös muistettava pitää erillään keskustelu Euroopan ideasta ja eurooppalaisesta identiteetistä. Idea Euroopasta oli olemassa jo pitkään ennen kuin ihmiset ryhtyivät pitämään itseään eurooppalaisina. On hänen mukaansa myös olennaista huomata, että Euroopan idea on Andersonin teoriaan viitaten kuviteltu yhteisö tai abstraktio vielä suuremmissa määrin kuin idea kansallisesta. (Emt. 4.) Lisäksi Delanty painottaa sitä, että Eurooppa ei ole ainoastaan idea tai identiteetti vaan myös geopoliittinen todellisuus (emt. 7).

Unioniin Euroopan kansalaisten taholta kohdistama kritiikki luo pohjaa niin Vapauspuolueen kuin Kansallisrintaman ja MNR:n Eurooppa-politiikalle. Vapauspuolue, Kansallisrintama ja MNR eivät ole halunneet nähdä Euroopan integraation tai globalisaation vaatimuksia niin, että ne välttämättä edellyttäisivät kansallisvaltioiden roolin supistamista Eurooppalaisen yhteistyön kustannuksella. Kansallisrintaman mukaan Ranskan tulevaisuuden turvaa ainoastaan historiallinen jatkuvuus (*la continuité historique*) kansallisvaltion muodossa, joka puolestaan takaa luonnollisen järjestyksen (*l'ordre naturel*) (Camus 1996, 227-228). Erityisesti Maastrichtin sopimus on nähty rajapyykkinä, jonka jälkeen Euroopan unionin (yhteisön) toiminta ylitti sille soveltuvat rajat. Waeverin huomio siitä, että identiteettikysymyksistä on tullut turvallisuusongelmia on siis totta ainakin Kansallisrintaman, Vapauspuolueen ja MNR:n retoriikan valossa. Kansallisesta identiteetistä on tullut eloonjäätikysymys. Identiteetin nostaminen turvallisuuskysymykseksi siirtää sen vakiintuneiden politiikan pelisääntöjen

---

¹⁶¹ ”would be relevant to Muslims as well as Christians and other world religions, atheists, east and west Europeans, black and white, women as well as men.”

ulkopuolelle ja oikeuttaa poikkeukselliset keinot sen turvaamiseksi. (Waever 1995a, 8-11.) Edellinen argumentti näkyy äärioikeistopuolueiden tavassa syyttää ”establishmentia” isänmaan pettämisestä. Äärioikeistopuolueet ovat kansan puolella ja paljastavat sille vallassaolijoiden juonen (esim. Mégret 1998).

Räsänen ja Bleicherin tutkimus (1998), joka käsittelee Suomen ja Britannian EU-vastustajien retoriikkaa, antaa hyvin aineksia myös Vapauspuolueen, MNR:n ja Kansallisrintaman Eurooppa-politiikan tarkastelemiseen. Tutkimuksessa esitetty analyysi kuvaa osuvasti myös Vapauspuolueen, Kansallisrintaman ja MNR:n näkemyksiä unionista:

Suomi (lue: Itävalta ja Ranska) ja EU pidetään totaalisen erillisinä entiteetteinä. Suomeen nähden EU on ”joku muu” eli kyse on assymetrisestä vastakäsitteiden välisestä eksklusiosta: EU suljetaan täysin Suomelle ulkopuoliseksi. Näin myös sen valta saadaan näyttämään ulkoiselta ja alistavalta ylivalalta. Kun EU on ”joku muu” se on tarkasti määritellyn ja tutun Suomen epämääräinen vastakäsite. Oleellista on, että EU on Suomelle ulkoinen. Sillä ei enää ole väliä, mitä se tarkemmin on. (Räsänen ja Bleicher 1998, 125.) ”Kun Suomi määritellään täsmällisesti ”valtioksi”, niin EU ”vapaan sokean leikin temmellyskenttänä” on jotakin epämääräisempää. (Emt. 127.)

Euroopan unioni pyritään siis tekemään ulkopuoliseksi ja epämääräiseksi. Räsänen ja Bleicherin tutkimus sisältää kolme muutakin mielenkiintoista huomiota. Ensinnäkin puhuminen EU:sta Brysselinä saa aikaan mielikuvan itsenäisestä valtakeskuksesta. Euroopan unioni ei olekaan kansalliset rajat ylittävä vuorovaikutus vaan keskusjohtoinen määräysvalta. (Emt. 129.) Toiseksi EU-vastustajat määrittelevät demokratian ”itse päättämiseksi”. ”Demokratiaa ei nähdä eroihin ja näkemysten moninaisuuteen perustuvana, vaan orgaanisen kokonaisuuden ajatuksen mukaisesti se on kirjaimellisesti *kansan valtaa*.” Kolmas huomio kiinnittyy EU:n vaikutukseen. EU on aina jotakin rajoittavaa. Sen tuomista eduista, esimerkiksi vapaasta liikkumisesta, ei puhuta mitään. (Emt. 113-114.) Myös Hassnerin argumentointi osaltaan todistaa sitä, että Euroopan unioni on ulkopuolinen taho –ei meitä. Hassnerin mukaan Euroopan unioni (yhteisö) edustaa yhteiskuntaa (*Gesellschaft*), kun taas kansallisvaltiot pitävät yhteiskunnan lisäksi sisällään yhteisön (*Gemeinschaft*). Hassner määrittelee yhteisön perheen kaltaisin sitein yhdistäväksi joukoksi, joka pyrkii yhtenäisyyteen ja autonomiaan. Hassner katsoo, että moderni jatkuvassa muutostilassa oleva yhteiskunta on yhteisön uhka. Kansallisvaltio, joka on näiden kahden tilan kompromissi saa

kuitenkin juurensa kansallisesta muistista ja kielestä. Euroopan unioni puolestaan perustuu individualismiin, instrumentaaliseen rationaalisuuteen ja yhteistyöhön ja siltä puuttuvat myytit, symbolit ja yhteisöllisyys¹⁶². Hassner kuitenkin suhtautuu Euroopan unioniin myönteisesti sen tuoman rauhan ja yhteistyön takia, vaikka katsoo unionin saattavan olla uhka kansallisvaltiolle. (Hassner 1993, 55-56).

Nykyisessä tilanteessa hallitsevat puolueet kokevat tilanteensa ambivalenteiksi. Ne ovat sitoutuneet Euroopan integraatioon, mikä tarvitsee tuekseen ”eurooppalaistumista”. Toisaalta äärioikeiston nousu on todistanut, ettei kansallista kannata laiminlyödä Euroopan kustannuksella. Kuten Chebel d’Appollonia Ahosen haastattelussa toteaa (Ahonen 1994, 36-37) on klassinen oikeisto Ranskassa jo vuosia pyrkinyt houkuttelemaan takaisin Kansallisrintaman kannattajiksi siirtyneitä äänestäjiä nostamalla ääntään siirtolais- ja kansallisuuskysymyksissä. Pyrkimyksenä on ollut osoittaa, ettei Kansallisrintama yksin puolusta kansallista identiteettiä. Tämä on johtanut politiikan ”lepenisoitumiseen”, mikä on osaltaan auttanut Le Penin politiikan legitimoitumista¹⁶³.

Kansallisrintaman, Vapauspuolueen ja MNR:n mukaan kysymys ei itse asiassa ole siitä, tarvitaanko eurooppalaista identiteettiä vaan onko se edes mahdollinen. Eurooppalainen identiteetti on mahdollinen vain sekundaarisena suhteessa kansalliseen, sillä näiden siteiden välinen suhde on luontaisesti järjestäytynyt siten, että yksilön kokemuspöirissä läheisempi eli kansallinen side on eurooppalaista korkeammalla. Puolueiden eurooppalainen menuus on alisteinen kansallisille identiteeteille. Me-eurooppalaisuutta johtaa me-ranskalaisuus ja me-itävaltalaisuus. Me-eurooppalaisuuden annetaan väliin ikään kuin näytösluontoisesti tai julistuksenuomaisesti esittää olevan vahvoilla. Todellisuudessa kansallinen identiteetti ei missään väisty eurooppalaisen identiteetin tieltä paitsi silloin, kun ranskalaiset puolueet käyttävät sitä lähes synonyyminä ranskalaiselle. Chebel d’Appollonia mukaan Le Pen tarjoaa sellaista Eurooppa-kuvaa, jossa Ranska yhtäältä hallitsee Eurooppaa ja säilyttää samalla kansallisen suverenisuutensa ja koskemattomuutensa ja toisaalta sellaista Eurooppaa, joka on

---

¹⁶² Ehkä juuri siksi, että unionilta puuttuu todellinen yhteisöllisyys on keksitty kutsua yhtä integraatiomallia ”yhteisöllisyydeksi” (community method).

¹⁶³ Ilmiötä on Ranskassa ovat laajemmin käsitelleet Pierre Tévanian ja Sylvie Tissot (1998) kirjassaan *Mots à maux. Dictionnaire de la lepénisation des esprits*.

Ranskan kuva puhdistettuina parasiiteista, lobbausryhmistä, kosmopoliittisista oligargioista ja ulkomaalaisista (Ahonen 1994, 37-38; Chebel d'Appollonian haastattelu). Kaikki kolme puoluetta näkevät tarpeen tehdä yhteistyötä yli rajojen, mutta vastustavat tavoitetta pyrkiä rakentamaan kansallisen ylittävä eurooppalainen identiteetti. Haiderin mukaan yksi perustavaa laatua oleva este Euroopan syvemmälle integraatiolle on se, ettei eurooppalaisuutta ei tiedosteta (*ein europäische Bewusstsein*) riittävästi. Hän katsoo, ettei ilman Euroopan laajuista viestintää (*Kommunikation*) voi syntyä eurooppalaista demokratiaa, ja koska Englanti ei ole *lingua franca*, ei Euroopalla ole todellista yhteistä kieltä eikä sillä näin ollen mahdollisuutta riittävään viestintään. (Haider 1996, 42.) Nykyisessä tilanteessa, jossa establishmentin nähdään liittoutuneen Brysselin Euroopan kanssa Haider, Mégrét ja Le Pen tavoittelevat roolia maidensa suvereniteetin ja identiteetin pelastajina. Pyrkimyksenä on luoda kansalaisille tunne, että Brysselissä rakennetaan heidän maamiestensä rahoilla muiden valtiota. Puolueet tekevät kaikkensa, ettei Euroopasta koskaan tulisi täyttä osaa me-identiteettiä. Osin puolueet ovat tässä tavoitteessaan jo onnistuneet. Itävaltalainen tutkija näkee, että unionin sanktiot Itävaltaa kohtaa saivat lopulta ÖVP:kin Vapauspuolueen hallituskumppanina¹⁶⁴ taipumaan siihen, että unioni viime kädessä kuuluu ulkopuolisiin ”muihin”, eikä ”meihin”. (Pelinka 2000, 61-62.)

---

¹⁶⁴ Vapauspuolueen 27 prosentin vaalimenestys lokakuun 1999 vaaleissa nosti puolueen hallitukseen ÖVP:n rinnalle (Martin 2000, 15).

6. Johtopäätelmät

6.1 Miten puolueet näkevät Eurooppa-toiseuden ja Euroopan unioni –toiseuden ja miten ne niitä arvottavat?

Tutkimukseni on pyrkinyt todistamaan sen, että rajanveto suhteessa toiseen todella on MNR:n, Vapauspuolueen ja Kansallisrintaman politiikalle tyypillistä. Itävaltalaiset ja ranskalaiset suhteessa muihin eurooppalaisiin, kansallisen puolustajat suhteessa kansallista yhdessä eurokraattien kanssa rappioon ajavaan establishmenttiin, eurooppalaiset vastaan muu maailma ja eurooppalaiset suhteessa mantereella eläviin ei-eurooppalaisiin elementteihin. Näitä toiseus-rakennelmia voisi purkaa loputtomiin. Nationalistisen ideologian ytimessä on oman kansakunnan kielen ja kulttuurin erityisyyden ja sen kohtalontehtävän painottaminen. Eurooppalainen sivilisaatio puolestaan nousee erinomaisuudessaan muiden sivilisaatioiden yläpuolelle.

Suhde Eurooppaan on selkeän kaksijakoinen. Aivan kuten Le Pen on todennut: ”- - minä en ole minkä tahansa Euroopan kannalla, sillä [usein] sekoitetaan pyrkimys Eurooppa-sivilisaatioon ja Euroopan unionin dinosaurusrakennelma¹⁶⁵” (1.5.2002). Yhtäältä on siis olemassa hyvä sivilisaatioiden Eurooppa, toisaalta paha Euroopan unionin Eurooppa. Eurooppa sivilisaatioksi määriteltynä ja eurooppalaiset uskontonsa ja kulttuurinsa mukaan määriteltynä ja kansallisuuksien mukaan rajattuina kuuluu siis tarkastelun kohteena olevien äärioikeistopuolueiden menuuteen, me-identiteettiin ja toisaalta muut eurooppalaiset edustavat Kansallisrintamalle, MNR:lle ja Vapauspuolueelle hyviä toiseuksia. Sitä tapaa, jolla Eurooppa ja eurooppalaiset määritellään sivilisaatioksi yhteisen historian, kulttuurin ja ennen kaikkea uskonnon kautta nimitän juuri-retoriikaksi. Puolueet korostavat juurien (kansallinen identiteetti, perhe, historia, uskonto) merkitystä aikana, jolloin kyläyhteisöt ja ydinperheyhteisöt hajoavat, yhteiskunta sekularisoituu ja kansallisvaltion rooli heikkenee. Kansallisrintama, MNR ja Vapauspuolue puolustavat kansallista ja eurooppalaista identiteettiä ja Euroopan turvallisuutta nopeasti muuttuvan maailman muutosvaikutuksilta. Mégret liittyy nykyranskalaiset historialliseen jatkumoon todeten, ettei Ranska kuulu vain nykysukupolville vaan se on perintö, jonka menneet sukupolvet

---

¹⁶⁵ ”- - je ne suis pas pour n’importe quelle Europe, car on confond à dessein l’Europe-civilisation et la construction dinosaurienne qu’est l’Union européenne.”

ovat jättäneet (30.9.2000). Mégret'n mukaan kansa muodostaa perheen, jonka tulee olla sidottu "kansallisen veljeyden" (*la fraternité nationale*) sitein. Tätä veljeyttä ilmaistaan laillisesti asettamalla ranskalaiset Ranskassa etusijalle. Valtion tulee toimia hyvän äidin tavoin ja pitää omiensa puolta. (Mégret 1.5.2000.) Ajatusta ranskalaista perheestä (*la famille française*) käyttää yhtälailla myös Le Pen (ks. esim. Le Pen 1.5.2002). Haiderin ja Vapauspuolueen retoriikassa ei perhevertausta käytetä. Euroopan rajat hahmottuvat perinteisten vedenjakajien, Turkin ja Venäjän, osalta kaikkien puolueiden silmissä varsin samalla tavoin. Euroopan identiteettihistoriallisista rajamaista Venäjän katsotaan olevan eurooppalainen ja Turkin – Kansallisrintaman ja MNR:n mukaan – ei-eurooppalainen. Vapauspuolue ei ottanut aineistossa Turkin eurooppalaisuuteen tai ei-eurooppalaisuuteen suoraan kantaa, mutta Euroopan määrittäminen kristinuskon kautta sallisi olettaa, ettei Vapauspuolue pidä Turkkiä eurooppalaisena. Eroavaisuudet Ranskan ja Itävallan maantieteellisessä sijainnissa ja niiden historiassa näkyvät myös eroina Kansallisrintaman ja MNR:n ja toisaalta Vapauspuolueen mentaalissa Eurooppakuvassa. Tällä viitataan puolueiden tapaan suhtautua maanosan maihin joko niiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä tai kieli- ja kulttuuriveljeyttä korostaen tai neutraalin välinpitämättömästi.

Paha Euroopan unioni Eurooppa –politiikassa "Eurooppaa" käytetään usein jopa synonyyminä Euroopan Unionille, joka diabolisoidaan. EU nähdään syypäänä siihen, että Ranskan menettänyt suurvalta-asemansa. Kaikki puolueet syyttävät unionia kansainvälisten vaikutteiden ja siirtolaisten tulvasta, joiden katsotaan murentavan kansallista kulttuuria. Vieraat elementit olivat sitten ihmisiä tai ajatuksia ovat vaarallisia. Pirjo Jukarainen varoittaa ymmärtämästä identiteettiä kokonaisuudeksi, jolla on pysyvä ja koherentti koostumus, siis jokin "aito, alkuperäinen ja oikea sisältö joka voidaan löytää" (Jukarainen 2000, 49). Tutkimani puolueet kuitenkin luovat idealisoidun kuvan siitä, että eurooppalaisuus, eurooppalainen kulttuuri ja eurooppalaiset arvot olisivat jotenkin luontaisesti stabiileja, ja että *nyt* tai kuten Mégret on arvioinut viimeisen 40 vuoden aikana niitä vastaan on hyökätty muutoksen asesta (ks. Mégret 1998, 116).

6.2 Minkälaista suhdetta EU:hun puolueet tarjoavat?

Kansallisrintama, Vapauspuolue ja MNR eivät siis, kuten todettua, ole täysin eurooppalaisen yhteistyön tai edes EU:n vastaisia vaan ovat hyväksyneet sen lähtökohdan, että yhteistyö yli kansallisten rajojen on välttämätöntä ja kansan tahdon mukaista. Euroopan unioni nykyisessä muodossaan ei kuitenkaan kelpaa ei Kansallisrintamalle, ei MNR:lle eikä Vapauspuolueille. MNR ja Vapauspuolue vaativat nykyisen ”pahan” unionin syvällistä reformia. Kansallisrintama sen sijaan pitää EU:n todellista uudistamista mahdollisena ja vaatii Ranskan EU-jäsenyyden pikaista lakkauttamista. Kansallisrintaman näkee Ranskan toimi- ja valta-alueen maailmassa paljon Eurooppaa laajempina. Ranska on Euroopan ykkösmaa eikä halua sitoa itseään integraatioon, jossa katsoo häviävänsä liian paljon. Kansallisrintaman Ranska ei ole tiimipelaaja vaan niin vahva, että pärjää mielestään paremmin yksin. Le Penin Ranskaa ei tyydytä edes asema yhtenä tiimin tähtipelaajista, sillä se uskoo saavansa enemmän mainetta ja vaikutusvaltaa yksilösuorituksin. Le Pen on jopa kertonut tavoittelevansa suoranaista francodynastiaa: ”Minä ehdotan, että rakennetaan 400 miljoonan asukkaan ranskankielinen yhteisö Pariisista Kongoon, Quebecistä Kambodzaan [jne.] - ¹⁶⁶” (Le Pen 1.5.2002). Mielenkiintoisella tavalla Le Pen siis havittelee ranskankielisten maiden yhdistämistä ja toisaalta niistä tulevien vaikutteiden ja ihmisten poistamista emämaan sisältä! MNR:n näkemystä pidän astetta realistisempina. MNR uskoo kyllä Ranska suuruuteen, mutta näkee yhteistyön välttämättömyydeksi. MNR ei myöskään luota siihen, että Ranska yksin kykenee kilpailemaan Yhdysvaltoja vastaan. Itävalta puolestaan pienenä maana ei haaveile maailmanherruudesta. Yhteistyö kannattaa, mutta se ei saa tapahtua itsenäisyyden ja oman erityisluonteen menettämisen hinnalla. Vapauspuolue vaikuttaa tämän realismin vuoksi puolueista maltillisimmalta ja pragmaattisimmalta.

Puolueiden halukkuus tehdä ylikansallista yhteistyötä kulminoituu suvereniteetin luovuttamiseen. Kansallisrintaman, Vapauspuolueen ja MNR:n ideologian keskiössä on ajatus kansallisesta itsemääräämisestä. Äärioikeistolaiset eivät luovuta valtaa ylikansallisille suvereneille. Ole Waeber on esittänyt mielenkiintoisen näkemyksen siitä, että valtio ja yhteiskunta tulisi erottaa toisistaan niiden turvallisuuspyrkimysten suhteen. Valtion, jolla Waeber mitä ilmeisimmin tarkoittaa valtion edustajia ja

vallanpitäjiä, huolena on suvereniteetin säilyttäminen. Yhteiskunta taas pyrkii identiteetin turvaamiseen. Waeverin mukaan valtio, joka menettää suvereniteettinsä se ei enää ole valtio eikä identiteettinsä menettänyt yhteiskunta elävä. (Waever 1995a, 11; Waever 1995b, 65.) Tämän tutkimuksen valossa yhteiskunta, johon myös äärioikeistopuolueet esittävät kuuluvansa rajanvetona establishmentiin (vallitseva järjestelmä, vallassaolijat, ”systeemi”), näkee keskeiseksi tehtäväkseen paitsi identiteetin myös suvereniteetin turvaamiseen. Waeverin argumentti auttaa identiteetti- ja suvereniteettikeskustelun hahmottamista, vaikei tämä tutkimus Waeverin argumentointia siis täysin tue.

Kansallisvaltioiden tulisi tutkimieni puolueiden mukaan säilyä vahvoina itsenäisinä toimijoina, jotka tekevät yhteistyötä vapaaehtoisesti ja vain niillä aloilla, joilla se on välttämättömyys. Toisin sanoen kaikki puolueet tukevat ajatusta Euroopan maiden välisestä yhteistyöstä, mutta Euroopan unionissa tämä kehitys on heidän mukaansa edennyt liian pitkälle. Vapauspuolue ja MNR näkevät EU:lla ja Kansallisrintama eurooppalaisella yhteistyöllä olevan välinearvoa erityisesti Euroopan vahvistamisessa ja puolustamisessa suhteessa muuhun maailmaan. MNR ja Vapauspuolue kannattavat puolustautumista myös sotilaallisen yhteistyön muodossa. Yhteistä puolueille on halu torjua vieraita elementtejä tai, jos pahojen toiseuksien (esimerkiksi maahanmuuttajien) poistaminen on mahdotonta, ne tulee mahdollisimman hyvin voida alistaa ja sulauttaa kansalliseen kuvaan.

Ringmarin mukaan emme koskaan voi löytää vastausta kysymykseen keitä olemme, mutta tämän tajuamisen ei pitäisi estää meitä pohtimasta millaisia me tai muut ovat. Se millaisia olemme ei selviä arvioimalla, mistä pohjimmiltamme muodostumme vaan analysoimalla niitä metafooria, joihin itseemme (tai toisiin) liitämme. Kaikki olemista (*being*) koskeva tieto koskee todellisuudessa tietoa olemisesta jonakin (*being as*). (Ringmar 1996, 75.) Tämä tieto on metaforaa, asioiden näkemistä jonakin. Ihmiset luovat tarinoita liittääkseen itsensä historian jatkumoon ja sijoittaakseen itsensä siinä jatkumossa myös suhteessa toisiinsa. (Emt.) Tarinoiden pätevyys tulee kuitenkin testata vuorovaikutuksessa toisiin. Toisin sanoen muiden tulee hyväksyä meidän tarinoissamme itsellemme luomat identiteetit. Jos katsomme toisten hyväksyvän arvion

---

¹⁶⁶ ”Je propose de construire la Communauté francophone de 400 millions d’habitants, de Paris au Congo, du Québec au Cambodge --- ”

olevan olemisellemme välttämätön, silloin etsimme tunnustusta erityisesti niiltä, joita me jo arvostamme. Jos emme saa tunnusta, silloin pyrimme usein toimimaan siten, että toimintamme todistaa tarinamme pätevyyden. (Emt. 80-82.) Ringmarin toiminnan narratiivisuuden teoriaa (*a narrative theory of action*) voi hyvin soveltaa puolueiden identiteetteihin ja puolueiden tarjoamiin identiteetteihin. Jos äänestäjät hyväksyvät näiden tarinat, ne pätevöityvät ja saavat valtaa. Jos taas tarinaa pidetään epäpätevänä tai se sellaiseksi osoittautuu, äänestäjät rankaisevat puoluetta pitäytymällä äänestämästä. Tutkimukseni teemasta voidaan johtaa siis ajatus, että jos äänestäjät pitävät puolueiden tarjoamia Eurooppa-visioita ja Eurooppa-identiteettiä uskottavana ne palkitaan kannatusäänellä, jos taas visio osoittautuu epärealistiseksi, puolue menettää ääniä. Itävallassa puolueen hallituskausi vei pohjaa tarinalta vaihtoehtoisesta Euroopasta ja aiheutti äänenmenetyksen. Toisaalta monet puolueiden itsensä väheksymät ns. establishment-poliitikot vakuutuivat Vapauspuolueen hallituskaudella siitä, että puolue voi kehittyä hovikelpoiseksi.

Tämä työ on osaltaan todistanut, ettei Vapauspuolueen, Kansallisrintaman ja MNR:n politiikka ole täysin eurooppalaisen yhteistyön vastaista, kuten tieteellisissä tutkimuksissa on tapana ohimennen väittää. Toisaalta puolueiden euromyönteisyyttä voi varmasti perustellusti väittää taktikoinniksi tai jopa valehteluksi. Näitä euromyönteisiä kannanottoja ei mielestäni voi – ja voinut – täysin sivuuttaa. Vapauspuolue, Kansallisrintama ja MNR ovat puolueita, joihin suhtautuminen on varsin tunnepitoista. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa tutkimuksen subjektiiviseen ylikriittisyyteen.

Lähdeluettelo

Lähdeluettelo jakautuu kahteen pääluokkaan: primaariin ja sekundaariin aineistoon. Tämän lisäksi primaariaineisto sisältää alaluokat: kirjallisuus ja artikkelit, puheet ja internet-lähteet. Puheet ovat internet-lähteitä yhtä lukuun ottamatta. Tästä huolimatta kirjasin ne selvyuden vuoksi omaan luokkaansa. Sekundaariaineisto on vastaavasti jaettu luokkiin: kirjallisuus ja artikkelit, sanomalehdet ja internet-lähteet. Päivämäärä henkilön nimen perässä viittaa sanomalehtiartikkeliin paitsi Le Penin, Haiderin, Mégret'n (ja Gollnischin) kohdalla, jolloin kyse on puheesta. Internetperäiset sanomalehtiartikkelit on kirjattu luokkaan sanomalehdet ja ne löytyvät kirjoittajan nimen mukaan. Niiden teosten osalta, joista käytän uudempaa painosta on käytetty sekä alkuperäinen painovuosi merkitty lähteisiin muotoon (2000/1980).

I Primaariaineisto

Kirjallisuus ja artikkelit

Haider, Jörg (1997), *Befreite Zukunft jenseits von links und rechts. Menschliche Alternativen für eine Brücke ins neue Jahrtausend*. Wien: Ibero Verlag.

Haider, Jörg (1994), *Die Freiheit, die ich meine*. Frankfurt a.M/Berliini: Ullstein.

Haider, Jörg (1996), *Friede durch Sicherheit; Eine österreichische Philosophie für Europa*. Wien: Freiheitliche Akademie.

Haider, Jörg (2000), Autriche: un passé qui ne passe pas. *Politique internationale* 88: 167-178.

”Le Front national, pour restaurer notre identité nationale face à l’Europe fédérale.” Marraskuu 1999, nro 308. Français d’abord.

Le Pen, Jean-Marie (1984), *Les Français d’abord*. Pariisi: Carrère-Lafon.

Le Pen, Jean-Marie (1985), (johdanto) *Pour la France*. Pariisi: Editions Albatros.

Le Pen, Jean-Marie (1985), *La France est de retour*. Pariisi: Carrère-Lafon.

Le Pen, Jean-Marie (1989a), *L'Espoir*. Pariisi: Editions Albatros.

Le Pen, Jean-Marie (1989b), *Europe: discours et interventions 1984-1989*. Pariisi: GDE.

Le Pen, Jean-Marie (1998), *J'ai vu juste*. Pariisi: Editions Nationales.

Le Pen, Jean-Marie (1999), *Lettres Françaises ouvertes*. Pariisi: Objectif France.

Mégret, Bruno (1982), *Démain le Chêne*. Pariisi: Editions Albatros.

Mégret, Bruno (1985), *L'Impératif de renouveau*. Pariisi: Albatros.

Mégret, Bruno (1990), *La Flamme –Les voies de la Renaissance*. Pariisi: Robert Laffont.

Mégret, Bruno (1996), *L'Alternative nationale*. Saint-Cloud: Editions Nationales.

Mégret, Bruno (1997), *La Troisième Voie –Pour un nouvel ordre économique et social*. Saint-Cloud: Editions nationales.

Mégret, Bruno (1998), *La Nouvelle Europe. Pour la France et l'Europe des nations*. Saint-Cloud: Editions nationales.

Mégret, Bruno (1999), *Le Chagrin et l'Espérance. Entretiens avec Christophe Dungalhoff*. Pariisi: Editions Cité Liberté.

Pour que vive la France. MNR:n 30.9.2000 voimaan astunut puolueohjelma: Pariisi: Edition Cité Liberté.

Puheet

Gollnisch, Bruno:

Presidentin vaalikampanjapuhe, Lyonin konventio. 17.2.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/1617022002gollnisch.htm>

Haider, Jörg :

Wir Demokraten, Uuden vuoden tapaaminen. 9.1.2000, Kärnten. Teoksessa Hubertus, Czernin (2000), *Wöfur ich mich meinetwegen entschuldige: Haider, beim Wort genommen*. Wien: Czernin.

EU-vaalipuhe. 1.5.1999. Tulostettu 24.10.2002.

http://www.fpoe-ltklub-ooe.at/standpunkte/eu_wahlrede_haider.html

Le Pen, Jean-Marie:

La riposte. 2.3.2000, Wagram. Tulostettu 16.10.2000.

<http://www.tv-lepen.com/tele/actualite/wagram.htm>

Salon de l'Agriculture. Lehdistötilaisuus. 26.2.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/26-02-2002.htm>

Puheenvuoro Euroopan parlamentissa, Bryssel. 31.1.2001. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2001/bruxelles.htm>

Presidentin vaalikampanjapuhe, Pariisi. 27.1.2002. Tulostettu 20.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/27-01-2002.htm>

Presidentin vaalikampanjapuhe, Lyonin konventio. 17.2.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/1617022002lepen.htm>

Presidentin vaalikampanjapuhe, Lille. 3.3.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/03-03-2002.htm>

Presidentin vaalikampanjapuhe, Saint-Cloud. 21.4.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/21-04-2002.htm>

Presidentin vaalikampanjapuhe, Pariisi. 1.5.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/01-05-2002.htm>

Presidentin vaalikampanjapuhe, Marseille. 2.5.2002. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2002/02-05-2002.htm>

Colloque du Conseil Scientifique. 1.12.2001. Tulostettu 12.8.2002.

<http://www.frontnational.com/discours/2001/01-12-2001.htm>

Mégret, Bruno :

Assises municipales. 4.3.2000, Neuilly. Tulostettu 25.5.2001.

<http://www.megret-marseille.com/bm.html>

Honneur à Jeanne d'Arc. 13.5.2001, Domrémy. Tulostettu 25.5.2001.

<http://www.m-n-r.com/discoursdomremy01.html>

1er Mai. 1.5.2000, Saint Denis. Tulostettu 25.5.2001.

<http://www.megret-marseille.com/bm.html>

Présentation du programme du MNR. 30.9.2000, Poitiers. Tulostettu 25.5.2001.

<http://www.megret-marseille.com/bm.html>

Université d'été. 27.8.2000, Bretagne. Tulostettu 25.5.2001.

<http://www.megret-marseille.com/bm.html>

Internet-lähteet

Bundesparteiobfrau Susanne. Tulostettu 31.1.2002.

<http://www.fpoe.or.at/fpoe/passen/bundesparteiobfrau/bundesparteiobfrau.htm>

Eurovaalit 1999. Kansallisrintaman ja Mouvement national'n ohjelmat. Tulostettu 25.5.2001.

http://www.dna.fr/dna/euro99/listes/exdroite_prog.html

Gerhard Hagerin kotisivut. Tulostettu 7.3.2003.

<http://www.parlinkom.gv.at/pd/pad/kb/kb04283.html>

Herbert Haupt. Tulostettu 19.12.2002.

http://www.fpoe.at/bundneu/fpoe/bundespartei_haupt.html

History of the FPÖ. Tulostettu 23.1.2002.

http://www.fpoe.at/english/history_of_fpoe.htm

Jörg als Trendsetter. Tulostettu 31.1.2002.

<http://www.fpoe.or.at/fpoe/haider/spruchreif/spruchreif.htm>

Kansallisrintaman verkkosivut. Tulostettu 16.10.2000, 5.6.2002.

<http://www.front-national.com>

Kansallisrintaman puolueohjelma: Un programme pour gouverner. Tulostettu 11.12.2000.

<http://www.front-nat.fr/programme/changement/racines.htm>

Législatives 2002. MNR:n parlamenttivaaliohjelma. Tulostettu 14.1.2003.

http://www.programmepolitique.free.fr/mnr_2002_7.htm

MNR:n verkkosivut. Tulostettu 2.2.2001

<http://www.m-n-r.com>

MNR:n historia. Tulostettu 13.10.2002.

<http://www.m-n-r.com/site/idees/historique.php3>

Peter Sichrovskyn kotisivut. Tulostettu 7.3.2003.

<http://www.parlinkom.gv.at/pd/pad/kb/kb04280.html>

Qui est Bruno Mégret? Tulostettu 25.5.2001.

<http://www.mergret-marseille.com/bm.html>

Vapauspuolueen 30. 10. 1997 voimaan astunut puolueohjelma. Tulostettu 23.1.2002.

http://www.fpoe.at/bundneu/programm/dafuer_programm.html

10-Punkte Programm. EU-Erweiterung nicht ohne Wenn und Aber. Tulostettu 9.12.2002.

<http://www.fpoe.at/bundneu/programm/erweiterung.html>

II Sekundaariaineisto

Kirjallisuus ja artikkelit

Aalto, Pami (1998), 'Itä' ja 'länsi'. Virolaisten identiteettipolitiikka Euroopan murroksessa. Teoksessa Keränen, Marja (toim.), *Kansallisvaltion kielioppi*. Jyväskylä: Sophi.

Aarnio, Eeva (1998), *Päämäärät liikkeessä*. Jyväskylä: Sophi.

Ahonen, Anne Marie (1994), Ranskan äärioikeiston traditio. Ariane Chebel d'Appollonian haastattelu. *Kosmopolis* 24(2): 31-38.

Anderson, Benedict (1991), *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. Lontoo: Verso.

Apunen, Osmo (1998), *Murrosaikojen maailmanpolitiikka*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Bailer-Galanda, Brigitte –W. Neugebauer (1997), *Haider und die "Freiheitlichen" in Österreich*. Berliini: Elefanten Press.

Bailer, Brigitte –W. Neugebauer –H. Schiedel (2000), Die FPÖ auf dem Weg zur Regierungspartei. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 105-127.

Blondel, Jacqueline –B. Lacroix (1996), Pourquoi votent-ils FN? Teoksessa Mayer, Nonna –P. Perrineau (toim.), *Le Front National à découvert*. Pariisi: Presses de Sciences po., ss. 150-168.

Betz, Hans-Georg (1994), *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*. Lontoo: MacMillan.

Büchi, Rolf (1995), Suomalainen itsetunto matkalla Eurooppaan. Teoksessa Ahonen, Anne (toim.), *Kansakunnat murroksessa*. Tampere: Tampereen Yliopisto, ss. 39-77.

Busse, Christian (2000), *Österreich contra Europäische Union; Eine rechtliche Beurteilung der Reaktionen der EU und ihrer Mitgliedstaaten auf die Regierungsbeteiligung der FPÖ in Österreich*. Basel: Europainstitut.

Camus, Jean-Yves (1996), *Le Front National: Histoire et analyses*. Pariisi: Editions Olivier Laurens.

Chebel d'Appollonia, Ariane (1995), Nationalismi, etnisyys, kansallinen identiteetti: ranskalaisten äärioikeistojen doktriini ja diskurssit. Teoksessa Ahonen, Anne (toim.), *Kansakunnat murroksessa*. Tampere: Tampereen Yliopisto, ss. 191- 244.

Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1930/1923), *Paneurooppa*. Porvoo: Werner Söderström osakeyhtiö.

Cuminal, Isabelle, -M. Soucard, -S. Wahnich, -V. Wathier (1997), *Le Pen, les mots; Analyse d'un discours d'extrême droite*. Pariisi: Le monde Editions.

Czernin, Hubertus (2000), *Wofür ich mich meinerwegen entschuldige: Haider, beim Wort genommen*. Wien: Czernin.

Delanty, Gerard (1995), *Inventing Europe. Idea, Identity, Reality*. Lontoo: MacMillan.

Dunkerley, David –L. Hodgson, –S. Konopacki, –T. Spybey, –A. Thompson (2002), *Changing Europe: Identities, nations and citizens*. Lontoo: Routledge.

Durkheim, Emile (1990/1893), *Sosiaalisesta työnjaosta*. Jyväskylä: Gummerus.

Gardberg, Annvi (1993), *Against the Stranger, the Gangster and the Establishment. A Comparative study of the ideologies of the Swedish Ny Demokrati, the German Republikaner, the French Front National and the Belgian Vlaams Block*. Helsinki: Swedish School of Social Science.

Geertz, Clifford (2000/1963), The integrative revolution: primordial sentiments and civil politics in the new states. Teoksessa Hutchinson, John –A.D. Smith (toim.), *Nationalism. Critical Concepts in Political Science*. Lontoo: Routledge, ss. 117-160.

Fieschi, Cathrine –J. Shields –R.Woods (1996), Extrême right-wing parties and the European Union. Teoksessa Gaffney, John (toim.), *Political parties and the European Union*. Lontoo: Routledge, ss. 235-253.

Fishman, Joshua A. (2000/1980), Social theory and ethnography: language and ethnicity in Eastern Europe. Teoksessa Hutchinson, John –A.D. Smith (toim.), *Nationalism. Critical Concepts in Political Science*. Lontoo: Routledge, ss. 200-215.

Hainsworth, Paul (1992), The Extreme Right in Post-War France. The Emergence and Success of the Front National. Teoksessa Hainsworth, Paul (toim.), *The Extreme Right in Europe and the USA*. Lontoo: Pinter Publishers, ss. 29-60.

Hall, Stuart (1999), *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

Harle, Vilho (1991), *Hyvä, paha, ystävä, vihollinen*. Helsinki: Rauhankirjallisuuden edistämisseura.

Harle, Vilho (1994), ‘Viholliskuvan’, ‘vihollisen’ ja ‘toiseuden’ käsitteistä sekä niiden keskinäisistä suhteista. *Politiikka*. (4): 229-239.

Harle, Vilho –S. Moisio (2000), *Missä on Suomi? Kansallisen identiteettipoliitiikan historia ja geopolitiikka*. Tampere: Vastapaino.

Hassner, Pierre (1993), Beyond Nationalism and Internationalism: Ethnicity and World Order. *Survival*. (2): 49-65.

Herzinger, Richard (2000), Das ungeschriebene Gesetz Europas. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 253-269.

Hobsbawn, Eric J. (1990), *Nations and nationalism since 1780. Programme, myth, reality*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hogg, Michael A. –D. Abrams (1996/1988), *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. Lontoo: Routledge.

Hubert, Laurence (2000), *Jörg Haider, le successeur?* Kiron: Editions du Félin.

Hynynen, Pertti (1997), *Monikulttuurinen Eurooppa-linnoitus*. Tampere: Tampeen Yliopisto Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos.

Ignazi, Piero (1997), The Extreme Right in Europe: A Survey. Teoksessa Merkl P.H – L. Weinberg (toim.), *The Revival of Right-Wing Extremism in the Nineties*. Lontoo: Frank Cass.

Ivaldi, Gilles –M. Roselli (1995), Anatomie de la poussée nationaliste xénophobe en Europe. *Regards sur l'actualité* (208): 3-27.

Ivaldi, Gilles (1999), L'extrême-droite ou la crise des systèmes de partis. *Revue Internationale de Politique Comparée* 6(1): 201-246.

Jouve, Pierre –A. Magoudi (1988), *Les dits et les nondits de Jean-Marie Le Pen. Enquête et psychanalyse*. Pariisi: Editions la découverte.

Jukarainen, Pirjo (1996), Euroopan alueiden identiteettipolitiikka. *Kosmopolis* 26 (1): 21-40.

Jukarainen, Pirjo (2000), *Rauhan ja raudan rajoilla: Nuorten tilallis- ja identiteettipoliittisia maailmanjäsenyyksiä Suomen ja Venäjän sekä Ruotsin ja Suomen rajojen tuntumassa*. Tampere: Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus.

Kitschelt, Herbert –A. J. McGann (2000, 1995), *The Radical Right in Western Europe. A Comparative Analysis*. Ann Arbor: Michigan University Press.

Kohli, Atul –P. Evans –P.J. Katzenstein –A. Preworski –S. Hoebler Rudolf –J.C. Scott –T. Skocpol (1995), The Role of Theory in Comparative Politics. A Symposium. *World Politics*. (48): 1-49.

Koivusalo, Markku –M. Ojakangas (1997), Carl Schmitt poliittisena ajattelijana. Teoksessa Schmitt, Carl, *Poliittinen Teologia*. Helsinki: Tutkijaliitto, ss. 25-40.

Kristeva, Julia (1992), Universaalisuus... muukalaisuuttammeko? Teoksessa Kristeva, Julia (toim.), *Muukalaisia itsellemme*. Helsinki: Gaudeamus, ss. 177-197.

Kuch, Kurt –H. Scharsach (2000), *Schatten über Europa*. Köln: Kiepenheuer&Witsch.

Käkönen, Jyrki (1997), Sivilisaatioiden kohtaaminen eurooppalaisissa metropoleissa. Teoksessa Linjakumpu, Aini (toim.), *Eurooppa tänään. 900 vuotta ristiretkien perintöä*. Tampere: Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus.

Lane, Jan-Erik –S. Ersson (1994), *Comparative politics: an introduction and new approach*. Cambridge: Polity Press.

Lijphart, Arend (1971), Comparative Politics and Comparative Method. *American Political Science Review*. (65): 682-693.

Martin, Hans-Peter (2000), Die Schockwelle in Europa. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 13-21.

Mazzini, Guiseppe (1918/1848), *Ihmisen velvollisuudet*. Hämeenlinna: Karisto.

Mikkeli, Heikki (1994), *Euroopan idea; Eurooppa-aatteen ja eurooppalaisuuden pitkä historia*. Jyväskylä: Gummerus.

Mikkeli, Heikki (1998), Eurooppalainen identiteetti ja federalismi. Teoksessa Mikkeli, Heikki –J. Sihvola –P. Suvanto –E. Lyytinen, *Westfalenista Amsterdamiin. Nykyaika–historia–EU*. Helsinki: Edita, ss. 17-38.

Moreau, Patrick (1998), Le Freiheitliche partei Österreich, parti national-libéral ou pulsion austro-fasciste? *Pouvoirs*. 87: 61-82.

Mudde, Cas (1999), The Single-Issue Party-Thesis: Extreme Right Parties and the Immigration Issue. *West European Politics*. 22 (3): 182-197.

Neumann, Iver B. (1995), Kollektiivinen identiteetin muodostus ja toiseus kansainvälisten suhteiden teoriassa. *Kosmopolis* 25(4): 5-22.

Neumann, Iver B. (1999), *Uses of the Other: the „East“ in European identity formation*. Manchester: Manchester University Press.

Ottomeyer, Klaus (2000), *Die Haider-Show: zur Psychopolitik der FPÖ*. Klagenfurt: Drava Verlag.

Patomäki, Heikki (1996), Onko Euroopan unionista malliksi muulle maailmalle? *Kosmopolis* 26 (2): 33-49.

Payne, Stanley G. (1980), *Fascism: Comparison and Definition*. Madison: University of Wisconsin Press.

- Pelinka, Anton (2000), Die rechte Versuchung. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 46-66.
- Pekonen, Kyösti (1995), Puolueohjelman idea. Teoksessa Aarnio, Eeva –J. Kanerva (toim.), *Puolueohjelmattutkimuksen nykysuunnat*. Jyväskylän yliopisto, ss. 24-35.
- Pekonen, Kyösti (1998), *Politiikka urbaanissa betonilähiössä*. Jyväskylä: Sophi.
- Pekonen, Kyösti (1999), *The New Radical Right in Finland*. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Peters, Guy B. (1998), *Comparative politics: theory and methods*. Basingstoke: Macmillan.
- Plasser, Fritz –P.A. Ulram (2000), Protest ohne Parteibindung. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 128-143.
- Price, Roger (1999/1993), *A Concise History of France*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rahikainen, Marjatta (1995), Miten kansakunta pidetään puhtaana: rotuhygieniä ja äänioikeuden epäminen. Teoksessa Ahonen, Anne (toim.), *Kansakunnat murroksessa. Globalisoitumisen ja äärioikeistolaistumisen haasteet*. Tampere: Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus, ss.15-38.
- Rauscher, Hans (2000), Eine geschlossene Verdrängungskette. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 22-45.
- Rémond, René (1996), Johdanto. Teoksessa Mayer, Nonna –P. Perrineau (toim.), *Le Front National à décourvert*. Pariisi: Presses de Sciences po., ss. 11-16.
- Renton, Dave (1999), *Fascism theory and practise*. Lontoo: Pluto press.

Ringmar, Erik (1996), *Identity, interest and action. A cultural explanation of Sweden's intervention in the Thirty Years War*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rollat, Alain (1985), *Les hommes de l'extrême droite. Le Pen, Marie, Ortiz et les autres*. Pariisi: Calmann-Lévy.

Räsänen, Iina –J. Bleicher (1998), Luonnollisen yhteisön tuottaminen Suomessa ja Britanniassa: Oman maan isännyydestä valtiolaivan johtajiin ja saarilinnoitukseen. Teoksessa Keränen, Marja (toim.), *Kansallisvaltion kielioppi*. Jyväskylä: Sophi, ss. 109-136.

Saukkonen, Pasi (1996), Identiteetti ja kansallinen identiteetti. *Kosmopolis* 26 (4): 5-19.

Scharsach, Hans-Henning (1989), *Europa ohne Sachertorte? Österreich und die EG*. Graz-Wien-Köln: Styria.

Scharsach, Hans-Henning (2000a), Bekentnis zur sozialen Volksgemeinschaft. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 188-208.

Scharsach, Hans-Henning (2000b), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag.

Schmitt, Carl (1976/1932), *The Concept of the Political*. New Brunswick: Rutgers University Press.

Shore, Chris (1993), Inventing the 'People's Europe': Critical Approaches to European Community 'Cultural Policy'. *Man* (28): 779-800.

Smith, Anthony D. (1992), National Identity and the Idea of European Unity. *International Affairs* (1): 55-76.

Smith, Anthony D. (1993), A Europe of Nations – or then Nation of Europe? *Journal of Peace Reseach* (2): 129-135.

Smith, Anthony D. (2001/1998), *Nationalism and Modernism. A critical survey of recent theories of nations and nationalism*. Lontoo: Routledge.

Targuieff, Pierre-André (1996), Métaphysique de Jean-Marie Le Pen. Teoksessa Mayer, Nonna –P. Perrineau (toim.), *Le Front National à découvert*. Pariisi: Presses de Sciences po., ss. 173-194.

Teinturier, Brice (1997), Pourquoi vote-t-on pour le Front? *Le Banquet* (10): 91-97.

Tévanian, Pierre –S. Tissot (1998), *Mots à maux. Dictionnaire de la lepénisation des esprits*. Pariisi: Editions Dagorno.

Todorov, Tzvetan (1982/1984), *The Conquest of the America. The question of the other*. New York: Harper Colophon Books.

Vaarakallio, Tuula (1994), Front national ja maltillisuuden fasadi. *Kosmopolis* 24(2): 21-29.

Vaughan, Michalina (1991/1995), The Extreme Right in France: ‘Lépenisme’ or the Politics of Fear. Teoksessa Cheles, Luciano –R. Ferguson –M. Vaughan (toim.), *The Far Right in Western & Eastern Europe*. Lontoo: Longman, ss. 215-233.

Waever, Ole (1995a), Turvallisuuden identiteetti – identiteettien turvallisuus. *Kosmopolis* 25(1): 7-35.

Waever, Ole (1995b), Securitization and Desecuritization. Teoksessa Lipschutz, Ronnie D. (toim.), *On Security*. New York: Columbia University Press, ss. 46-86.

Weinberg, Leonard (1998), An Overview of Right-Wing Extremism in the Western World: A Study of Convergence, Linkage, and Identity. Teoksessa Kaplan, Jeffrey –T.

Bjorgo (toim.), *Nations and Race. The Developing Euro-American Racist Subculture*. Boston: Northeastern University Press.

Wodak, Ruth (2000), "Echt, anständig und ordentlich." Wie Jörg Haider und die FPÖ Österreichs Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft beurteilen. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 180-187.

Worm, Alfred (2000), Widersprechen, auffallen, trendsetzen. Teoksessa Scharsach, Hans-Henning (toim.), *Haider; Österreich und die rechte Versuchung*. Hampuri: Rowolt Taschenbuch Verlag, ss. 169-179.

Sanomalehdet

Badinter, Robert, "S'abstenir ou voter blanc, c'est favoriser Le Pen." *Le Monde* 3.5.2002.

Bessis, Sophie –D. El Yazami, "Ostracisme antiturc." *Le Monde* 24.10.2002.

Blome, Nikolaus –A. Middel, Jörg Haiderin haastattelu: "Haider: Deutschland braucht eine FPÖ." *Die Welt* 22.9.2000.

Chombeau, Christiane, "Bruno Mégret trouve un modèle en Jörg Haider." *Le Monde* 7.3.2000.

Chombeau, Christiane –R. Rivais, "Jean-Marie est déchu de son mandat de député européen. Le président du Front national n'a plus de mandat électif." *Le Monde* 25.10.2000.

De Cock, Jorn, "Les droites extrêmes rêvent d'une 'euroliste'." *Courrier International* 6-12.12.2001. N° 579.

"Haider ist für Europa der Bürger." *Der Standard* 13.3.2000. Tulostettu 13.6.2002.

<http://derstandard.at/Archiv>

Kneissel, Karin, "Jörg Haider bleibt bei seinen 'Sprüchen'." Die Welt 13.4.1999.

Guigou, Elisabeth, "Europe: réussir l'élargissement." Le Monde 24.10.2002.

Mongin, Olivier, "Le Pen n'est pas un simulacre." Le Monde 3.5.2002.

Morin, Edgar, "La fausse identité nationale." Le Monde 3.5.2002.

Müller, Jörg Haiderin haastattelu: "Ich bin auserkoren' –Ein Gespräch über das Teuflische im Menschen." Berliner Tagesspiegel 13.6.2000. Tulostettu 13.6.2002.

<http://archiv.tagesspiegel.de/archiv/13.06.2000/ak-po-eu-43618.html>

Lambroschini, Charles, "Wolfgang Schüssel: Les sanctions ont rendu l'Autriche plus forte." Le Figaro 3.2.2001.

"Le chancelier autrichien met fin à sa coalition avec l'extrême droite." Le Monde 9.9.2002.

"Enquête sur l'Europe des populismes." Le Monde 19.-20.5.2002.

Leparmentier, Arnaud, "Les droites populistes pèsent sur le travail à Bruxelles." Le Monde 16.5.2002.

Lepeltier, Françoise, "La marginalisation de l'extrême droite. Autriche. Un an après son alliance avec le parti de Jörg Haider, le chancelier ne regrette rien." Le Figaro 3.2.2001.

Luoma, Jukka, "Haiderilta odotetaan uutta EU-hyökkäystä. Itävallan populistit taas Vapauspuolueen johtoon." Helsingin Sanomat 13.9.2002.

"Philippe Olivier et Marie-Caroline Le Pen quittent le MNR." Le Réseau Voltaire 1.7.2000. Tulostettu 23.2.2003.

<http://www.reseauVoltaire.net/article/353.html>

Rivais, Rafaële, "M. Le Pen rétabli dans son mandat de député européen." Le Monde 28.1.2001.

Rüttimann, Benedict, Jörg Haiderin haastattelu: "Wir lassen uns nicht überfahren." FACTS 31.1.2002. Tulostettu 30.5.2002.

<http://webpolitik.de/news/inter.htm>

Stolz, Joëlle, "En Autriche, les radicaux du FPÖ font éclater la coalition de droite. L'élargissement de l'Union européenne et la baisse des impôts ont provoqué une rupture au sein du parti de Jörg Haider." Le Monde 9.9.2002.

Leuker, Angela, Jörg Haiderin haastattelu: "The Man and His Message." Time 14.2.2000. Tulostettu 31.1.2002.

<http://www.time.com/europe/webonly/haiderfull.html>

Internet-lähteet

Electionworld. Tulostettu 18.12.2002.

<http://www.electionworld.com>

Euroopan parlamentin jäsenet. Tulostettu 25.2.2003.

http://wwwdb.europarl.eu.int/ep5/owa/p_meps2.repartition?ilg=FI&iorig=home

Groupe Union pour l'Europe des nations. Tulostettu 25.2.2003.

http://www.europarl.eu.int/uen/fr/STRU/F_gou_fr.htm

Histoire de l'extrême droite en France. De l'après-guerre aux années 60. Joulukuu 1997. Tulostettu 26.11.2002.

<http://wwwassos.utc.fr/~plaidier/calimero/19/histoire-apres-guerre.html>

Itävallan sisäministeriön verkkosivut. Tulostettu 1.1.2003.

<http://www.bmi.gv.at/wahlen/startseite.asp>

Le Club de l'Horloge. Le Réseau Voltaire 1.3.1999. Tulostettu. 26.11.2002.

<http://www.reseauvoltaire.net/imprimer546.html>

Le Manifeste du Groupe de Recherche et d'Etudes pour la Civilisation Européenne.
Tulostettu 19.3.2001.

<http://grece.hypermart.net/manifeste.htm>

Ranskan sisäministeriön verkkosivut. Kesäkuun 1999 Europarlamenttivaalien tulokset.
Tulostettu 29.4.2001.

<http://www.interieur.gouv.fr/elections/europe/default.htm>

SCADPlus: Sanasto 2000. Tulostettu 3.10.2000.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fi/cig/g4000.s.htm>

Liite

VAPAUSPUOLUEEN VAALITULOKSET

Parlamenttivaalit		
vuosi	äännet	paikat
1956	6,50 %	6
1959	7,70 %	8
1962	7,00 %	8
1966	5,35 %	6
1970	5,50 %	5
1971	5,50 %	10
1975	5,40 %	10
1979	6,10 %	11
1983	5,00 %	12
1986	9,70 %	18
1990	16,60 %	33
1994	22,50 %	42
1995	21,90 %	40
1999	26,90 %	52
2002	10,01 %	18

Europarlamenttivaalit		
vuosi	äännet	paikat
1999	23,40 %	5

Lähde: Itävallan sisäministeriön verkkosivut
<http://www.bmi.gv.at/wahlen/startseite.asp>

MNR:N VAALITULOKSET

Parlamenttivaalit		
vuosi	äännet	paikat
2002	1,10 %	0

Europarlamenttivaalit		
vuosi	äännet	paikat
1999	3,28 %	0

Presidentinvaalit	
vuosi	äännet
2002	2,30 %

Lähteet ranskalaisten puolueiden osalta: www.electionworld.org

KANSALLISRINTAMAN VAALITULOKSET

Parlamenttivaalit		
vuosi	äänät	paikat
1986	9,65 %	35
1988	9,65 %	1
1993	12,56 %	0
1997	15,24 %	1
2002	11,12 %	0

Europarlamenttivaalit		
vuosi	äänät	paikat
1984	10,95 %	10
1989	11,73 %	10
1994	10,51 %	11
1999	5,69 %	5

Presidentinvaalit	
vuosi	äänät
1974	0,75 %
1988	14,39 %
1995	15,00 %
2002	17,02 %